

גליון פב
טבת - שבט
שנת ה'תשפ"ה

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו

קדושת ציון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

14-26

מדור בית המדרש
מורהב

הזנתן לך כח 8
לעשות חיל

על הנסים 6

שמן תשועה ומלוכה

ועל המלחמות 12

מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא (מגילה יז)

במים הזהם בזמן הזה 24
לימוד לדורות

אין דוחין נפש מפני נפש -
בענין האיסור לסכן נפשות
אפילו לפדיון שבויים 23

30 עד דמשק

ט"ו בשבט
14 בארצנו וכתקופתנו

עדכונים על פעילויות החורף בקו האגודה: 079-607-3701

כינוס חנוכה יחודי ומרתק בירושלים • נר שישי של חנוכה • פרטים בעמוד 26

תוכן הגליון

חלק א' - מאמרים:

3 דעת תורה

מסודר לפי ימות השנה:

ג' טבת - מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל * כ"ט טבת - מרן הגאון רבי מאיר חדש זצוק"ל * כ"ז שבט - מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל

5 זהירות, שטיפת מח!

הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה

6 שמן תשועה ומלוכה

הרב בצלאל גנז

7 בעקבות הספר הקדוש

'אם הבנים שמחה' חלק י"ט ליקט: הרב בצלאל גנז

8 אבן מאסו הבונים

הרב משה מלוביצקי

10 המשך סדרת 'מחזה ישעיהו'

ביטול הנבואה ותאניה וחזרתם הרב חיים דוידוביץ'

12 וצמיחת קרן לדוד עבדך

ועריכת נר לבן ישי משיחך הרב חיים מאיר אינהורן

חלק ב' - המגזין:

28 גדולי ישראל בונים את ארץ ישראל - פרק ג'
זכות ארץ ישראל - לחלץ מצר וממיצר * פרק מתוך הקמת הישוב היהודי בחברון - בעבר ובהווה
מתוך הספר החדש 'נחלת יעקב'

30 מקומות בארץ - שכס, חלק ה'

הרב מאיר גולדמינץ

14 בית המדרש

קוראים כותבים ותגובות המערכת

14 לקראת ט"ו בשבט

ט"ו בשבט בארצנו ובתקופתנו. הקץ המגולה. ספר 'ונטעתם'

15 על המקדש

החרדים, הצבא, ובנין בית המקדש. לנצל את ההזדמנות. שיר בהשראת סיבוב שערים - בירושלים - הכבוד למלך הכבוד

- 16 על הצדיקים**
עוד על כמיהתו הגדולה של המשגיח לארץ הצבי. במה נתיחדו ישראל. ההשקפה החרדית במשנת הג"ר לייב מינצברג זצוק"ל. רבי לוי נחמני זצוק"ל
- 17 היהודים וחופץ לארץ**
עולי הרגל, עולי הגולה. חישוב רוב ישראל על אדמתם. בריחה מארץ ישראל
- 18 על התקופה ותהליך הגאולה**
קוה אל ה'. תפילה לרגל המצב. פנים שונים של הגאולה. התקדמות לקראת שלטון התורה. מי מפחד מגאולה. הערה בהלכות מדינה - המשך. בירה תוכיח. הערה בדברי ה'ויאל משה'. בנוגע להבנת מהות התקופה
- 23 חכם לב יקח מצוות**
נחלת צבי. לאסוף מצוות המרחוב, כפשוטו מאמרים
- 24 מאי חנוכה?**
מאמרים מתוך עלון בעצתך נתחנני:
- 24 ארץ ישראל נקנית ביסורים**
- 25 משמעותה של ארץ ישראל**

גליון 82
טבת - שבט
תשפ"ה

מו"ל: עמותת 'קדושת ציון'

יו"ר ועורך ראשי: הרב יהודה אפשטיין

עורך תוכן ועורך אחראי: הרב יואל ברמן

עריכה לשונית: הרב יהודה אפשטיין

עורך משנה: הרב פסח הלפרין

ציילומים: ויקיפדיה, ארכיון האגודה, אוספים פרטיים.

עיצוב ועימוד:

קליין זק7305@gmail.com

ועדת ביקורת

דוא"ל: ph@kedushastzion.org

מחלקת הפצה

דוא"ל: hafatza@kedushastzion.org

להרשמה לקבלת הגליונות בדוא"ל,

ולשאלות בכל ענין:

office@kedushastzion.org

079-6073701 שלוחה 9

077-3181693

מודפס באלפי עותקים, ומופץ בריכוזים החרדיים ברחבי ארץ ישראל ובחו"ל.

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות.

מכתב תמיכת הרבנים

באגודת 'קדושת ציון' | 27

לע"נ

שמואל שמשון בן ישראל

לאה מרים בת ישראל

דב בער בן משה

יהודית חביבה בת ר' שלום יוסף

משפחת רבין

הערת המערכת: גליון זה משמש

במה לנושאים שונים הנוגעים לדרישת ציון. המאמרים והכתבות נמצאו ראויים להופיע בבמה זו, אבל תוכן הדברים הם על אחריות הכותבים בלבד. הארות והערות שתקבלנה בשמחה ובברכה, לדון כדרכה של תורה, ובפרט כדרכם של תלמידי חכמים שבארץ ישראל, הנוחים זה לזה בהלכה. והאמת והשלום אהבו.

דוא"ל לענייני הגליון ולתגובות:

DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

הוצאה לאור

גליון חודשי

כנסים

ימי עיון

שיעורים והרצאות

טיולים וסיורים חינוכיים

קוראים יקרים,

לקראת ימי החנוכה המרוממים, בהם מתגלה אור התורה הגובר על חשכת תרבות יוון, שכל כולה התכחשות למציאות הא-להית בבריאה, מחובתנו להתבונן ולכוון את דרכנו במשעולי החיים, ותוך כך להזהר מהמוקשים הרעיוניים העומדים בדרכנו על כל צעד ושעל בעולם המתקדם, המודרני, הטכנולוגי, בו שולטת התבונה האנושית והחכמה המדעית, עד שלעיתים נשכחות מאתנו אמתות יסוד, אשר בלעדיהן נעשית כל תורתנו כביכול לא היתה אלא פולקלור עממי עתיק ותו לא.

עלינו לשנן ולזכור, כי בכל עת בה נדמה לאדם, כאילו הצליח בכחו ובחכמתו לבנות את מגדל בבל ולהפוך את הבורא לישות לא רלוונטית בחיים הממשיים - דווקא אז מתעורר לפעולה מנגנון ההרס העצמי שטבע הבורא בקרב אלו, המתכחשים לקיומו. 'יושב בשמים ישחק, ה' ילעג למו!' כמה נכונים הדברים בפרספקטיבה של דורות, וביחוד בדורות האחרונים, בהם זכינו לראות כיצד דבר אחד מדברי נביאינו הקדושים אחר לא ישוב ריקם, וכל הבריאה כולה - ככל שנסתה להתכחש לבוראה - אינה יכולה לעמוד מול הכורח ההיסטורי של שיבת ישראל לארצו לקראת הגאולה השלמה בהמלכתו של א-להי ישראל על הבריאה כולה והשכנת שיבתנו במקום אשר בחר.

מחובתנו לזכור בימים אלו, כיצד היו אלו מעטים נרדפים, הנחשבים להזויים, שסרבו לכרוע ברך בפני 'המציאות הריאלית' של השלטון היווני הור, אשר כילה כל חלקה טובה והעמיד את עמנו בפני סכנה של כליה רוחנית. רק מלחמת הגבורה 'חסרת הסיכוי' וה'בלתי ריאלית' של החשמונאים - היא אשר הוכיחה לעולם כולו, כי יש בורא עולם, כי יש עם שאותו בחר, וכי יש לו אהובים בעולם.

כמדי שנה בזמנים אלו, אנו מתחזקים יחדיו בצעידה לאור האמת של תורת ה' בהיצמדות למהלך הא-להי בבריאה, דבר המוסיף אור להולכים באור ה', להשמר מפני ההתעלמות מחובתנו כאומה בעת הזאת, אשר לעיתים נעשית אפי' ללא מחשבה ראויה, אלא רק מפני סגידה לעדר החברתי, או סמינת ראש בחול. מומלץ לכל דורשי ציון על טהרת הקודש להתעדכן בקו האגודה וכן להרשם לרב-מסר, וכן לעקוב אחר שלל הפעילויות המתוכננות בחורף זה - שבת ויחי בעיר הקודש חברון, הילולת רבנו בעל האם הבנים שמחה בסימן שמונים שנה לפטירתו, כינוס הפעילים השנתי בעיצומם של ימי החנוכה (יותר נכון של לילות החנוכה) ושאר הפעילויות הברוכות, ההולכות ומתרבות מדי שנה בשנה.

ונזכה כולנו לאור התורה, לאור האמונה, לאור חדש שיזרח על ציון בבנין בית חיינו ותפארתנו.

בברכת התורה,

שלכם - העורך

יהודה אפשטיין - יו"ר אגודת 'קדושת ציון'

- התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש.

מתחברים למשמעות התורנית המעשית של ארץ ישראל

kdust.office@gmail.com | טל: 022-538-3396 | qdushat-zion.co.il

לתרומה: נדרים פלוס: 'אגודת קדושת ציון' | בנק מזרחי (20) סניף 459 מספר חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

אגודת קדושת ציון פועלת להעמיק את תודעת המרכזיות של ארץ ישראל ביהדות, כמקום שנתנהל בו כאומה שלמה הפועלת על פי תורת ה'.

דעת תורה

עורך המדור - הרב דוד מלינובסקי

במדור זה נביא בעזר ה' עניני דרישת ציון והמסתעף מדברי גדולי ישראל, שיום פטירתם חל בחודשי הגליון. הקוראים החשובים מזמנים לשלוח חומרים מתאימים (נא להקפיד לציין מקור) לעורך מדור זה בדוא"ל MD@KEDUSHASTZION.ORG.

באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, היה כביכול כיסא הכבוד רעוע, ועתה ב'אז ישיר' נתייצב הכיסא ונתגלה כבוד שמים. מה היה לנו כאן לפני שבוע? היה לנו ה'אז' השלישי 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל יושבי כנען, כל העולם עמדו פעורי פה, וראו כי 'ה' איש מלחמה. אינני נביא אני איש פשוט, אבל ברור לי שאם היה היום נביא, הוא היה מכריז: נכון כסאך מאז. 'הללו את ה' כל גויים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם הללו-ה'. 'ה' איש מלחמה ה' שמו. הגר"א כתב באגרת לאמו 'אם אזכה ואעמוד ליד שערי השמים אתפלל בעדכם, הוא לא זכה, אנחנו זכינו! ובעז"ה נעמוד ליד שערי השמים, הכותל המערבי, להתפלל עבור כלל ישראל. ניתן שבח והודאה, 'נכון כסאך מאז' בשם כולם, בשם כל הישיבה, כולנו חייבים בשבח והודיה להקדוש ברוך הוא, וב"ה עשינו זאת עתה (תרגום מאידיש, מתוך קלטת בקול הלשון).

מֶרֶן הַגָּאוֹן רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל ג' טבת תשל"ט

בג' טבת תשל"ט נפטר מֶרֶן הַגָּאוֹן רבי חיים לייב שמואלביץ זצוק"ל. נביא כמה דברים מדבריו.

ארץ ישראל גורמת חשיבות לכל הנמצא בה

הנה נהר פרת אינו מארץ ישראל, אלא כיון שנזכר עם ארץ ישראל, גדלה חשיבותו עד שקראו הכתוב "הנהר הגדול", וא"כ ק"ו הוא שארץ ישראל גורמת חשיבות לכל הנמצא בה, שזוכה לעליה רוחנית גדולה כשהוא בה. וכמו שאמרו: "זוהב הארץ ההוא טוב" (בראשית ב' ב) - אין תורה כתורת ארץ ישראל" (ויק"ר פי"ג ה), הרי שאותם לומדי תורה כשלומדים אותה בארץ ישראל תורתן מעולה יותר. וכן אמר הכתוב: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" (מ"ב ד ב), והכוונה לארץ ישראל כמבואר בגמ' ברכות (ס ב). וכן אמרו שאין הנבואה נגלית אלא בארץ ישראל, ויונה הנביא ברח תרשישה כדי שלא תשרה עליו הנבואה (עיי' ילקוט ורש"י ריש יונה, וברד"ק ואבן עזרא פסוק ב), הרי שאפילו מי שהיה בארץ ישראל זכה למעלת נבואה, כשיצא לחו"ל הוא יורד ממדרגתו ואין הנבואה שורה עליו (שיחות מוסר דברים תשל"ג).

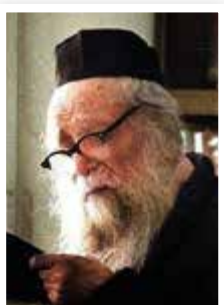
בכדי לקבל את השפעת המושפעת על ארץ ישראל צריך להיות שייך לארץ

אמר משה לפניו: רבש"ע עצמותיו של יוסף נכנסו לארץ ישראל ואני איני נכנס, אמר לו הקב"ה מי שהודה בארצו נקבר בארצו, ומי שלא הודה בארצו לא נקבר בארצו, יוסף הודה בארצו מנין, גבירתו אומרת 'ראו הביא לנו איש עברי' (בראשית לט יד), ולא כפר אלא אמר 'גנוב גונבתי מארץ העברים' (שם מ טו) וכו', אתה שלא הודית בארצך אין אתה נקבר בארצך, כיצד, בנות יתרו אומרות (שמות ב יט) 'איש מצרי הצילנו מיד הרועים' והוא שומע ושותק וכו' (דברים רבה פ"ב ח). והדברים מפליאים, הרי כשבנות יתרו אמרו 'איש מצרי', היתה בזה גם הכחשה על יהדותו של משה, והוא שומע ושתיק ולא מצינו על כך שום תביעה עליו, ואולי משום שהיה סכנה בדבר אם היה נודע שהוא יהודי, ומ"מ על מה שלא הודה בארץ, בשתיקה זו, על זה נענש שלא נקבר בה, ולא הועילו לו הסיבות והטעמים שהיו לו, ומשום שענין זה ש'מי שלא הודה בארצו לא נקבר בארצו, אינו בתורת עונש, אלא הוא מציאות, שכל מי שאינו מודה בארץ אינו שייך לארץ, ואין מועיל מה שיש לו טעמים וסיבות לכך, דמ"מ אין הארץ רוצה בו. ומכאן לימוד עבורנו: בכדי לקבל את השפעת המושפעת ממרום על ארץ ישראל ועל יושביה, כאמור: 'תמיד עיני ה' אלוקים בה וגו'' (דברים י"א יב), יש תנאי לכך, שצריך להיות שייך לארץ - 'מודה בארץ', דהיינו להכיר במעלתה ובחשיבותה, ורק על ידי הרגשה זו נכנס האדם תחת ההשפעה המיוחדת לארץ (שם).

נכון כסאך מאז

מדבריו לאחר מלחמת ששת הימים: חז"ל אומרים על הפסוק נכון כסאך מאז מעולם אתה, הגם שמעולם אתה ביחס לכביכול אין שום שינוי, אבל נכון כסאך, כלומר מלכות שמים, זה היה מ'אז מ'אז ישיר משה, מה'מאז' הראשון, היינו מה שאמר משה רבנו להקב"ה 'ומאז

מֶרֶן הַגָּאוֹן רבי מאיר חדש זצוק"ל כ"ט טבת תשמ"ט

בכ"ט טבת תשמ"ט נפטר מֶרֶן הַגָּאוֹן רבי מאיר חדש זצוק"ל. ונביא ממנו כמה דברים.

קדושת ארץ ישראל משפיעה לטובה אפילו על רשעים

עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלו ליה תרין בני חוזאי בהדיה קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע ליה בית השחטיה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל ההוא שעתא לא עברינן ירדנא (נדרים כב, א). ומבואר שקדושת ארץ ישראל וסגולתה היו משפיעות לטובה, אפילו על אותו רשע שהרג את חברו, ואף היה הורג את עולא אם לא היה מסכים למעשה הרצח, ולכן תמה רבי יוחנן כיצד אפשר להגיע לכעס רב כל כך בארץ ישראל, ולא נחה דעתו עד שאמר לו עולא שהרצח נעשה לפני שהם עברו את הירדן (אור מאיר עמ"ב נב).

בחוץ לארץ ההשפעה מועטת ומצומצמת

בחוץ לארץ ההשפעה שמשפיע ה' היא מועטת ומצומצמת, עד שלא תתכן נבואה בחוץ לארץ. וכדכתיב (יחזקאל א, ג): היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'. ומפרשים חז"ל (ילקוט שמעוני שם רמז שלו) היה היה דבר ה', עד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות לדברות [לנבואה מה], משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל שאר הארצות, ואם תאמר דן אני מן הנביאים שנדבר עמהם בחוץ לארץ, ולא נדבר אלא במקום טהרה על מים, שנאמר 'ואני הייתי על נהר כבר'. ומבואר שטומאת ארץ העמים מונעת אף מן הראוי לנבואה להתנבא בחוץ לארץ (שם עמ"ש מ).

התעלותם של בני ישיבת חברון בזכות עלייתם לארץ ישראל

דוגמא להתעלות הבאה בזכותה של ארץ ישראל, היה המשגיח [הגר"מ חדש] נוהג לתת בוועדים - הסבא זצ"ל ראה התעלות ושינוי לטובה בכל בני הישיבה, ראה כיצד השפיעה ארץ ישראל על אישיותו

שאין הסבר הגיוני לכך שלא היו פגיעות ולא פגעו במכלי הגז ואסונות כאלה שהם זממו ברעיונות שלהם, אין הסבר. ולמה אין הסבר, כי יש אלקים בשמים. אז יש הסבר... והוא פשוט. עם ישראל לומד את האמונה בקב"ה מהמכות ומהחסד – מזה לומדים."

אנחנו בארץ ישראל 'עיני השם א-להיך בה', הקב"ה עוזר לנו כל רגע ורגע לא להפסיק להאמין בו (גאון יעקב גליון סי' וארא תשע"ז).

"ארץ ישראל טובה מכל הארצות, ובני ישראל מפוזרים בהרבה ארצות, אבל יושבי ארץ ישראל חביבים יותר, הקב"ה אוהב אותם יותר מהיהודים שבחוץ לארץ."

אנחנו חיים בארץ ישראל עשרות שנים, ואם פוקחים עיניים, אנחנו ממש צריכים להרגיש שהקב"ה כ"כ קרוב, מטייל בינינו, ד' א-להינו מתהלך בקרב מחניך להצילך, ה' מציל אותנו כל יום ויום, שנים רבות. כל פעם מספרים: "המחבלים לא הספיקו להוציא זממם", "כמעט שקרה פיגוע". וכל זה מפני שהקב"ה קרוב אלינו ושומר את אנשי ארץ ישראל, כי אם יש שונאים שיש להם כל כך הרבה כוחות, וגם ריבוי מספר, ואנחנו חיים ככה בארץ ישראל לקיים מה שנאמר "וישב אתם על הארץ לבטח", זה ממש גילוי שכינה גדול שכזה.

וכפי שסיפר לי הרב של מעלות, כשביקרתי במעלות – שהיא עיר הקרובה לגבול – למעלה מחמש מאות טילים ירו מלבנון מעבר לגבול, על העיר, וכולם נפלו והתפוצצו ואף אחד לא נהרג. אף יהודי לא נהרג. לעומת זאת ירו טיל אחד בטעות, טיל אחד נפל על חלק מהעיר שנקרא "תרשיחא" החלק הערבי של מעלות, שם נהרגו הרבה ערבים מטיל אחד שנפל שם על היישוב. אבל כאן, מאות טילים נפלו, אם נפלו על בית – אז נפלו בדיוק כאשר ברגע שלפני כן בני אדם יצאו מן הבית, נפלו על חצירות, על בתים, אבל בלי הרוגים, שום דבר, וזה רק דוגמא אחת ממה שראינו גם מצפון וגם מדרום" (יתד, יום שישי י' כסלו תשע"ה).

בארץ ישראל - תמיד צריך ניסים, ותמיד יש ניסים

אנו נמצאים כעת בתקופה כזו, שמרוב ההרגל, לא מרגישים! איננו מרגישים שעשרות שנים אנו רואים שהקב"ה כל כך קרוב אלינו, ופרוס עלינו סוכת שלומך' שהקב"ה פורס עלינו סוכת שלומו. כל כך הרבה גוים רשעים שאומרים בפירוש שרוצים להרוג יהודים ובכל פעם רואים ניסים.

ראו את הניסים הגדולים של האזעקות, והיו מומחים שאמרו לי שה'כיפת ברזל' בכלל לא היתה מספיקה בדרך הטבע לעצור את כל הטילים שהתפוצצו, ואכן הרבה התפוצצו במקומות שלא הסבו נזק, ושואלים פלא גדול, איך יכול להיות אם כך, ששני ערבים נכנסים לביה"כ והורגים חמישה יהודים ופוצעים עוד כמה וכמה?

הפלא הוא... שעד עכשיו לא עשו את זה!!

היתה שמירה, סוכה הלכתית, סוכה שהקב"ה פורס את סוכתו, התרגלנו שזה כמו מחיצה גשמית ממש והערבים לא מסוגלים לה... אבל כל יום ויום... יש ניסים

מאות אלפי סוכות שהקב"ה מסכך על עם ישראל בסוכת שלומו, אנחנו צריכים לדעת שהקב"ה קרוב אלינו מאוד!! שרואים שאם רגע אחד מפסיק נס, מיד יש הרוגים ופצועים. כשיודעים שהאלקים קרוב אלינו, מתנהגים כמו קרבת אלקים. בדרך ארץ יותר, בזהירות בשמירת הלשון, בזהירות בין אדם למקום ובין אדם לחברו, מי כה' א-להינו בכל קראינו אליו. זה אחד הדברים שהקב"ה מביא לכלל ישראל.

.. וכאן השמירה מאוביי ישראל זהו נס גדול... מתרגלים לנס וחושבים שזה טבע, זה לא טבע!! זה לא נורמאלי!

יהי רצון שהחסד ימשיך על ידי שנהיה ראויים שהחסד ימשיך עלינו,

אמן ואמן" (גאון יעקב גליון מ"ה סוכות תשע"ז).

של כל בחור מבחורי הישיבה. וכדי להביע את שביעות רצונו ואת שמחתו, כיבד הסבא זצ"ל את כל אותם בני הישיבה בהקפה בשמחת תורה הראשונה בה זכו להיות בא"י. אולם היה בחור אחד עליו לא ראה הסבא שינוי, עליו לא ראה הסבא כיצד השפיעה א"י, ולכן היה אותו בחור היחיד מבני הישיבה שלא קבל הקפה באותו שמחת תורה.

לקראת מוצאי אותו חג שמחת תורה ביקרו המשגיח זצ"ל עם קבוצה של בחורים בביתו של אחד מגדולי ירושלים, כשבתוכם נמצא אותו בחור והנה תוך שירה ושתיית יין, השתכר אותו בחור, ומתוך שכרות החל לדבר בדברי תורה, מוסר ויראה, באופן נעלה. המשגיח התפעל והזדרז לספר לסבא את הדברים שאמר אותו בחור, הסבא שמח שמחה גדולה כשהבין מהדברים שאכן אף אותו בחור התעלה באופן מיוחד בזכות עלייתו לארץ ישראל, אך שמחתו של הסבא הועמה כשעבר זמן ההקפות ואותו בחור לא זכה בהקפה למרות שהיה ראוי לה. ואשר על כן תיקן הסבא לעשות הקפות שניות במוצאי שמחת תורה – הקפות שלא נהגו לעשות בחו"ל – כדי להביע את הוקרתו להתעלותו של אותו בחור, התעלות מיוחדת בה התעלה עם חבריו בזכות הטהרה, הקדושה, האוויר והאווירה של ארץ ישראל (שם ח"ב עמ' עא).

מִן הַגָּאוֹן רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל כ"ז שבט תשע"ז

בכ"ז שבט תשע"ז נפטר מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל אשר דיבר רבות על חשיבות ארץ ישראל והישוב בימינו, ונביא כאן כמה דברים מדבריו.

מקום התורה בימינו הוא בארץ ישראל

אמר הח"ח זצ"ל שבסופו של דבר מרכז התורה יחזור שוב לארץ ישראל. הרב מפונוביז' זצ"ל אמר שדבר כזה קורה בדור שלנו, אין שמרכז התורה חוזר לארץ ישראל. (גאון יעקב גליון סי' תצוה תשע"ז).

"אנו נמצאים כעת בתקופה שבה, כמו שאמר החפץ חיים, התורה חוזרת להיות חזקה בארץ ישראל. ודבר מעניין הוא שאם לפני השואה, כתב החזו"א שכמו בימי הגמרא היה המרכז בבבל ושם היו גדולי הישיבות, אז היושבים בבבל נמצאים קרובים לשכינה ע"י הגדולי תורה, אמר החזו"א שהיות שבימינו החפץ חיים חי בארץ פולין ושם נמצאות הישיבות הגדולות והחפץ חיים בעצמו, זה כמו השכינה ששרתה בבבל. [אמנם] החפץ חיים בעצמו אמר, זה הולך להיחרב, כל המרכז הגדול שהיה שם במקומו של הח"ח יחרב, ויוקם בארץ ישראל, בימינו לימוד התורה מתחזק בכל ארצות העולם, אבל דבר מעניין הוא, למרות שיש כעת מרכז תורה כ"כ גדול באמריקה דבר שלא היה בכל הדורות, בכל זאת, כשבחורים רוצים לעלות בדרגה הם באים ללמוד בא"י, התורה מתחזקת בארץ ישראל" (גאון יעקב גליון ק"ד, נח התשע"ז).

ניסים גדולים ותמידיים - בארץ ישראל

"ריבוי הניסים הוא במיוחד בארץ ישראל, מידי פעם חוליית מחבלים נתפסה לפני שהספיקו לעשות את מה שרצו, נתפסו או נהרגו מהנשק שלהם, אם כשבאו לפוצץ אוטובוס, אם כשניסו לחדור לאיזה מקום לעשות פיגוע גדול, כל פעם מגלים דבר אחר ויש הרבה דברים שעוד לא פרסמו, שאנחנו נמצאים כאן בנס" (גאון יעקב גליון י"ז תרומה התשע"ה).

"מי כעמך ישראל, אצל עם ישראל באמת, בד"כ, מתעוררים כשיש מכה וגם כשיש חסד מתעוררים. כמה אנחנו צריכים להתעורר, לפני כמה שבועות היה אצלי א' מראשי ההג"א והצבא. זה היה בתקופה שהיו התקפות נשק מדרום, הוא אמר שהוא חבר עם קציני הצבא הגבוהים. ואמר שהפעם אלה שמפעילים את הרקטות ואת הנשק של הערבים, הם אנשים מאומנים הם לא כמו הפלסטינים של פעם שהיו מפגרים ופרימיטיביים, הם למדו בפרס והם מלומדי מלחמה יודעים לדייק בקליעות ולכוון את כלי הנשק עם אלחוט ושלט רחוק. ואיך קרה שהטילים שהם ירו על ת"א – נפלו לים ולא פגעו במטרה? הוא אמר

זהירות, שטיפת מח!

הרב יהודה אפשטיין

בנצחון המוחלט, שהיה אז לא רק קלישאה, כי אם מטרת מלחמה מוגדרת, השיב להם כי בשל כך הוקמו האו"ם ומוסדותיו בעקבות המלחמה, להבטיח שזה לא יקרה שוב. לדאבון כל לב, לא היה מי ששייב לו במקום, כי אילו הוא היה מנהיג העולם החופשי באותם ימים, הרייך השלישי היה כובש את העולם ושופך כל זכר לאנושיות מינימלית.

המאבק העיקרי כיום נטוש בלבבות, ולא פחות חשוב – במוחות של האנשים. סינואר, הנייה, גאסראללה, מוחמד דף וגם מנהיגי איראן שעדיין קיימים – כל הגיבורים הגדולים של האויב חוסלו איש איש בזמנו, מתקפת הביפרים הוציאה מכלל פעולה אלפי מחבלים, עזה חרבה, כפרי דרום לבנון במנוסה, איראן ספגה פגיעה מורלית ואסטרטגית, ובעת כתיבת השורות גם השלטון הסורי עובר זעזועים וכסאו של אסאד מתחיל להתנדנד. אבל הנצחון המוחלט – לא רק שאינו מושג, אלא הוא חומק מאתנו מיום ליום.

מדוע? בגלל דבר אחד – השתלטות השיח הפרוגרסיבי על התודעה הציבורית. הפחד לדבר על גירוש האויב הערבי משתק את ההנהגה הישראלית. וכאשר בוגי יעלון מזהיר מפני 'טיהור אתני' בעזה, כולם ללא יוצא מן הכלל מתגייסים ל'מאבק הקדוש' להוכיח את 'מוסריותו' של צה"ל. גם צוי המעצר בהאג עדיין לא הפילו את האסימון בקרב ראשי מדינת ישראל, והדאגה שלהם מפני האפשרות שלא יוכלו לעשות שופינג בפריז ובלונדון גדולה מהדאגה שלהם לבטחוננו ולחיי ילדינו.

הקדוש ברוך הוא ברחמיו הגדולים מחדד בפנינו את המציאות כדי שנביין, אך הלב והמוח שאינם מסונכרנים עם ערכי התורה הנצחיים – מסרבים להפנים. "העולה על רוחכם היו לא תהיה!" לא נהיה עם ככל העמים, ישראל לא תהיה מדינה במשפחת האומות. "הן עם לבדד ישכון" – זוהי ברכה המתגשמת במציאות על אפנו ועל חמתנו. אך כדי שנהיה באמת ראויים לפירות העצומים של ברכה זו, עלינו להכיר בה, לאמץ אותו אל לבנו ולפעול לאורה. מדובר בשידוד מערכות כללי, בפירמוט מחדש של כל הדיסק הקשיח של האומה – מחיקת המושגים המערביים שהובילו אותנו לאסונות עד כה ואימוץ סט הערכים של התורה הקדושה, המנוגד ניגוד קוטבי לסט המערבי, שלא לדבר על הרעל הפרוגרסיבי, אשר מצעיד גם את הגויים ההגונים יותר בעולם לעבר פי-פחת.

בארה"ב הבינו רבים את האסון שהפרוגרס ממיט עליהם, ואת התמהיל המבחיל של הפקרות מוסרית, הרס התא המשפחתי ותמיכה בטרור האיסלמי דחו בשתי ידיים כאשר בחרו בס"ד בדונלד טראמפ לנשיא. לא תהא כהנת כפונדקית! הגיע הזמן שגם בישראל נראה להם את הדרך. לשם כך עלינו לקבל על עצמנו עול מלכות שמים בשלמות, ללמוד את תורתנו לשמה באמת, על-מנת לקיים את דיניה לכל פרטיהם, אך חשוב לא פחות – על-מנת לאמץ את מושגיה אל לבנו ולהיות ראויים לתואר של עם ה'. כאשר נעשה זאת – לא נצטדק עוד בפני אלו המאשימים אותנו ב'טיהור אתני'. תחת זאת, נכה על חטא על כך שלא הורשנו את האויב עד כה. נעלה על קברי יקרנו, נבכה מעומק הלב על כך שאפשרנו לאויב לרצוח אותם בגלל כניעתנו למושגים הזרים, ונתחנן בפני בעל הרחמים, שיסלח לנו, ירחם עלינו ויעזור בעדנו לתקן את אשר קלקלנו. והוא רחום יכפר עוון, ולא ישחית, והרבה להשיב אפו, ולא יעיר כל חמתו, ה' הושיעה המלך יענונו ביום קראנו.

זו כבר הפכה לתופעה קבועה. בכיר לשעבר משועמם במיוחד, המתגעגע לימי התהילה והכותרות – במקום להשתעשע עם נכדיו ולסיים את חייו בכבוד, מתעקש בכח לנסות ולהשאר רלוונטי בזירה הציבורית. וכך הוא מגחך את עצמו לדעת בנסיונות פתטיים להשפיע מנסיונו רב-השנים על המערכת שפלטה אותו, ובלא משים הוא ממחיש בפנינו את דברי המשנה בסוף קנים אודות זקני עמי הארץ, שכל זמן שמזקינין דעתן מטרפת עליהן. פעם זה דן חלוץ המשתטח על הרצפה כאחרון האנרכיסטים, פעם זה אהוד ברק המטיף למלחמת אחים, פעם זה יובל דיסקין הקורא לסרבנות כי ניסו קצת לדגדג את האוליגרכיה המשפטית, וכעת זה בוגי יעלון, המאשים את צה"ל בביצוע 'טיהור אתני' בעזה.

מאד קל, מפתה ומשעשע להראות את הגיחון שבדברים, עד כמה אינם נכונים, ועד כמה הטיהור האתני היחיד שנעשה ברצועת עזה בוצע, לבושתנו ולחרפתנו, כנגד יהודים לפני קרוב לעשרים שנה. מאד נח להראות לעולם כיצד ישראל מקפידה על כללי מלחמה כפי שקבעו המוסדות הבינלאומיים. מאד נעים לאנשים מסוימים להראות את 'המוסריות' שלנו לעומת הברבריות של האויב. מתוך תחושה זו עולה הזעם כנגד דברי הבלע של יעלון, אשר כמי ששימש כרמטכ"ל ושר בטחון, הוא מודע היטב למציאות, אלא ששנאת נתניהו מעבירה אותו על דעתו פשוטו כמשמעו.

אולם לאמתו של דבר, כל זה אינו אלא מלכודת, פח ומוקש, ולדאבון כל לב נראה, כי אף לא אחד מנציגי הציבור האמוני הצליח להמלט מפניו. ובמקום שאין אנשים, אשתדל להיות איש ולומר את דבר ה' בסוגיה זו, מבלי ליפול לתוך מלכודת שטיפת המח של הנדסת התודעה הפרוגרסיבית המכלה כל חלקה טובה והופכת את כולנו לעבדים נרצעים של מושגיהם המקולקלים.

השאלה אינה האם ישראל מבצעת טיהור אתני בעזה [שהתשובה על כך, לדאבון לבנו, היא שלילית, ודמם של אלפי יהודים זועק מן האדמה כנגד העוול שמציאות זו יצרה]. השאלה היא מה ה' רוצה שנעשה בעזה, מה צריך לעשות בעזה, מה נכון בעיני התורה לעשות בעזה, ולא רק בעזה, כי אם בארץ-ישראל כולה.

התשובה על כך כתובה בתורתנו הקדושה, ואלפי שנים שעברו רק מוכיחים, כי אף בעיני בשר ניתן לראות בדברי קודשה את התגלמות ההגיון הבריא והשכל הישר – כיבוש, הורשה והתישבות. 'וְהוֹרְשֶׁתֶם אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת אֶרֶץ מִצְרָיִם וְאֶבְדַּתֶּם אֶת כָּל מִשְׁכַּיְתֵי וְגו'. 'וְהוֹרְשֶׁתֶם אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁבַּתְּם בָּהּ כִּי לְכֶם נָתַתִּי אֶת אֶרֶץ לְרִשְׁתָּהּ' (במדבר לג נב-נג). כך בעזה, כך במה שמכונה דרום לבנון, וכך בכל מקום מארצנו הקדושה. גם אומות העולם המהוגנות בטרם נשטפו ברעל הפרוגרסיבי הבינו, כי את הרע יש לבער מן העולם, והעידו על כך מליוני גופותיהם של 'חפים מפשע' ו'בלתי מעורבים' כולל ילדים, נשים וזקנים בערי גרמניה ויפן המובסות במלחמת העולם השנייה.

לפני כשנה ביקר כאן הנשיא היוצא ביידן, שהתקשורת הישראלית הנתנה לצייר אותו כאוהב ישראל בגלל כמה נאומים של מס שפתיים, בעוד מעשיו מעידים על היותו נקודת הכובד המרכזית של ציר הרשע. כאשר העיר לו אי-מי משרי הממשלה, כי בעלות הברית לא התחשבו יותר מדי ב'בלתי מעורבים' במלחמת העולם השנייה והיו ממוקדי מטרה

להערות: YEPSTEIN@KEDUSHASTZION.ORG

לקבלת מאמרי אקטואליה קצרים מכותב השורות, מדי יום ביומו לדוא"ל,
שלחו בקשה ל: 1@SHEMA-YISRAEL.ORG • 1@קריאתשמע.ישראל

שמן תשועה ומליצה

הרב בצלאל גנז

וכתב ה'תפארת ישראל' באבות שהמשנה מזכירה את אותם ניסים שיש בהם תועלת לבני אדם, ואלו הניסים האחרים אין עניינם תועלת לבני אדם אלא עדות על השראת השכינה בישראל.

נס השמן גם הוא, עניינו היה עדות על השראת השכינה בישראל, [שהרי יכלו להשתמש גם בשמן טמא מעיקר הדין שטומאה הותרה בציבור], וכמוהו היו כמה וכמה ניסים בביהמ"ק, ואולי יתכן לומר שמרוב הרגלם בניסים לא היה בנס השמן משהו יוצא דופן במהותו יותר מההנהגה הניסית הרגילה שהיו רגילים בה.

לעומת זאת הישועה מעול שעבוד מלכות יון, שהיה שעבוד נורא ואיום, שבטלו חדש שבת ומילה, שללא קביעת חדשים אין חגים, ושבת ומילה הם הבריתות שמקשרות אותנו עם הקב"ה, וגזירת בנותיהם שילקחו להגמון תחילה, כל אלו הם דברים שלא ניתן לחיות עמם ולהשלים איתם, זה ביטול של כל הקיום של ישראל והתורה, בשונה מנס השמן, שגם אלו לא היה הנס שדלק שמונה ימים, סוף כל סוף היו מקיימים מצוות ההדלקה בשמן טמא, ואפילו בלא שמן כלל, גם אם היו נאלצים לחכות עוד שבעה ימים ללא הדלקה [אחר שכבר שנים ארוכות לא קיימו הדלקה בביהמ"ק ובטלה העבודה עקב היונים שפרצו פרצות בהיכל וטימאוהו וכו'], זה לא דבר שהקיום של כלל ישראל תלוי בו.

ואם כנים הדברים, הרי שהחידוש וההתפעלות מהגילוי של הסיעתא דשמיא בניצחון ופריקת עול היונים, היה דבר הרבה יותר גדול ומוחשי ומחייב ימי הלל והודאה מאשר נס השמן.

וגם הסיבה השניה שהרמב"ם מציין, ש"חזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה", שלכא' במחשבה ראשונה, מדוע ראה הרמב"ם כלל צורך לציין זאת, ראשית, זה לא קשור לנס הישועה, גם אם **לא הייתה חזרת מלכות כלל לישראל** אלא היו נשארים תחת מלכות אחרת שהייתה מאפשרת חיים יהודיים ע"פ תורה, [גם לפחות ממאתים שנה]. זה לא מפחית מעצם השמחה והחיוב להודות ולהלל על הישועה שאפשר לחזור לחיות כיהודים כמו שהתורה רוצה.

[ולא נגענו בנקודה שצריכה ביאור כשלעצמה, מה כ"כ משמח באותה מלכות שנמשכה "יתר על מאתים שנה", צאצאי החשמונאים לא בדיוק המשיכו בדרכם, בפרט מלכות הורדוס שהיתה מאה שנה לפני החורבן, אותו הורדוס הרוצח הגדול שהרג כל חכמי ישראל, וממשיכיו, הם לא בדיוק סיבות להלל והודאה].

יהיה ההסבר אשר יהיה, למדנו מדברי הרמב"ם שהמציאות של פריקת עול מלכות יון והחזרה למלכות ישראל היא כשלעצמה סיבה להלל והודאה.

א"כ יתכן לומר שבזמן שעוד היה ביהמ"ק קיים הסיבה המודגשת יותר שעמדה מול העיניים כחידוש, הייתה בעיקר זו. ולכן חז"ל בנוסח התפילה הדגישו יותר נקודה זו.

לעומת זאת לאחר החורבן, כשכבר בטלה מלכות מישראל וחזרנו לשעבוד הגויים וגזירותיהם, וההלל וההודאה על היציאה מרשות הגוי קצת התעמעמו דאכתי עבדי אנו, תפס מקום מודגש יותר נס השמן שענינו הארת פנים של הקב"ה ואהבתו גם אם איננו ראויים כ"כ, וכלל ישראל התרכז יותר בעיקר בכל פרטי נס השמן בהלכותיו ובפנימיות ענייניו.

וכמו שכותב השפ"א על חנוכה שנת תרל"ד:

"ובאמת הנס דחנוכה [נס השמן ב.ג.] חביב מאד, והיא חיבה יתרה. כי כל הניסים [נעשו ב.ג.] להצלחת ישראל. אבל נס לעשות [לקיום ב.ג.] המצוה אף כי אונס רחמנא פטריה, הוא הוראת חיבתן של ישראל. שהקב"ה חפץ במעשיהם, ועשה להם נס שיוכלו לקיים המצווה"

כתב הרמב"ם בפ"ג בהלכות מגילה הלכה א':

"בבית שני כשמלכו יון, גזרו גזירות על ישראל ובטלו דתם, ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות. ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם, ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות.

וצר להם לישראל מאד מפניהם, ולחצום לחץ גדול, עד שריחם עליהם א-להי אבותינו והושיעם מידם והצילם.

וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים, וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני".

ובהלכה ב':

"וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום, בחמשה ועשרים לחדש כסליו היה. ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור אלא פך אחד, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, והדליקו ממנו שמונה ימים עד שכתשו זתים והוציאו שמן טהור".

ובהלכה ג':

"ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחילתן מליל חמשה ועשרים בכסליו, ימי שמחה והלל, ומדליקין בהם נרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות, להראות ולגלות הנס".

הרמב"ם מציין שלוש סיבות לקביעת חנוכה לדורות.

1. הישועה ביציאה משעבוד מלכות יון ברוח ובגשם ["ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות. ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות"].

2. "חזרה המלכות לישראל יתר על מאתים שנה"

3. נס השמן.

ידועה האבחנה שבנוסח על הניסים שתקנו חז"ל לאומרה בתפילת יח', לא מוזכר כלל עניין נס השמן, אלא רק הישועה של הניצחון ופריקת עול היוונים, ורבים כבר עמדו על כך.

[ואמנם מצינו שהפר"ח והמאירי (שבת כא) חילקו שההדלקה בלילה הראשון היא על הניצחון במלחמה שבו הרי לא היה עדיין נס בשמן, ורק ההדלקה בשאר הימים היא לזכר הנס הנעשה בשמן]

מעניינת גם העובדה שבסדר המשנה שחיבר רבינו הקדוש אין חלק המיוחד להלכות הדלקת הנרות והענין מוזכר בכמה מסכתות אחרות [מקומות יחידים] בדרך אגב [כמו למשל ב"ק פ"ו במשנת ג' שציא מתחת הפטיש] ואלו בגמ' יש אריכות גדולה בכל פרטי ההדלקה והשמן.

כמו כן מעניינת העובדה שביסוסיון שהוא ספר שנכתב בתקופת חורבן בית שני שרבותינו הראשונים מרבים לצטטו [עם הסתייגויות מתאימות ואכמ"ל עיין במהר"ל נצח ישראל פ"ה וכן הוא בספרי ר' צדוק הכהן] מאריך מאד בענין מלחמות בני חשמונאי עם היונים, אבל אינו מזכיר כלל את נס השמן.

ואולי יתכן לומר בדרך אפשר, שיש הבדל בין המקומות והזמנים בהדגשת עיקר הנס והישועה שהתגלתה בחנוכה. [למרות שברור שכל שלושת הסיבות שמנה הרמב"ם מחייבות ימי הלל והודאה].

ניסים בביהמ"ק, לא היו דבר נדיר, כעדות המשנה (אבות פ"ה מ"ה): "עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש".

ונשאלת השאלה, מעבר לניסים שמזכרים שם במשנה, ישנם ניסים נוספים שהיו במקדש שאינם מזכרים במשנה באבות, [המזכרים ביומא כא] כבליעת כלי חרס במקומן, בליעת הדשן, שמירת החום של לחם הפנים ועוד?

בעקבות הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה'

להגאון רבי ישכר שלמה טייטל זצוק"ל הי"ד
חלק י"ט | ליקוט: הרב בצלאל גנז

רבינו משיב לטענות שנשמעו שאין לנו לעורר על שיבת כל עם ישראל לארצו לפני ביאת המשיח, ועלינו להמתין בניכר עד שיבוא ויגאלנו [בספרנו עמ' 166 והלאה].

ועיין מהרש"א (ח"א יומא ט: דיה כחומה) על מאמר חז"ל (ברכות ד) ראוי היה בימי עזרא לעשות להם נס אלא שהחטא גרם, היינו החטא שלא עלו כולם, עיי"ש. וכן הבאתי לעיל (פ"ב אות ז) בשם הכוזרי שאמר כן, ועיי"ז נתרחק הקץ האמיתי

והשתא לשיטת הגה"ק הנ"ל דגאולה העתידה תבוא דווקא ע"י נס נגלה ולא ברשיון המלכים, מה היה חטאם של דורו של עזרא, ומה מקום יש לשנוא אותם כל כך בשנאה כבושה ארוכה כל כך, הלוא בני בבל לא רצו בגאולה כזו ע"י כורש, רק בגאולה של הקב"ה בעצמו ובנס נגלה ומפורסם? אלא על כרחך שבהדי כבשי דרחמנא למה לך, דילמא היה רצון הקב"ה שתבוא דווקא באופן זה. וא"כ מזה אתה דן גם למה שלפנינו, באופן שאם המלכים נותנים רשיון על ביאתנו לארצנו זהו רצון הבורא, ומזה ישתלשל מה שהיה מוכן להשתלשל בימי כורש אלמלי היה ביאת כולם. ורק עלינו לראות שתהיה **ביאת כולם** בעזה"י, ואז נשיג חפץ נפשינו להיות גאולה שלימה בעזה"י. וזה ראיה שאין עליה תשובה.

וזה היה נמי טעמו דרבי יהושע בן חנניא, כמובא במדרש רבה תולדות (ב"ר סד, י) שהבאתי לעיל בפ"ב, דבימיו נתן המלך רשות לעלות לא"י ולבנות ביהמ"ק, וקיבלה רבי יהושע בן חנניא אף דידיע דיותר מגאולה שלישית לא יהיה, ועל כרחך דמזה ישתלשל הגאולה השלימה.

ועיין כתובות (קיא) שאחד מן השבועות שהשיבוע הקב"ה את כנסת ישראל שלא ירחקו את הקץ, ופירש רש"י 'שלא ירחקו את הקץ' בעוונם.

ומה שפירש רש"י 'שלא ירחקו בעוונם' קשה לכאורה, דאם כוונתו על סתם עוונות למה על זה שבועה חדשה, הלוא כבר נשבעו ועומדים על זה מהר סיני שלא לחטוא, וגם כתיב (דברים יב, ד) 'לא תעשון כן לה' א-להיכם', ופירש רש"י: וכי תעלה על דעתך שישאל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עוונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב, עכ"ל. וידוע מהירושלמי פ"ק דיומא (פ"א מ"א) כל יום שלא נבנה כאילו נחרב בימיו, א"כ כבר נשבענו על זה שלא להרחיק את הקץ בעוונתנו מקרא זה ד'לא תעשון', א"כ דברי רש"י הנ"ל צריכין ביאור. ונראה ככוונת רש"י, דלא על סתם עון קאי אלא **על עון דנוגע בקץ עצמו**, ועל זה בא השבועה הנ"ל שלא ירחקו את הקץ בעוונם, **שאם ימצא להם שעת הכושר לעלות ע"י רשיון המלכים יקבלו רשיון זה ויעלו כולם כדי שישתלשל מזה גאולה נצחית, ולא יעשו כמו שעשו בימי עזרא שרחקו את הקץ בעוונם שלא עלו כולם, ומכל שכן אם לא ירצו כלל לקבל את הפקודה ח"ו שירחקו בזה את הקץ**. וזה אמת בביאור דברי רש"י הנ"ל, ודו"ק.

ויו אוסיף ממה שמצינו שהיתה שנאה כבושה לבני ארץ ישראל על בני בבל על מה שלא עלו כולם עם עזרא לא"י, דאלמלי עלו כולם היתה גאולה נצחית, ושנאה זו היתה נמשכת והולכת מזמן הבנין עד אחר החורבן, (עיין תוס' מנחות ק. ד"ה ששונאין ותי"ט שם פ"א מ"ז) דתלמידי חכמים דא"י היו שונאין את בני בבל, על כן היו קוראין בשם גנאי אותן בבליים והיו אומרים עליהם 'הבבליים אוכלין אותו חי'. וזה היה בזמן שבית המקדש היה קיים

ואחר החורבן מצינו לריש לקיש ביומא (ט) דאמר ליה ריש לקיש לרבב"ח א-להא סנינא לכו (ופירש רש"י 'סנינא לכו' לכל בני בבל שלא עלו בימי עזרא ומנעו שכניה מלבוא מלשוב לשרות בבית שני), דכתיב (שה"ש ח, ט) 'אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז', אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו [וגם היתה גאולה שלימה], עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו, הכוונה שנחרב הבנין.

ועיין בהקדמת סידור יעב"ץ (סולם בית א-ל יד, א) מה שפירש ברבי חייא בפרק הפועלים (ב"מ פה) דאדמי ליה כדובא דנורא, דהוא המקטרג נגד הבבליים מבני ישראל שלא עלו ברשיון כורש מלך פרס, שאלמלי עלו כחומה באותה פקודה לא היה רקב שולט בהם והייתה גאולה שלימה, ולכן היה מקום לקטרג, לפי שהבבליים היו סיבה להאריך זמן הגלות, עיי"ש. הרי דגם בזמן רבי חייא שהיה אחר החורבן קיטרג המקטרג על זה שלא עלו כולם בזמן רשיון דכורש.

עיין ג"כ במדרש שיר השירים (רבה ח, יא) בפסוק 'אם חומה היא' (שה"ש ח, ט), אילו ישראל העלו חומה מבבל לא חרב ביהמ"ק פעם שנית. רבי זעירא נפק לשוקא למיזבן מקומא [עיין מתנות כהונה שפירש 'מקומא' לקנות מלאכת דבר מה]. אמר ליה: לית את אזיל מהכא בבליי די חרבון אבהתי [ופירש במתנות כהונה, דאמר לו המוכר אין אתה הולך מכאן אתה בבלי שהחריבו אבותיך ביהמ"ק], אמר רבי זעירא לית אבהתי כאבהתון דהדין? [ר"ל רבי זעירא היה מתמה, וכי אין אבותי כאבותי של זה, דלא היה מבין למה אבותיו היו גורמין יותר החורבן מאבותיו של זה], על לבי ועדא [ר"ל: נכנס לבית המדרש] ושמע קליה דרבי שילה יתיב ודריש, 'אם חומה היא' - אילו ישראל עלו חומה מן הגולה לא חרב ביהמ"ק פעם שנית, אמר [רבי זעירא לעצמו] יפה לימדני עם הארץ, עכ"ל המדרש.

עיין תשובות חוות יאיר (סימן קנב) דרבי זירא קרא לבבלאי, בבלאי טפשאי' מכח חביבותא דארץ ישראל, נמי על כוונה זו נאמרה, עיי"ש. הרי דהשנאה עבור שלא עלו כולם בימי עזרא הייתה נמשכת והולכת מדור דור, ולא היו יכולין למחול להם על שלא עלו כולם בימי רשיון דכורש, עד שאפילו עם הארץ פשוט לא רצה למכור דבר לבן בבליי ואמר לו שאבותיו חרבו עירנו ושמונו בית מקדשינו.

להערות: BGANZ@KEDUSHASTZION.ORG

הילולת 'אם הבנים שמחה' שבט תשפ"ה

פרטים יבואו בקו האגודה 079-607-3701 ובדוא"ל.

לרישום לעדכון שותף על פעילות האגודה, שלחו בקשה ל-OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG

אבן מאסו הבונים

הרב משה מלוביצקי

מה נשיב לה' כל תגמוליו עלינו, מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהילתו. נזדקפה קומתו השחוחה של כנסת ישראל, מתנערת היא מעפר ופניה האבלות לא היו לה עוד.

והנה השמחה עוטפת את כלל ישראל כולו, ובתוכם גם את 'יראי סאטמר'. פנים חדשות באו לכאן, נמצא פתח ההיתר להודות לה' על חסדיו.

מה הוא הפתח, ואיך הותר העוון החמור של הודיה לה' מכיון שהחיילים שירו למות בצורר ושלחו אותו לשאול ואבדון לא ידעו בעת לחיצתם על הדק הרובה שאת ראש רב המרצחים הם מרוצצים. אמור מעתה, נפטרנו מעונשו של זה מחד, ומאידיך אין כאן בית מיוחש ואחיזה למחשבת 'כוחי ועוצם ידי', שהרי הנס הגיע כבהיסח הדעת וללא כוונת מכוון.

אל מול החושך הרעיוני והשיבוש המחשבתי הזה, מן הראוי להעלות את האור ונסו הצללים.

לפני שניגע בשורש העיוות ההשקפתי שמצא את ביטויו בגילויי האבל על הרג הצר הלבנוני, לא אתאפק מלהביע את גודל הגיחוך מהמבנה העקלקל שנבנה על אותו יסוד עקום, ה'היתר' לשמוח על פינוי נבלת העזתי מחיינו מכיון שהוא נעשה באופן שהצבא אינו יכול להתפאר בו.

הדימוי הראשון שעולה בראש, הוא המליצה העממית הידועה על אותו אחד שהסיח בהתפעמות על גילוי השגחת ה' שהוא זכה לו, ומעשה שהיה כך היה: רק היום בבוקר ביזה אותי פלוני לעיני הציבור ולעג עלי, וכבר בלילה ראיתי עין בעין את יד ה' שפגעה בו. מה עשה ה' בלילה הלכתי ונפצתי לו את כל זוגיות חלונות ביתו, אחת לא נותרה שלמה! ממש פלאי ההשגחה!...

חיילי הצבא מכתרים כיתור הדוק, כחודש ימים, את שכונת תל-סולטאן בעקבות מידע מודיעיני מאומת על כך שראש המחבלים מתרוצץ לו בשכונה ונמלט כחולדה זו ממחילה לבית ומבית לעליית גג, החיילים מגיבים באש צולבת על כל תנועה באיזור ומהדקים את תנועת המלחציים, ואכן המאמצים הכבירים נושאים פרי, והאויב מושלך כדומן לאדמה. אבל בעת פעולת לחיצת ההדק לא אמרו החיילים לשם יחוד וגם לא אזרו עצמם בגארטעל, ובכן, אין כאן נגיעת מעשי ידי אדם כלל. מה עשה ה', בלילה הלכתי ונפצתי לו את כל זוגיות חלונות ביתו!...

חשוב להבהיר על אתר: מטרת המאמר אינה לומר שחיסול האויב העזתי אינו מעשה ה', אדרבה, מטרתו לומר שגם חיסולו של הרשע מביירות היא פעולת ה' וחסדו על יראיו, כאשר נרחיב להלן.

אין כאן אלא לעג על עקומי המחשבה שמבצע צבאי מושלם גורם להם משבר אמוני, וכדי להניח לעצמם הם מנסים בצורה עלובה ומגוחכת לגמד את מושלמות הפעולה הצבאית שהרגה את ראש המחבלים בדרום.

אין כאן אלא לעג על עקומי המחשבה שמבצע צבאי מושלם גורם להם משבר אמוני, וכדי להניח לעצמם הם מנסים בצורה עלובה ומגוחכת לגמד את מושלמות הפעולה הצבאית שהרגה את ראש המחבלים בדרום.

שנת תשפ"ד הסתיימה, והנה, השנה שהיתה רשה בתחילתה, הביאה עמה בשורה טובה ושמחה עצומה בסופה, עם גידוע קרני הרשעים והרמת קרן ישראל בהריגת משנאי ה' ועמו בכל רחבי מדינת לבנון, במבצע צבאי שהזכיר לרבים את ניסי יציאת מצרים, כאשר בהעברה אחת נפקדים לשבט אלפי מחבלים בכל מקום שהם.

מה רבתה השמחה והצהלה לשמע ילדי ישראל מתארים זה לזה כיצד פגעה המכה בכל מחבל ומחבל, זה בשבתו וזה בקומו, והוא במשרדו ומשנהו בעריכת קניותיו. זכינו לראות את קיום מאמר הכתוב (ישעיה סה יד): 'הנה עבדי ירונו מטוב לב ואתם תצעקו מכאב לב ומשבר רוח תילילו!'

חולפים מעט ימים, ושוב גובר עלינו חסדו, לב מי לא נותר משמחה והודיה כאשר באה השמועה הטובה מדשנת העצמות, על הריגתו של צורר כל היהודים מלבנון, חסן נסראלה ימ"ש.

אך למרבה הפליאה והתדהמה, השמחה העצומה וההודיה לבורא העולם על שהפליא חסדו עמנו, לוו בתופעה חדשה מבית 'יראי סאטמר', סבוני גם סבוני בתפקידים הקדושים שנטלו לעצמם, לצנן ולסכל כל גילוי שמחה והודאה מלב מתפרץ ומתרוץ.

פנים חמורות סבר ועטופי דאגה באו לכאן, מתנוססים כעטרה מעל כתפיים שחות מנטל משא הדור וה'השקפה'. מה יהיה, איך נשיר את שיר ה' ברננה על אדמת קדשו, הלא יש כאן סכנה חמורה ביותר שמא יצופו רגשי 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה', 'אל תשמח ישראל, אל גיל כעמים!', עברה חמורה היא לשמוח ולהודות לה', מצוה גדולה להתאונן מדאגת העוון שאורב לנו מעבר לפינה.

מספר ימים לאחר מכן, ליל ערב ר"ה, מתקפת טילים בליסטיים אדירה עושה דרכה לעבר מדינת היהודים, אך בחסדי ה' העצומים 'לא נפקד ממנו איש', רוב הטילים מיורטים בניסי ניסים, והמיעוט שאינו מיורט אינו פוגע ואינו מפיל שיערה משערת ראשי עם הקודש.

היינו כחולמים! האמנם אנו זוכים לחיות בדור שבו ה' חושף את זרוע קדשו לעיני העמים ומגן בעוז על עמו בחירו? מה עצמו חסדיך ונפלאותיך! ושוב, ככסיל שב על איולתו, 'יראי סאטמר' גוזלים את הנס מאת ה', מייחסים אותו אל הטבע, ואז מתאוננים על נסיון הכוחי ועוצם ידי המרחף בחלל עולמם.

במקום לייחס את הדברים לפועלם, הלא הוא שומר ישראל, אשר רק הוא פועל כאן בעולם, והצבא אינו אלא כלי שרת בידו, לעשות ככל אשר חפץ, מייחסים הם אותו אל ה'צבא הציוני' כאילו ויש הבדל בין לומר 'כוחי ועוצם ידי' לבין לומר 'כוחם ועוצם ידם', במקום לקיים מצות עשה מדאורייתא ולומר כי רק ה' א-להינו הוא הנותן כח לעשות חיל, וברצונו להציל את בניו אהוביו בנחלתו, הוא נותן רעיונות וכח והצלחות, להצילים ולשומרם ולשמחם.

חולפים להם ימי ר"ה ויום הכיפורים, עם ישראל מתעלה מחיל אל חיל בטרודות מצוות סוכה וארבעה מינים, חג הסוכות זמן שמחתנו ממשמש ובא. זמן קצר לפני התקדש החג, בעוד ישראל אוגדים לולביהם בשמחה, נותן הבורא מתנת חג לעמו ועולמו. הבריאה נעשית טהורה יותר ומסואבת פחות עם הריגתו בייסורים, כאב ובזיון של רב המרצחים, צורר היהודים העזתי, סינוואר ימ"ש.

1 לצידם של חסדי ואוהבי סאטמר ניצבים 'יראי סאטמר', אנשים יראים ושלמים שנמנים אמנם על חוגי רוב מנין ובנין גדולי ישראל, אך למרבה הצער חיים בתחושת נחיתות השקפתית אל מול אסכולת סאטמר. מרגישים תמיד צורך להסביר לעצמם עד כמה הם בעצם קרובים בהשקפתם לסאטמר והם אינם כאלה 'פורקי עול'. אמת שהם מצביעים בבחירות ונשענים על תקציבי המדינה הציונית לשם שימור יבנה וחכמיה, אבל זה לא יותר מאשר הוראת 'על לעשות לה' הפרו תורתך' חריגה, ואין ללמוד מכך חלילה על מכלול השקפתם הטהורה, אשר בה תאומי צביה של אחיהם לבית סאטמר. 'זוכרים' שאנו עדיין בגלות, גלות שהיא קשה מכל הגלויות כמוכן, ממעטים לעסוק בחביבות מצוות ושיבת ארץ ישראל, מצווה ש'נטמאה' [חלילה] ע"י הציונים, ושוטמים ומתעבים את עצם המדינה [לא את מצבה ואת מה שדרוש תיקון, אלא את עצמותה]. במסגרת נחיתות זו ומכח היראה והפחד ממחשבת סאטמר, הם מעקמים את מחשבתם והשקפתם כדי 'לישר' אותה או לפחות לקרב אותה ככל הניתן לאור הבהיר שזורח מבית מדרשה של סאטמר.

לשיטתכם אתם מוזמנים לחזור בכם ולקרוע קריעה על מות סינואר... ועתה נשוב לשורש הדברים: היהודים מתקבצים לארצם אחר כאלפיים שנות גלות, והנה קמה אלומתם וגם ניצבת, ובתוך זמן קצר הופך צבאם לאחד מהצבאות הטובים בעולם, ואולי אף הטוב שבהם. זו היא מדינה שניצבת בפני אתגרים כלכליים וצבאיים עצומים מיום הקמתה, מבודדת במרחב עוין שקם עליה להשמדה, סובלת לעיתים קרובות מחרם נשק מערבי משתק, ואע"פ כן, מקימה צבא ששמעו הולך בכל המדינות. האם זו חכמתם וגבורתם של היהודים שעשתה זאת? א"כ היכן היתה חכמה וגבורה זו מול נבוכדנצר, אספסיינוס וטיטוס? היכן התחבאה במשך אלפי שנים שבהם נרדף העם הזה עד עפר והפך לאבק? מה שדרוש, זה להתבונן בראשית הדברים ולהמנע מלבוא אליהם באחריתם.

יש מי שהעיד על הנס והפלא הזה עד שלא בא לעולם, הלא הוא קורא הדורות מראש. האזיני שמים ושמי ארץ, כי פי ה' דיבר. 'והיה שארית יעקב בגוים, בקרב עמים רבים, כאריה בבהמות יער ככפיר בעדרי צאן, אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל' (מכהה ז). שארית יעקב, האוד המוצל מאש שנאמר עלי, 'ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי אתכם ציון' (ירמיה ג יד), יהיה בקרב עמים רבים כאריה בבהמות יער וככפיר בעדרי צאן, אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל.

ועתה אמרו נא, איך ניתן לומר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה' כאשר רואים מול העיניים את דבר ה' הקורם עור וגידים? מדוע ולמה ישנה התעוררות עצומה והתחזקות באמונה ובקיום המצוות בקרב רוב שדרות עם ה', בעקבות נפלאות ה' אשר עמנו במלחמתנו, ודווקא בקרב הציבור החרד לדבר ה' יש מי שמצליח לייצר מהניסים האלה אתגר באמונה? והנה, אחר כל הגדולה והגבורה הטבעית שהנחיל ה' לעמו, עדיין מודים אנשי הצבא שיכולות היירוט הצבאיות אינן מוחלטות, והן מוערכות בכתשעים אחוזי הגנה, אמור מעתה שמצד הטבע 'מותר' היה לעשרים טילים לחמוק ממערכות ההגנה ולהתפוצץ בקרבנו. נניח שרק כמחציתם היו פוגעים בבניינים מיושבים, עדיין היו עלולים להביא לכמאה הרוגים למרות כל העוצמות והתחבולות הטבעיות. אם כן, משלא נפקד ממנו איש, אין מקום גם למינים ולכופרים להתכחש לניסי ה' הגלויים שמתכסים בקושי רב במעטפת שנחזית להיות טבעית, למה א"כ צריכים אנו לשמוע מ'יראי סאטמר' דבורי הבל על 'כוחי ועוצם ידי' למראית עין הם באים להשיב הגזלה לבעליה ולהחזיר שהכל מאת ה' ולא ידינו רמה חלילה, אולם ע"פ האמת, הם הם הגוזלים את אביהם

שבשמים ונושאים ונותנים ברעיון האיוולת שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כאמתלא להשבת את פרץ ההודיה לה'. למען האמת, אנו פוגשים כאן שוב, מזוית נוספת, את אלה שאינם נכנעים להנהגת ה'. כל מי שמתבונן בספרי הנביאים ובמדרשי חז"ל מבחין מיד, שישנן צורות אפשריות לגאולה העתידה - האחת היא גאולה על דרך ניסי יציאת מצרים בשידוד כל מערכות הטבע, והשנית היא גאולת קמעא קמעא, שמלובשת ומכוסה היטב בתוך הטבע. גדולי ישראל כמו הרה"ק מרוז"ן ואחרים כבר חזו ברוח קדשם במאות השנים האחרונות, שה' בחר בגאולה הטבעית. בתוך כדי דיבורו בענין

נאנח הרה"ק מרוז"ן ואמר - וכי לגאולה כזו חיכינו זה קרוב לאלפיים שנה? אולם כעבד נאמן סיים מיד בהכנעה כלפי הנהגת ה' ואמר - לו יהי, זה רצון ה', יהיה כך ובלבד שתבוא הגאולה?

למרבה הצער ישנם כאלו שלא נכנעו. להבנתם, אם ה' אינו מעוניין להביא גאולה על-טבעית, מוטב שלא תבוא הגאולה. ואם היא תבוא על כרחם בדרך הטבע, הם יעצמו עינים בחזקה ויתכחשו אליה, והכל במסוה של יראת שמים. לשיטתם, הם אינם כופרים בגאולה, הם פשוט מאמינים בגאולה אחרת, גאולה **שהם** בוחרים בה.

בדרכם הם נותנים פירוש חדש לדברי נעים זמירות ישראל 'אבן מאסו הבונים'. לא מדובר עוד באבן מסוימת שמאסו הבונים, אלא בתופעה חדשה שבאה לעולם.

אמנם לא ככל בניני העולם, בנין בית המקדש. בעוד כל בניאי בעולם יודע שהחומר הראשון הדרוש לו למלאכתו, הוא אבן הבנין, אשר בלעדיה לא יבנה בנין ולא יתכונן, 'אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים' (רש"י סוכה מא. ד"ה אי נמי). ואכן, כל יהודי מצפה ויודע שבית המקדש יכול לרדת בכל רגע בנוי מאש מן השמים, אך לצד זאת הוא יודע גם שמצות בנין בית המקדש אינה בטלה עולמית, וכי רבים הם הנבואות, ומאמרי ומדרשי חז"ל שמשמע מהם שבית המקדש השלישי יבנה בידי אדם?

והנה קם לו הדור שיועד משמים להיות דור הבנין, אולם חלק מהבנאים המיועדים, מאסו באבן ואינם מוכנים להיות בנאים?

כל מחשבת היהדות שלהם בענין הגאולה העתידית מתחילה ומסתיימת במאמר חז"ל שבית המקדש השלישי ירד מן השמים בנוי באש, ואילו בית מקדש מאבנים אינו מושא כלל לציפיותיהם. אין בעולמם מקום חלילה לשאר מאמרי חז"ל ולהלכות בנין בית הבחירה של הרמב"ם. ולא ללמד על עצמו - על בנין בית המקדש בלבד - יצא, אלא ללמד על כלל ענין הגאולה יצא.

הוא אשר אמרנו, 'אבן מאסו הבונים'. אולם כבר העיד המשורר האהוב לא-להיו - 'אבן מאסו הבונים - היתה לראש פינה! אמנם היא נפלאת בעינינו, ציפינו שתבוא הגאולה בדרך אחרת, אולם מאת ה' היתה זאת, זו הדרך שבחר ה'. כי ה' צ-באות יעץ, ומי יפר' (ישעיה כד ז).

מענה תבין, שנס שעטוף בדרך הטבע אינו מערער להם את האמונה בבורא העולם, הוא מערער ומסכן את אמונתם בכך שאנו עדיין שרויים בעומק חשכות הגלות, זו ה'סכנה' שטמונה בכל הארת פנים שמאיר ה' לעמו היושב בציון, מפניה הם בורחים ומפניה הם נשמרים!

לאורם של ימי החנוכה המאירים לנו בימים אלה, נתבונן ונשים לב, כי 'על הניסים' נסוב כולו על נס הנצחון שהיה מכוסה בדרך הטבע. אנו מודים 'על המלחמות', מלחמת בשר ודם בחרב ובחנית, שלא כבימי חזקיהו אשר יצא מלאך ה' ונגף את צבא סנחריב. ודאי שהנצחון היה נסי - נתת גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, טמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך, אולם זהו נס שמלובש בטבעיות. לא נאמר כאן כבצאת ישראל ממצרים בעמדם על הים - 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון'. אדרבה, אתם תלחמו, וה' הוא הנותן **לך** כח לעשות חיל.

ובאמת שלא זו בלבד שאנו מודים ומהללים על הניסים והנפלאות הטבעיים שעשה לנו ה', ולא זו בלבד שאנו מודים על הנצחון, אף זו, שעל המלחמה עצמה אנו מודים! לשון קדשם של חכמינו ז"ל ברורה: על הניסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל **המלחמות**. אנו מודים על שזכינו להלחם באויבי ה' ולנצח במעשי ידינו, וכפי שביאר החתם סופר את מאמר הכתוב (דברים לג כט) "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאוותך". ובאר, שאחר שאמר הכתוב שאתה 'עם נושע בה' והוא 'מגן עזרך', נשאלת השאלה, אם כן למה לך לאחוז בחרב, הרי ה' אינו צריך שום אמצעי כדי להושיעך, ועל זה מבאר הכתוב - 'ואשר חרב', מה שאתה מנצח באמצעות חרב, הוא 'גאוותך' - אין זה אלא כדי שיהיה לך לגאון ולתפארת?

2 הערת המערכת: בגליון הקודם [גליון פא, חשון-כסליו תשפ"ה], הובאו בהרחבה עדויות שונות על דברי הרה"ק מרוז"ן ז"ע"ע בהזדמנויות שונות על תהליך הגאולה המתקדם, במסגרת יריעה מיוחדת על יחסם וחיבתם של צדיקי בית רוז"ן לארץ הקודש.
3 ראה ועיין בספרה"ק אם הבנים שמחה (פיג היישוב והבניין את פ מאמר מקדש ה) מה שהאריך והרחיב בסוגיא זו, ליישב מאמרי חז"ל הנראים סותרים זה לזה.
4 ומאיסה זו היא אותה מאיסה שהתנבא עליה ישעיה (הו) - 'ען כי מאס העם הזה את מי השילוח [מלכות בית דוד] ההולכים לאט [ההולכים בנחת ללא הרעשת קול, קמעא קמעא].
5 ולא על נס פך השמן שהוא נס על טבעי, שאינו מוזכר בתפילה כי אם ברמז - 'זהדליו נרות בחצרות קדשך'.
6 אם כן, כמה כפיות טובה היא כאשר ה' נותן את אויביו לפנינו לחרב כדי לזקוף את קומתנו, ואנו מתנערים מהחרב וטוענים שהאויב נפל כמאליו ולא באופן שמיחוס למעשי ידינו!

ביטול הנבואה ותנאיה וחזרתם

הרב חיים דודוביץ

משא גיא חזיון

לאחר שכילה ישעיהו להתנבא על חורבן של אומות העולם, נושא ישעיהו משא מטלטל - 'משא גיא חזיון' (כב א) על אודות חורבנה של ירושלים, עיר עוז לנו, שתבנה במהרה בימינו. כדרכנו, נסקור תחילה את הנבואה על מובנה הפשוט, אחר ננסה לדלות את צפונותיה.

ירושלים נקראת כאן 'גיא חזיון'. אף על פי שירושלים יושבת בהר, היא נקראת 'גיא' לעומת ההרים הגבוהים ממנה הסובבים אותה, כמו שנאמר 'ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו' (תהלים קכה ב), וכשם שה' הוא מעל עמו כך ההרים הסובבים את ירושלים הם גבוהים ממנה. והיא 'גיא חזיון' כיון שבירושלים היו החזיון והנבואה שפוכים על הראויים להם (איכה רבה פתיחתא כד).

הנביא מקונן על השבר שפקד את ירושלים, וכדרכו מתאר תחילה בצבעים חיים כיצד תיראה ציון בשעת נפילתה, ופותח בדברים אל ירושלים אהובתנו ואומר לה - 'מה [קרה] לך אפוא פי עלית כלך לגגות' (א) כדי לראות את המלחמה וכדי להילחם באויב.

איך יתכן וציון אשר תמיד [קול] תנשאות מלאה, עיר הומיה, קריה עליזה, ועתה - 'חלליך לא חללי חרב ולא מתי מלחמה' (ב), אלא גוועו ברעב ובמגפה. איך הושפלה כל כך, עד אשר 'פל קציניך נדדו יחד, מקשת - מפחד הקשת נכנעו [אסרו], כל נמצאך אסרו יחדו, [ורק אלה שהיו] מרחוק ברחו' (ג). וישא הנביא את קולו נאם ה' בשבר נורא - 'על פן אמרתי שיעו מני אמר בבכי, אל תאצו לנחמני על שד בת עמי' (ד).

אחר התיאור על אודות האסון וההשפלה שיפקדו את ירושלים בעת חורבנה, מגולל הנביא נאם ה' את הסיבות החומריות והרוחניות לכך - 'כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לא-דני ה' צ-באות בגיא חזיון, מקרקר קר ושוע אל החר' (ה). לדעת מפרשי המקרא 'מקרקר קר' היינו הורס הקיר שהוא חומת ירושלים, ושוע אל החר' היינו קול שועה העולה מן הנמלטים להר (רש"י, רד"ק ומלבי"ם). אולם לדעת חז"ל הכוונה על ה' שהוא 'מקרקר קר ושוע אל החר', והיינו שהוא מרים קול יללה וזעקה על הר ציון ששמים.

וממשיך בתיאור סדר הכוחות שעטו על ירושלים להחריבה - 'יעילם נשא אשפה [מלאה חצים], ברכב אדם פרשים, וקיר - אנשי המקום קיר' (רש"י ואברבנאל) ערה [-גילה] מגן' (ו) לקראת מלחמתו בירושלים. ויהי מבחר עמקיך מלאו רכב, והפרשים שת שותו [-שום השימו את פניהם] השערה' (ז). או אז - 'יגל את מסך יהודה' (ח) שהיה מגן עליו, כלומר,

כאשר ראה יהודה את סדר הכוחות שהתקבץ לעלות על ירושלים, איבד את הביטחון המופרז שהיה לו, וכביכול נגלה מעליו מסך ההגנה.

כל זאת היתה רק ההכנה לחורבן ירושלים, אולם היה עוד בידם לעצור בעד המשחית אם היו מגיבים נכון לסערה המתקרבת, אולם בני ירושלים לא הגיבו נכון אלא - 'ותבט ביום ההוא אל נשק [רב ששכן אצל] בית היער' (ט) שבירושלים, 'את בקיעי עיר דוד ראינתם כי רבו, ותקבצו [לצורך הטיט הנדרש לסתימת הבקיעים] את מי הברכה התחתונה, ואת בתי ירושלים ספרתם [לדעת אלה מהם ניתן לנתץ], ותאצו הבתים [כדי] לבצר החומה, ומקוה עשיתם בין החומות [החיצונה והפנימית] למי הברכה הישנה' (ט-יא) כהכנה לקראת המצור הקרב ובא. אבל את העיקר שכחתם - 'לא הבטתם אל עשייה [של עיר דוד] ויצרה מרחוק לא ראינתם' (יא).

חז"ל מדגישים כי עיקר הבעיה אינה החריצות וההשתדלות להגנה, אלא העדר ההבטה אל הקב"ה עושיה ויוצרה והביטחון בו במקביל להשתדלות ההגנתית הנצרכת, וזו לשונם - 'ולא כבר עשה חזקיהו כן, הלא כתיב ויתחזק ויבן את כל החומה הפרוצה' וגו' (דברי הימים ב לב ה). אלא חזקיהו בה' א-להי ישראל בטת, אבל אתם לא הבטחתם, היינו הוא דאמר 'ולא הבטתם אל עושיה ויוצרה מרחוק לא ראינתם' (איכה רבה פתיחתא כד, מובא גם בפירוש רש"י).

לא זו בלבד, הם אף זלזלו בהזדמנות האחרונה שניתנה להם לשוב אל ה'. והיה כאשר התרגשה ובאה הצרה - 'ויקרא א-דני ה' צ-באות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגר שק' (יב) לשוב עד ה' מדרכם הרעה. והנה', לא רק שאין היענות בציבור, אלא 'ששוון ושמה, הרג בקר ושחט צאן, אכל בשר ושתות יין, והמה אומרים בלעג למראה הפורענות המתקרבת, הבה נספיק 'אכול ושתו כי [הרי] מחר נמות' (יג) במלחמה. חילול ה' הנורא בנאצה זאת גרם לנביא לאמר נאם ה' - 'ונגלה באזני ה' צ-באות אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו אמר א-דני ה' צ-באות' (יד).

משא גיא חזיון מקביל לשירת דודי לנרמו

אם נתבונן באפיוני משא זה, נבחין בהם דמיון בוחק לשירת ישעיהו לעיל (פרק ה) - 'אשירה נא לידידי'. גם שם קובל ישעיהו על הבוחרים בחומר הנפסד תחת הבטה אל פועל ה' ומעשהו - 'הוי משפמי בבקר שכר ירדפו, מאחרי בנשף יין ידליקם, והיה כגור נבל תף וחליל ויין משתייהם, ואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו' (יא-ב).

שם גם מתואר העונש שהוא חורבן המקדש, גלות ושבר העם המתים מרעב וצמא ולא מחרב מלחמה - 'ועתה אודיעה נא אתכם את אשר אני

1 משמחי לב לרבי רפאל בירדוגו זצ"ל [ממורוק, נפטר בשנת תקפ"ב].
2 חשוב לציין את דבריו הנוקבים של האברבנאל - "אחשוב שהיה מהכוונה הכוללת בנבואה הזאת להוכיח את בני ירושלים על חולשת לבבם, והיותם בלתי לוחמים בבוא נבוכדנצר על ירושלים כדי למלט את העיר או להנמס מאויביהם כראוי, ושלא היו גם כן בהם מדת הנדיבות, כי כל מאייהם היה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק, ויקונן הנביא על חסרון יושבי ירושלים ופחיתותם וכמו שיתבאר בכתובים... והיתה תלונתו וזעקתו, שבני ירושלים בבוא עליהם צרה וצוקה, הלכו בלא כח לפני רודף, ולא עצרו כח להלחם באויביהם, ולא נמצא בהם החריצות וההשתדלות, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם לתשועת המלחמה..." יעו"ש.
3 יצוין, כי השימוש בביטוי 'בת עמי' אופייני לירמיהו בלבד, הוא מופיע במקרא רק בירמיהו ובאיכה שגם היא נכתבה על ידי ירמיהו, וזו הפעם היחידה בה משתמש נביא אחר בביטוי זה.
4 דברי חז"ל הם במסגרת פירוש רחב שנתנו למקראות אלה, לפיו הם נסובים על אירוע מצמרר שקרה בשעת חורבן המקדש - 'תנו רבנן: משחרב הבית בראשונה נתקבצו כיתות כיתות של פרוחי כהונה, ומפתחות היכל בידו, ועלו לגג היכל ואמרו לפניו: רבונו של עולם, הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים, יהיו מפתחות מסורות לך, וזרקום כלפי מעלה. ויצתה כעין פיסת יד וקיבלתן מהם, והם קפצו ונפלו לתוך האור. ועליהן קונן ישעיה הנביא משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות תשאות מלאה עיר הומיה קריה עליזה חלליך לא חללי חרב ולא מתי מלחמה. אף בהקדוש ברוך הוא נאמר 'מקרקר קר [- לשון יללה (רש"י)] קר ושוע [- שוועה (רש"י)] אל החר' (תעניתא כט א).
5 רש"י ורד"ק פירשו שההגנה שהיו בוטחים בה היא בית המקדש, ועתה הסתלקה הגנה זו כאשר ראו שאין הוא מועיל להם להילחם מן הפורענות הממשמת ובאה. הדברים מבוססים על דברי חז"ל (ירושלמי יומא פ"א ה"א) שדרשו מפסוק זה כי החורבן שהשיתו בעונותיהם בני-דור-חורבן-הבית-הראשון נחשב להעברת תקרת בית המקדש, [לעומת חורבן הבית השני שהוא 'ערו ערו עד היסוד']. יצוין, כי אכן עיקר קדושת הבית היא תלויה בתקרת היכל, שכן כיסוי המשכן נקרא 'זמשכן' (שמות כו א), וכן ההלכה היא שאם נפתחה תקרת היכל אין מזין בו את ה' ששם נאמר 'אחל מועד' ועיקרו של אהל הוא הסיכך (ויחיים מ ע"א).
6 כך פירש רד"ק, אולם חז"ל (תהינה הע"ב) מייחסים את המקרא של 'ויקרא וגו' לבכי ולמספד' וגו' אל זעקות האבל הבכי והנהי כביכול של הקב"ה על חורבן המקדש. לפי זה התואנה 'והנה ששוון ושמה' וגו' מתפרשת כהמשך של 'ולא הבטתם אל עושיה וגו', או שהוא קובלנא על שאין איש שם על לב להתאבל על חורבן המקדש, אלא הם ששים ושמחים והוללים בקריאה מתריסה - 'אכול ושתו כי מחר נמות'. ועל העון החמור הזה נגלה באזני ה' שהוא לא יכפר עד תמותו, כיון שהוא חילול ה' וכבודו (וימא פ"א ה"א, ר"א חידושי אגדות מרדכי"א שם).

עֲשֵׂה לְכַרְמֵי הַסֵּר מְשׁוֹכְתוֹ וְהָיָה לְבָעַר – כַּעֲנִין וְיִגַּל אֶת מִסַּךְ הַיְהוּדָה, פֶּרֶץ גְּדוֹר וְהָיָה לְמַרְמָס, לְכֹן גְּלָה עַמִּי מִבְּלִי דַעַת וְכִבְדוֹ מִתִּי רָעַב וְהִמוֹנוֹ צָחָה צִמָּא' (ה, ג).

גם שם קובל ישעיהו על מנאצי ה', אשר משכו את 'העון', כענין 'העון הזה' הנאמר כאן במשא גיא חזיון שהוא חילול ה' כמו שאמרו חז"ל (יומא פו ע"א), ולא חשו לשוב בתשובה כאשר הוזהרו מפני הפורענות הממשמשת ובאה מן הגוים הבאים עליהם מרחוק – 'הוי משכי העון בחבלי השוא וקעבות העגלה חטאה, האמרים ימהר יחשה מעשהו למען נראה ותקרב ותבואה עצת קדוש ישראל ונדעה' (יב-ג). לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה שרשם כמק יהיה ופרחם כאבק יעלה כי מאסו את תורת ה' צ- באות ואת אמרת קדוש ישראל נאצו, ונשא נס לגוים מרחוק ושרק לו מקצה הארץ והנה מהרה קל יבוא' (כו), כפי שישעיהו מרחיב שם בתיאורים איומים.

תקות ה' מישראל להיות ראויים לנבואה

הבה נראה איך נבואות אלה משלימות אשה את אחותה. כי הנה שירת ישעיהו פותחת במשל הכרם שלא צלח, ככתוב – 'אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו, כרם היה לידידי בקרו בו שמן, ויעזקהו ויסקלהו, ויטעהו שרק, ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו, ויקו לעשות ענבים ויעש באשים ועתה יושב ירושלם ואיש יהודה שפטו נא ביני ובין כרמי, מה לעשות עוד לכרמי ולא עשיתי בו מדוע קייתי לעשות ענבים ויעש באשים'. משמע שיש כאן שתיים רעות, האחת היא התנפצות התקוה לעשות ענבים, והשניה היא שהכרם הפיק 'באשים'.

ויש לתת את הדעת מהו הנמשל, מהי התקוה המרכזית של הקב"ה מעמו ישראל. במהלך השירה יש מספר דוגמאות ל'באשים', כמו: 'מגיעי בית בבית שדה בשדה יקריבו' (מ) שהוא השגת גבול; 'הוי משפמי בבקר שרר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם' (יא); 'הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר' (כ); ועוד כהנה ככתוב שם. אולם כאשר נתבונן מהם הענבים המקווים נמצא לכאורה רק את הכתוב – 'ואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו' (ג). הענין טעון ביאור, מהי תקוה הגדולה שיביטו את פועל ה' ויראו את מעשיו ידיו.

בתורה מצאנו פעם אחת בו הביע הקב"ה את תקוה מעמו ישראל, והיא במתן תורה אז אמר ה' למשה – 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי ולשמור את כל מצוותי כל הימים'. אין מדובר ברצון וחפץ המכוונים למשה או מצב מסוים, אלא תקוה רוחבית למציאות מושלמת. מדברי חז"ל (מדרש תהלים יד) אנו למדים כי הגשמת תקוה של הקב"ה להיות לבבם זה להם וגו' כל הימים היא המפתח לנבואה, ועיקר כל זה הוא בציון, וזו לשונם –

"את מוצא שתי פעמים כתיב בספר תילים 'מי יתן מציון ישועת ישראל', אחת בספר ראשון (יד 1), ואחת בספר שני (ג 1). ולמה? אמר ר' לוי כנגד הרב וכנגד התלמיד. הרב זה הקדוש ברוך הוא שאמר 'מי יתן והיה לבבם זה להם', התלמיד זה משה שאמר 'מי יתן כל עם ה' נביאים' (במדבר יא כט). ולא נתקיימו דברי הרב ודברי התלמיד בעולם הזה, אבל לעתיד לבא מתקיימים דברי שניהם, דברי הרב – 'ונתתי לכם לב חדש' (יחזקאל לו כו), ודברי התלמיד – 'אשפוך את רוחי על כל בשר' (יואל ג א)."

הקבלת תקוותיהם של הקב"ה ומשה יחד, מראה שאין אלה תקוות מנותקות, אלא הן קשורות זו בזו, כי התנאי לנבואה הוא שיהיה לבבם זה להם וגו' כל הימים. כי הנה המקרא ביחזקאל המבשר על אודות הלב החדש העתידי, מתאר אותו כך – 'ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם והסרת את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, ואת רוחי אתן בקרבכם ונשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ונשיתם' (שם כו-כז). הרי שמילוי תקוה ה' הוא על ידי הרוח החדשה שתיתן בקרבם.

והנבואה, שהתפשטותה היא תקוה של משה, מתוארת במקרא כרוח ה' הנחה על המתנבא, אשר כתוצאה ממנה הוא מתנבא וחוזר. כענין שנאמר בנבואת שבעים הזקנים – 'וירד ה' בענן וידבר אלי, ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים, והיה פגוע עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו' (במדבר יא כה), וכן בדברי שמואל אל שאול – 'וצלחה עליך רוח ה' והתנבית עמם' (שמואל א י 1), וכך במקומות רבים במקרא. וכאשר הנביא נדבק באופן מוחלט כל כך עם ה', מתגלים אליו דברי ה' ונסתרותיו.

אמונים על הכלל שקבע רבי זירא ואיתמא רב חנינא בר פפא שמידת הקב"ה היא כי רק אדם המלא בתכונה טובה יכול לקבל ממנה עוד (ברכות מ ע"א), הרי שרוח ה' לא תחול אלא על איש אשר רוח א-להים בו. לכן תקוה ה' ומשה אחת היא, והיא שבני ישראל ידבקו דבקות מוחלטת בה' א-להיהם, אלא שתקוה הקב"ה מתבטאת בצפייתו מעם ישראל להיות ראויים לדבקות בו, והוא לבבם זה' שהיה להם במתן תורה. ואילו תקוה משה המייצג את ישראל מול ה', היא צפייתו מהקב"ה להחיל עליהם את רוחו כמו שנאמר – 'ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם', ובכך תשתלם הדבקות המוחלטת.

עתה תבון היטב שירת ישעיהו. תקוה בעל הכרם לעשות ענבים היא תקוה של הקב"ה להיות לבבם זה' להם כל הימים, אשר כתוצאה מכך יהיו ראויים להחיל עליהם רוח ה', ובכך יוכלו להביט את פועל ה' ולראות את מעשה ידיו. אולם בדורו בחרו להתהולל בחומר, ואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו.

כך גם ב'משא גיא חזיון' המקביל לשירת ישעיהו, במשא זה מתייחס ישעיהו לירושלים בעיקר מצד היותה מקום הנבואה – 'גיא חזיון', ועיקר קובלנותו היא על שלא הביטו אל עושיה ויוצרה, והיינו על שלא מימשו את פוטנציאל הנבואה והחזיון שבירושלים, אלא בחרו להתהולל בחומר. ומשכך מתברר כי ישעיהו מקונן בזה על חורבן ירושלים מצד סתימת שבילי הנבואה שתתגלגל בעקבותיו, כפי שקונן ירמיהו – 'גם נביאיך לא מצאו חזון מה' (איכה ב טו), והיא תקוה ה' מעמו שהתנפצה, כפי שמתואר בשירת ישעיהו.

תקוה כל כך עמוקה ולוהטת כשהיא מתנפצת, מביאה לזעם וחרון אף נורא, ועל כך יצא הקצף בדברי הנביא בצורה בלתי רגילה – 'לכן כאכל קש לשון אש וחשש להבה ירפה שרשם כמק יהיה ופרחם כאבק יעלה כי מאסו את תורת ה' צ- באות ואת אמרת קדוש ישראל נאצו, על פן חרה אף ה' בעמו ויט ידו עליו ויכהו וירגזו ההרים ותהי נבלתם פסוחה בקרב חוצות בכל זאת לא שוב אפו ועוד ידו נטויה' (ה כד-כה), ונגלה באזני ה' צ- באות אם יכפר העון הזה לכם עד תמתן אמר א-דני ה' צ- באות' (כב יד).

נמצא איפוא כי ראשית החורבן כרוך באיבוד הנבואה, פסגת הדבקות בא-להי ישראל. אולם מובטחנו על ידי נביאיו כי לעתיד, לאחר גמר שעבוד ישראל והתקבצותם מנפוצותיהם, או אז – 'ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש אתן בקרבכם והסרת את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר, ואת רוחי אתן בקרבכם ונשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ונשיתם' (יחזקאל לו שם). ואז תשתפך רוח נבואה על כל עם ה' – 'ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכת את רוחי על בית ישראל נאם א-דני ה' (יחזקאל לו כט), ונאמר – 'והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם זקניכם חלמות יחלמון בחזיקים חזיונות יראו' (יואל ג א).

7 ראה דרך ה' לרמז"ל (ח"פ א') – "הנבואה. וענינה, שייגיע האדם ויתקשר בבורא ית' ש' ויתדבק בו דבקות ממש, באופן שירגיש ההתדבקות וישיג מה שהוא מתדבק בו, דהיינו כבודו יתברך... והיה הדבר ברור אצלו ומורגש ממנו בלי ספק כלל, כדרך שלא יסתפק בדבר גשמי שירגישו בחושי... יתלה לזה ידיעות והשכלות, כי אמנם ישיג על ידי זה ענינים אמיתיים ונכבדים מאד מסתרי סודותיו יתברך, וישיגם בבירור בדרך ההשכלה הנשפעת שזכרנו, וביחוד כח מבעל רוח הקדש..."

8 וזו לשונו – "ואמר רבי זירא ואיתמא רבי חנינא בר פפא. בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם – כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן – מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק, שנאמר 'זיארם אשמוע תשמעו', 'אשמוע' – 'אשמוע', ואם לאו – לא תשמע."

9 מפני היותם גבלות (מורה הנבוכים ח"ב פ"ב), וכן אמר רבי אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים (בבא בתרא יב ע"א).

וצמיחת קרן כלדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משירחך

הרב חיים מאיר אינהורן

הדלקת השמש – לשם יחוד לפני ההדלקה – הכנות למצוה – פתיחת המאמר

...ומה ראו לומר גאולה בשביעית? ... **מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא** כי מלחמה היא ההכנה למצווה רבתי של גאולת ישראל, וכבר ראינו כי ההכנה למצווה גדולה מן המצווה עצמה, ומעתה כמה יש לנו להודות ולהלל כי זכינו לחיות ב'הכנה' לביאת המשיח, ב'הכנה למצווה עצמה' ב'אתחלתא דגאולה' של כל הדברים הגדולים, על הניסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל המלחמות, בימים ההם וגם בזמן הזה.

ובכלל, לא ברור הפחד מחשש הביטוי ה'מאיים' **'אתחלתא דגאולה'** והרי סך הכל תרגומו הוא 'התחלת הגאולה' אם כבר, המילים הנרדפות, הביטוי המקביל, 'עקבתא דמשיחא' הוא ביטוי הרבה יותר משיחי, 'העקב של מלך המשיח' וממתי אנחנו נבהלים מאיזה שתי מילים בארמית, ארמית דווקא שפה מאד נחמדה, שהרי אמרו חכמנו במדרש בראשית רבה, והביאום בעלי התוספות על בבא קמא, 'אל יהי לשון סורסי קל בעיניך שהרי בתורה ובנביאים ובכתובים חלק לו הכתוב כבוד'

נר שני

האם בכלל יש מצב כזה של אתחלתא דגאולה? – כן! בספרים הק' מבואר שחנוכה הוא אתחלתא דגאולה, ערכתי נר, למשיחי (פרע"ח ש' חנוכה פ"ד) ואם תשאלני, מה הראיה, כזו אתחלתא ברור שיש? נכון, אבל זה אומר שגם **לפני** ביאת המשיח, יכולים להתרחש כל מיני דברים **טובים**, שהם התחלה של הגאולה, אז אם זה אירע בחנוכה, כנראה כן יכול להיות שיקרו דברים **טובים**, לפני שיבוא המשיח, דברים שיהיו התחלה טובה, ועל התחלה טובה נתקן להלל ולהודות.

ואם יאמר לך אדם, אין להודות לה' עכשיו, כי איננו באתחלתא, אל תגמגם, אמור לו מיד, האם יש כזה דבר **אתחלתא**, ורק אנו אלו שלא זכינו לה, או שלדעתך **אין דבר** כזה אתחלתא כלל, כי לדעתך מיד מעומק חשכת הגלות יגלה אורו של משיח, אך אילו היה דבר כזה 'אתחלתא' האם היית מסכים עמנו?

נר שלישי

והנה להלכה נפסק 'מוסיף והולך' ובתחילה יש רק נר אחד קטן, ההולך וצומח, קמעא קמעא הולך וגדל, עד שמתמלא כלי הקדש של המנורה לגמרי, וכמו סדר התפילה, שמתחיל להאיר בקיבוץ גליות, והוא האור הראשון, כמו שאנו אומרים ב'והוא רחום' "אבינו, אב הרחמן, **הראנו אות לטובה**, וקבץ נפוצותינו מארבע כנפות הארץ, יכירו וידעו כל הגויים כי אתה ד' א-להנו" ואם כן, מי שזכה לראות את ה'אתחלתא' לראות את אותו 'אות לטובה' יש לו חובה מה לעשות, וכמו שאנו אומרים בתפילת ההודיה הפותחת את סדר הבוקר, הנקראת 'הודו' 'ואמרו הושיענו א-להי ישענו, וקבצנו והצילנו מן הגויים, **להודות לשם קדשך**... ויאמרו

ויהי נועם ה' עלינו, והנני מכוון במאמר זה להאיר נר מצות גאולתן של ישראל, לקיים מצות בוראי, ובכן יהי רצון מלפניך ה' א-להינו שתהא חשובה ומקובלת ומרוצה לפניך, כאלו כיוונתי כל הכוונות שכיוונו הכהנים משרתי השם בעת אשר הערו למות נפשם בשביל כבוד שמך הגדול הגבור והנורא, והנני עושה על דעתם ועל כוונתם ועל דעת כל הצדיקים והחסידים שהיו באותו הדור שהשפעת להם נסוך וזכו לאור באור החיים, ועל דעת כל הצדיקים והחסידים שבדורותינו, ופי כפיהם ועשייתם כעשייתם, ובזכות המצוה הזאת תזכנו לנצח את אויבינו ולנצח על מלאכת בית ה', וגלה כבוד מלכותך עלינו, מלוך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך, שמחה לארצך, וששון לעירך, וצמיחת קרן כלדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך.

בהיותי בישיבה בימי החנוכה, הסתובבה לה בדיחה בין הבחורים, מי הוא יוצרה לא היה ידוע, גם לא מה כוונת המשורר. וזה מעשה הבדיחה, שאל חסיד לרבו, אני, שאיני יכול לבוא גם להדלקת נרות וגם לשריפת הפתילות, מתי אבוא אל הרבה? ענה הרבה, בוודאי תבוא להדלקת הנר, וכי אינך יודע שההכנה למצווה גדולה מהמצווה עצמה?

אך מה לעשות, שכאשר הרחיב ה' לנו, להיכנס בסוגיית מאי חנוכה, עולה השלהבת מאליה להאיר כי אכן בחינה יש, וההכנה היא גדולה מן המצווה, כי המצווה הזאת של הדלקת הנר, כשרה בזר, ואף בחצרות קדשך, אלא שקודם צריך את ההכנה הראויה לה בבית המלך, להיטיב כהן את הנרות בפנים בהיכל [עיין ברמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט הלכות ה'ז]. ולא עוד אלא שזהו עיצומו של יום, שלא נתקן אלא להלל ולהודות, והנה, על מה מודים? על המלחמות! והמה הלא רק ההכנה לנס פך השמן? וכל הודאת על הניסים והנרות הללו, מנשאים בדווקא את הנצחון על ידי כהני הקדושים. כי אחרי שההכנה, 'ההטבת הנרות' הנצחון הגדול, נעשה על ידי כהן מהודר, בידי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, חשמונאי ובניו, מעתה, 'המצווה עצמה' של הפך קטן, הרי היא **מוכרת** לבוא, וכל העומד לישרף כשרוף דמי, ובאמת הנר כבר דולק, וממילא היא כשרה בזר, כי אחרי ה'אתחלתא דגאולת יון' שהייתה ב'מלחמות נמי אתחלתא דגאולה' מעתה גאולה עצמה של נס פך השמן שירד משמים, הרי היא כבר תוצאה בלתי נמנעת, ואחר כך באו, ופינו, וטיהרו, והדליקו נרות בחצרות קדשך.

נר ראשון

וכך הוא סדר הגאולה, קודם מלחמות, ואז תשועות, וכן מתפללים אנו ג' פעמים בכל יום, כאשר ציוונו חכמינו ז"ל לתקן את שורשה במקום עליון, וסדר התפילה היא ביחוד על סדר גאולתנו, וההתחלה של הגאולה הוא דווקא במלחמה, וזה לשון חכמים מרפא, במסכת מגילה "במאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר

1 ב"ק פ"ג, ד"ה לשון סורסי - 'תורה דכתיב יגר שהדותא בנביאים דכתיב כדון תימרון להון בכתובים דניאל וכו' ומסביבם התוספות 'על שם סוריא נקרא סורסי דסוריא היא ארם נהרים וארם צובה שכבש דוד' כמובן שאין דבר בין זה לבין מה שנקרא 'דמת הגולן הסורית' שהיא באמת ארץ ישראל עצמה, הגולן והבשן שלנו, שזכינו בימים אלו לטעימה נוספת של 'אתחלתא דגאולה' מצוף שלגי חרמוני.

2 לאורך גליונות 'קדושת ציון' צוטטו רבים מגדולי שהשתמשו במונח אתחלתא דגאולה, וכדו'

כל העם אמן והלל לה" והוא מספר דברי הימים, דברי אדוננו דוד מלך ישראל חי וקיים.

נר רביעי

כאילו וסיכמו ביניהם כל הדרשנים והרבנים לדרוש, כי זמנינו כזמן החשמונאים, ניכרים דברי אמת, שכימים ההם, כן בזמן הזה, ישראל על אדמתם, אך נאלצים להתמודד עם רעיונות יוונים משונים, וגם 'מתיוונים' מרקדים בינינו. אך דע לך אחי, בל תתבלבל, אמנם עכשיו חנוכה, אבל בו זמנית אנחנו גם בפורים, המן הפרסי, מנסה להשמיד להרוג ולאבד, היא פרס היא איראן, הוא המן הוא חמינאי, אלו ואלו סימני גאולה המה, כי או שאנו בחנוכה, בדרך למדינת התורה מכבית יהודית בא"י, עם חנוכה המזבח, או שאנחנו בפורים, על המסלול המהיר לבית מקדש אחרי פקידה, וכבימי מור והדס, עד חצי המלכות, ממש מעוז צור שלם, גם יונים נקבצו עלי, וגם אגגי בן המדתא, אלו ואלו בוודאי מודים שבא זמן חשוף זרוע קדשך.

נר חמישי

החשמונאים לא רק דרשו דרשות, כי 'משום מה' שלשת השבועות לא חלו על מלחמות המכבים, ובעצם גם לא על מלחמת עמלק בשושן, אלא שנהיה כאן בבלול, ורק אם יודעים את הסוד שאנחנו גם בחנוכה וגם בפורים, אפשר לומר על הניסים כמו שצריך. אך לעיתים יש כאלו שצריכים גם הבדלה, יש רח"ל כאלו שנמנעים ממאבק חסר פשרות ב'המן' ותלמידיו, נראה להם שהוא שותף שלהם במלחמה ב'יוונים' ואולי אפילו צריך לבקר אותו בטהרן, כי הוא רוצה להשמיד את המתיוונים. ומאיך חלילה להעריך מתיוונים, גם אם הם לוחמים בהמן, המתיוונים הם אחינו הטועים, את כל המלחמה צריך למקד להשיבם אל אבינו שבשמיים.

נר שישי

המכבים זה עכשיו, נורא נוח לסדר כל אחד במשבצת שלו, ומה אתה עושה פה קוקטייל גלות גאולה? אך מה נעשה ולפעמים רבש"ע רוצה להגיש לנו מנה משובחת, ובמנה מיוחדת לעיתים מערבבים טעמים, גם החשמונאים קבלו תרבות חדשה, הרכבה שהולידה לנו את ההייליגע חנוכה, כאשר מחד היינו משועבדים, ומאיך בארצנו הקדושה, 'גלות יון' זה מושג שבגמרא כלל לא מוזכר, ובקושי זה מוזכר במדרש ורק על דרך משל, כי בדרך כלל זו 'מלכות' יון, ואם לשון סורסי צריך לכבד, כי חלק לה הכתוב כבוד, והזכיר ב' מילים בארמית, כמה כבוד צריך לתת ללשון הקדש, שהתורה כולה נכתבה בה, ובלשון הקדש אין משמעות למילה 'גלות' כי אם ליציאת עם מארצו, ובלשון רבותינו נ"ע נקרא מצב הזה של יציאה מהגלות ועדיין אין גאולה שלימה, בשם פקידה.

ושמא הגדרה חדשה יש לומר כאן, היות וישיבת הארץ מורכבת מב' מצוות, האחת, 'ישיבתם בה', והשניה 'הורשתם אותה', וכלשון הקדש של הרמב"ן במצווה ד' אשר ראוי לכל דורש ציון בדורנו שתהיה שגורה על לשונו 'ולא נעזבה' (א) ביד זולתנו מן האומות (ב) או לשממה. והוא אומר להם: והורשתם את הארץ וישיבתם בה" וכברכת ישעיהו הנביא "א) זרעך גוים ירש (ב) וערים נשמות יושיבו" ויש לזה נפקא מינה גם להלכה, לגבי מצוות התלויות בקיום מצות ישוב הארץ, שאם מקיימים רק את 'ישיבתם' ולא נעזבה לשממה 'וערים נשמות יושיבו' הרי זה

מוגדר בתורה רק 'בבואכם' וחייבים רק בחלה, ואילו כאשר מקיימים גם 'הורשתם' של כיבוש וחילוק, 'זרעך גוים ירש' 'לא לעזבה ביד זולתי מן האומות', מתחייבים בצורה מלאה בכל המצוות התלויות בה. נמצא אם כן הגדרה חדשה ונפלאה להגדרת הפרוה של 'אתחלתא דגאולה': נגמרה גלות הנחת ארץ ישראל לשממה, מצפים לגמור את זולתנו מן האומות, 'בבואכם' נתחייבה ארצנו הקדושה בחלה, ועדיין מחכים אנחנו לך, לכל מצוותיה עם סידורי נסכיה.⁵

נר שביעי

גם הניצחון של טראמפ יש בו מימד של 'אתחלתא' אנחנו כבר מכירים את זה, יש תהליך שמתחיל עם 'הסכמת האומות' פרעה נתן רשות, כה אמר ה' למשיחי לכרש, הצהרת בלפור, ככה זה, מתחיל נמוך ומסיים בשמיים. הניצחון הזה הוא 'צמיחת קרן' ויחזקאל הנביא (כ"ט) אמר לנו בדבר ה' ואנו מפטירין בדבריו בפרשת וארא "ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל" ופירש"י "ביום ההוא אצמיח קרן" – לא שמעתי ולא מצאתי פי' מקרא זה מה הוא צמח קרנם של ישראל... ואומר אני... שבאותה שנה התחילו מלכי פרס להתחזק... ומלכות פרס היא צמיחת קרן לישראל שנאמר בכורש הוא יבנה עירי וגלותי ישלח". אתה שומע לפי התורה מה זה צמיחת קרן? מה זה אות לטובה? מלכות פרס מתחילה להתחזק, ועוד יהיה להם מלך שיקראו לו כורש...

התחלנו את המאמר שגם חנוכה הוא צמיחת קרן למשיח, מן הפסוק בתהילים "שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי" ופירש ברד"ק: "שם אצמיח קרן לדוד. קרן – חוזק ומלכות, וכן "אצמיח קרן לבית ישראל" (כנ"ל) וכן "זירם קרן משיחו" ואמר זה הפסוק על משיח העתיד, לפיכך אמר אצמיח – כלומר: אע"פ שיבש זה כמה, עוד אצמיחנו".

ובמשנה ברורה פוסק בסימן קפ"ט אודות ברכת הטוב והמטיב – "וסמכוה לברכת בונה ירושלים מפני שכשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל ואינה עתידה לחזור עד שיבוא בן דוד". ואם תחילת מלכות פרס הוי צמיחת קרן ישראל, הרי לך נפקא מינה הלכתית, שעד 'שיבוא בן דוד' אין הכוונה לסוף התהליך, בב"א, אלא עלינו לברך הטוב והמטיב גם על ה'צמיחת קרן' שאלו המילים הנרדפות והביטוי המקביל לעקבתא דמשיחא 'צמיחת קרן' זהו התרגום בלשון הקדש למונח הנקרא בלשון סורסי⁶ "אתחלתא דגאולה" שמחה לארצך, וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך.

נר שמיני – זאת חנוכה

אתחלתא זה טוב, אבל בסוף החנוכה צריכה לדלוק כולה! יש 'תכלית' שצריכים להגיע אליה, גם החסידים הכי גדולים, סוף סוף מסכימים שיש תכלית מסוימת גם ב'מצווה עצמה' הרי אם בסוף לא תהיה המצווה, ההכנה לא תהיה הכנה ל'מצווה' אם בסוף זה לא יגמר בגאולה שלימה, זו לא תהיה 'אתחלתא דגאולה'... בעם ישראל יש גם 'ליטאים' שלא עשו הכנה וגם הם צריכים להיגאל... בסוף האור הגדול צריך להאיר, והרמב"ם הרי כתב "וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו – לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו" סוף סוף מעלתה הגדולה של ה'אתחלתא' והעניין המרכזי בעקבתא' הוא התשוקה ל'צמיחת' שהיא מקרבת אותנו אליו, וקרוב הימים אשר בן ישי חי, קום בן דוד מלכא משיחא!

3 ההפך של 'גלות' הוא 'שבות' ויש מושג אחר הנקרא 'שעבוד' (או לגבי ביהמ"ק 'חורבן'). וכמו שכתוב בחז"ל (במדבר ד' ז), שלצער מיון והיוונים קוראים דוקא שעבוד ולא גלות, כי לא יצאו מארץ ישראל. וראה לשונו הזהב של הרמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"א "מאחר שנודע שמתן שכון של מצוות והטובה שזכה לה עם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה היא חיי העולם... מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כך ואם לא תשמעו יקרה אתכם כך וכל אותן הדברים בעולם הזה כגון שובע ורעב ומלחמה ושולום ומלכות ושפלות וישיבת הארץ וגלות והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית עי"ש בתשובתו הנפלאה.

4 וזה לשון התוספתא במנחות (פ"ו ה"כ) "נמצא אתה אומר כיון שעברו ישראל את הירדן נתחייבו בחלה ובערלה ובחדש... לארבע עשרה שנה (של כיבוש וחילוק) נתחייבו בנטע רבעי, וכו".

5 וראה מאמר 'רוב יושביה עליה במשנת הגרז"ן, גליון קדושת ציון ע"ט תמוז-אב פ"ד.

6 ומי יודע איך מתרגמים מלשון סורסי, את כיבוש החרמון (הלא) 'סורסי' בלי אפילו פצוע אחד? וזהו הפירוש 'צמיחת' דבר הצומח לאט לאט, וכמו שפירש על המחזור השפתי חיים (עמ' שצ"ד) עיי"ש.

לקראת ט"ו בשבט

שם וכמו שאנו מתפללים, ולפי שנקבעה ברכת השיבה שופטנו אחרי קיבוץ גלויות וברכת השנים וחכמינו זכרונם לברכה ראו כי עדיין ישאר מצב של יגון ואנחה רחמנא ליצלן אבל זה התהלך

(מוסף שב"ק יחד נאמן גיליון 36 פר' בחוקתי תשס"ד)

הגר"י זילבר

רש"י מפרש כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר מה שענינו רואות את הישוב היהודי בארץ והארץ נותנת פריה בעין יפה

הרי זה קיום של הנבואה

(להבה לא תבער ע"י רמב"ם 77)

האדמו"ר מהר"י מטאלנא

"והאמת שרואים זה בחוש, לפני שנים הייתי כאן גם כבחור וגם בתחילת המדינה, לא היה בכלל פירות טובים, ולא היה בכלל מבחר של פירות, אפילו תפוחים ואגסים לא היה במצא, וק"ו שאר פירות כי הארץ הייתה בשלטון של גויים, אפילו שהיו בה יהודים מועטים, אבל השלטון היה של גויים ולא גדלו הפירות, אבל היום ב"ה מלא פירות טובים, מתחיל להתנוצץ ההבטחה של לא תחסר כל בה, וזה סימן לשלטון היהודים בארץ. איתא בגמרא אם רואים פירות טובים בארץ ישראל אין לך קץ מגולה מזה, וקשה להבין דברי הגמרא מה העניין בזה? מה יש אם רואים פירות ומה זה קשור לגאולה. אבל לדברינו יובן, אם רואים שהארץ מתחילה להוציא פירות טובים סימן שהולכת לעבור לשלטון ישראל, שהרי בגלות צריך להתקיים הקללה "השימותי את הארץ" שלא יהיה בארץ ברכה מיוחדת, ואם רואים את הברכה סימן מובהק הוא שהגאולה מתקרבת, וזה אין לך קץ מגולה מזה"

(אמרתך חייטני עמ"ל 286)

אדמו"ר בעל החוקי חיים משומרי אמונים

חז"ל אמרו אם ראתי ארץ ישראל מוציאה פירותיה אין לך קץ מגולה מזה, וזה פלא כי כשהגענו לארץ ישראל ועד לפני ארבעים שנה לא היו יכולים להשיג כאן בארץ בנות ותפוחים וענבים, והיום ב"ה רואים שארץ ישראל מוציאה פירות טובות

(קול החצר גיליון קלו)

הגר"מ ואלפסון אב"ד אמונת ישראל

הגר"מ זוננפלד זצ"ל כשראה איזה פירות שגדלו בא"י היה שמח שראה בזה סימן להתקרבות הקץ, והנה זה היה בזמנו כשעדיין היו הפירות מעטים בתכלית בכמות ואיכות אבל בזמנו רואים ב"ה פירות נאים, וזה לי עשרים שנה שזכיתי להיות בכל שנה בא"י ותמיד רואים השתנות למעלייתא בפירות א"י, וביחוד יש לציין שבשנה זו ראיתי את האתרוגים שהיו מהודדים מאד אשר עדיין לא היו כן מעולם, וכו'.

(בספרו אמונת עתיך ח"ג עמ"ל קלט)

ולגבי הסימן של ר"א לקץ המגולה:

החפץ חיים

... עיין סוף סוטה במשנה ובסנהדרין צ"ו וצ"ח ואזכיר איזה מהם לדוגמה שאמרו שם אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר חכה לו שנאמר וגו' עוד אמרו שם שלפני ביאת המשיח לא יהיה שם שחר אדם

הגר"ח זוננפלד ורבו הגר"א שאג

בצאתם את העיר יפו נכנסה העגלה אל שביל שמשני צדיו נטועים היו פרדסי יפו המפורסמים, וריח של תפוחים הגיע לנחיריהם. באותה שעה מלמל הצדיק מקוברסדארף (הגר"א אברהם שאג) עתה מומחשים לי ביתר שאת דברי הפסוק: "כריח שדה אשר ברכו ה'". - וכי זכיתי מעולם לריח כזה של "חקל תפוחין קדישין", כפי שאני זוכה עתה? - הלא זהו מעין עולם הבא, ממש מעין עולם הבא, גן עדן עלי אדמות... ומכיון שהשתיקה הופרה, ענה התלמיד לעומתו: נו, הלא זהו מה ששנינו בסנהדרין: "אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר (יחזקאל ל"ו) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל, ופירש"י "כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר". באותה שעה נענה רבו והפטיר אחריו לאות הסכמה: - יפה אמרת חיים בני, - אין בכך כל ספק, הקץ מתקרב, יש לזרז את הסוסים שיגיעו מהרה לירושלים, שמה יבוא המשיח, ואנחנו משתהים בדרך"... (ה"איש על החומה" ח"א, עמוד 130)

הגר"צ הלוי אבדק"ק יפו

הודות לה' צור ישענו שהנחמה של הנביא ציון שדה תחרש בעזה"ת נתגשם באופן חלקי כי ב"ה יש לנו כבר בארצנו מאתים ועשרים ושנים ישובים חקלאיים עוסקים בזריעות ונטיעות וכל צרכי החיים ובסנהדרין צא אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו' ע"ש וב"ה הקץ הזה נתגלה ונתגשם.

(בספרו נטע הארץ מאמר נחמות ישראל עמ"ל ז', ובהקדמה לכרם הארץ)

הגר"א ז' מלצר

עורו נא ביתר שאת ועזו להגביר חילים במצוות התלויות בארץ הן בלמודן ושנונן והן בקיומן הבה נתבונן ונכיר את התפקיד הגדול המוטל עלינו לעת כזאת אשר זכינו אחרי כאלפיים שנות גלות מרה לחזות בשיבת בנים בונים לגבולם בממדים ענקיים והתגשמות יעודי הנביא "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל"

(במכתב, הודפס בכרם ציון השלם ח"ה ובעוד מקומות)

הגר"צ פ פראנק

(חתום במכתב ה"ל)

אדמו"ר מהר"א מבעלזא

וכבר שהגיע מהר"א מבעלזא לארץ הקודש, אחזתו רוח קדושה של כיסופי גאולה, ועיניו לא שבעו מהביט בנופה של הארץ. ובכל עת היה מזכיר את דברי הגמרא 'אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר: "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל". ופירש רש"י כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה, אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה מזה.

(ספר אדמו"ר בעלזא ומביא גואל עמ"ל 83)

הגר"א פלצינסקי

אבל עם כל זאת ברוך ד' אנו זוכים לחזיונות ולניסים כאשר ניבא הנביא יחזקאל ל"ו ה' ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא, כמו שקבעו חכמינו זכרונם לברכה בתפילת שמונה עשרה כמבואר במגילה י"ז, ואם כי אנו נמצאים תחת שלטון כפריני גם זה ראו חז"ל ברוח קדשם כמבואר

ט"ו בשבט בארצנו ובתקופתנו

הערת המערכת:

ט"ו בשבט בחו"ל היה חג שהיו אוכלים בו פירות ארץ ישראל ומתענגים עליהם ומייחלים לחזור לציון ולאכול מפריה בקדושה ובטהרה. ובימינו, כשאנו זוכים לעשות זאת בתוככי ארצנו הקדושה, נתענג על הפירות עצמם כמו שקדמונינו היו עושים, וגם על פעמי הגאולה שהפירות מבשרים, כמו שחז"ל דרשו על הפסוק: וְאַתֶּם הֲרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבֹא (יחזקאל לו, ח) ואיתא בגמרא - 'אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה' (סנהדרין פג,). כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ ואין לך קץ מגולה יותר (רש"י שם), וכמו שהבינו זאת גדולי ישראל שמדובר בתקופתנו אנו, כמבואר במכתב הבא שהתקבל במערכת.

הקץ המגולה

לכבוד אגודת קדושת ציון שלום וברכה.

נהנתי מאד מהמאמר הנפלא של הגר"ל מינצברג זצ"ל שהתפרסם בגליונם האחרון, ובתנ"ד כתב כמה סימנים לקרוב הגאולה, וכתב בזה"ל - עוד סימן מובהק שקבעו חז"ל הוא מה שאמרו על הפסוק - 'ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא' (יחזקאל לו, ח) ואיתא בגמרא - 'אמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה' (סנהדרין פג,). וברש"י - 'מגולה מזה - כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר'.

ומכיון שראיתי שיש טועים ומטעים שאין תקופתנו בכלל התקופה של 'קץ המגולה', מחמת דברי המהרש"א בסוף כתובות שאומר שהקץ מגולה הוא כשכל עצי הסרק יתנו פירות ע"פ דברי הגמ' שם, וזה הרי עדין לא התקיים.

וכמוכן שהוא טעות פשוטה, שהרי הנה בסנהדרין שם מצאנו ב' סימנים לקץ המגולה, הסימן שהבאנו מר' אבא, ועוד - ר"א אומר אף מזה שנאמר (זכריה ה-ו) כי לפני הימים [ההם] שחר האדם לא נהיה ושכר הבהמה איננה. וכבר כתב מרנא ורבנא החפץ חיים בהקדמתו השניה לליקוטי הלכות שזה התקיים!!! [ומצורפים דבריו בתחתית העמוד], וביאור הדברים כמו שביאר הגר"ל מינצברג במאמרו הנ"ל ע"פ חז"ל שגאולתן של ישראל מגעת קמעה קמעה [ואגב, גם בזה יש שמטעים לבאר שדברי חז"ל קאי על בית שני, אך המעיין בדברי חז"ל הללו שמופיעים בריבוי מקומות יווכח להדיא שקאי על גאולתנו השלמה, וכגון - בתנחומא ריש דברים, במדרש שו"ט תהילים בסוף פ"ח, ירושלמי ברכות פ"ק ה"א, וביומא פ"ג ה"ב בשהש"ר פ"ו ס"י, ומדרש שו"ט תהילים ספ"ח, ובוהר פר' וישלח דף קע ע"א, ובזו"ח דף ו ע"א. וכן מתבאר בדברי הגמ' במגילה יז: שמפרטת את הקץ המגולה הראשון! כדברי ר"א, ובזמננו מתקיים כבר הסימן השני לקץ המגולה, ובעד"ה בקרוב אף נזכה לסימן השלישי לקץ המגולה כדברי המהרש"א כשכל עצי הסרק יתנו פירות גם הם.

ומצאתי עוד רבים מגדולי"ה שהתבטאו על תקופתנו שהוא הסימן של קץ מגולה, וזו חלק מגדולי"ה שמצאתי שהתבטאו על כך:

ושכר בהמה [ואנו רואין זה בעינינו שמפני ריבוי מסלות הברזל וכלי מכונה (מאשין) שנתרבו לא נצרך לפועלים ולבהמות כ"כ והולכים בטל וכ' (בהקדמתו השניה לליקוטי הלכות)

הגרש"י בורנשטיין

וכבר בימיו של מרן החפץ חיים זיע"א העיד על קיום סימן זה כמש"כ בהקדמתו לספרו ליקוטי הלכות וז"ל עוד אמרו שם שלפני ביאת המשיח לא יהיה שם שכר אדם ושכר בהמה ואנו רואין זה בעינינו שמפני ריבוי מסילות הברזל וכלי מכונה מאשין שנתרבו לא נצרך לפועלים ולבהמות כ"כ והולכים בטל ובימינו אנו הדבר ניכר לאין ערוך בכפל כפליים שכמעט שאין צורך

בעבודת בהמה ואף בעבודת האדם הוא פוחת והולך וכל זה הוא סימן מובהק לביאת המשיח בב"א.

(בספרו וזאת ליעקב סנהדרין עמ' שלה [וכותב שכן ההבנה בדברי הח"ח עיי"ש])

ברכה, חיים לנדו

ספר 'ונטעתם'

אשמח אם תוכלו לפרסם בגליון הקרוב: לקראת ט"ו בשבט הקרב ובא, אנחנו שמחים לבשר שניתן לקבל את הספר ונטעתם - מצוות נטיעת אילנות

בארץ ישראל ומעלתה, עם הלכות הנהגות תפילות וסיפורים. בחינם לגמרי - בעלות משלוח בלבד. גם בכמות גדולה מאוד. לפרטים: 055-6785647 או במייל 8436092@gmail.com.

על המקדש

הרב חיים מאיר אינהרון:

"זה גרם לי לחשוב על עוד נס שאני מקווה שכולכם לא רואים כמשהו רחוק, כי 1917 היה נס (הצהרת בלפור), 1948 היה נס (מלחמת השחרור), 1967 היה נס (מלחמת ששת הימים), 2017 - ההכרזה על ירושלים כבירת ישראל הייתה נס. אין סיבה שנחשוב שהנס של בנייה מחדש של בית המקדש לא אפשרי. אני לא יודע איך זה יקרה, אתם לא יודעים איך זה יקרה, אבל אני יודע שזה יכול לקרות, זה כל מה שאני יודע."

והוסיף משפט על חשיבות הטילים ביו"ש לחזק את הריבונות היהודית דבר שקדושת ציון עושה כל שנה: "כל צעד בתהליך הזה, זה חלק מההכרה שיש משמעות לעובדות ופעולות בשטח, ללכת לבקר ביהודה ושמרון, ההבנה שריבונות על אדמת ישראל על ערי ישראל וכל המקומות זה השלב הבא והקריטי כדי להראות לעולם שהארץ הזו שייכת ליהודים."

לכן צריך לכתוב בגליון הבא לפני פסח, מה היו הפתרונות של האחרונים לאפשרות להקריב קרבנות בזמן הזה, וכיצד אפשר דוא בהרבה דברים, והיום יש לנו אפשרות יותר מתמיד שנוכח כלנו יחד להדליק את אור המנוורה בחצרות קדשך, כמו בימים ההם כך בזמן הזה.

ולסיום חשבתי השבוע על נוסח הברכה שאנו אומרים בכל יום 'ופדה כנאומך יהודה וישראל, שיש הבדל בין אנשי יהודה שהם מובילים 'ואת יהודה שלח להורות לפניו גושנה', לבין כלל ישראל שנגררים ובסוף יצטרפו אליו.

כמו כן רציתי להודות לכם על העלאת הנושאים החשובים בגליון, ואל יבוש מפני המלעיגים, לו רק בגלל שזה רצון ה' גם אם יחשב שוטה כל ימיו.

אורי א. ירושלים

שיר בהשראת סיבוב שערים

שיר מדבר בצדקה בשבח והודיה להש"ת, א-ל חי חלקנו צורנו, המצוה להציל ידידות שארנו משחת, למען אמינותו, למען בריתו, למען גדלו ותפארתו, ובתשוקת כנסת ישראל לדודה, שעוד ישוב ויאר פניו איתנו כימי עולם.

נכתב בהשראת שמחת החג בהמון עם רב בשערי הר בית ה' השנה, כן ה' א-להינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירו ושישים בעבודתו.

מאתי הנכסף לראות בטוב ה' בארץ חיים, יואל בניהו.

נדונין על הפים

נְהָרוֹת נְהָרוֹת / שְׁפוּכֵי נְהָרוֹת / בְּרָחוֹב קִרְיָה הוֹמָה
וְעֵצֵי יַעַר / שְׁעָרֵי שְׁעָר / בְּהַגְדֵּעַ רַמֵּי קוֹמָה
הַמּוֹן בְּנִים / אוֹחֲזֵי מִיָּנִים / בְּבוֹאֵם לְדָרֶשׁ שְׁלוֹמָה
וְא-ל מְרַחֵם / מְנַהֵגֵם לְתַמָּם / עַל מְבוּעֵי מַיִם

החרדים, הצבא, ובנין בית המקדש

לכבוד 'קדושת ציון' רציתי לחלוק עם הציבור הקדוש דורשי ציון הטהורים על טהרת הקדש, כמה מחשבות שיש לי, על דרך ה' והנהגות הפלאית במה שמתרחש עמנו, החרדים לדבר ה', כאן באה"ק, כי רבות תמהתי, מדוע בזמננו, ששדוה של ארונה בידנו, ויד ישראל תקיפה ואין מונע בעדנו, מלבנות בית מקדשנו ותפארתנו. מדוע ארון א-להים שוכן בתוך היריעה, ואין פוצה פה שהגיעה השעה, בקול רמה עלות תרועה, לכונן בית רם ונישא. וזה ההרגש הנפלא שהיה לי להנהגה היה כבר זמן שמקום המקדש היה בידי ישראל אך לא בנו את בית המקדש, והוא בימי דוד המלך שרצה לבנות הבית ואמר לו הקב"ה: 'וְהָיָה עָלַי יָצֵב ה' לְאִמּוֹ דָם לְרֵב שְׁפָכְתָּ וּמִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת עָשִׂיתָ לֹא תִבְנֶה בַּיִת לְשִׁמִּי כִּי דָמִים רַבִּים שְׁפָכְתָּ אַרְצָה לְפָנָי. הִנֵּה בֵּן נוֹלָד לָךְ וְהוּא יְהִיָּה אִישׁ מְנוּחָה וְהַנְחוּתֵי לוֹ מִכָּל אוֹיְבָיו מִכָּבִּיד כִּי שְׁלָמָה יְהִיָּה שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אָתָּן עַל יִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו. וְהוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשִׁמִּי... (דברי הימים א' פרק כ"ב, פסוקים ח-י) משמע מכאן שהקב"ה רוצה שבניין בית המקדש יהיה בזמן של שלום ושלווה, לא בעת מלחמה ועל ידי איש מנוחה, ושמה לכן עדיין לא התגלגל משמים ההתעוררות של השעה לבניית בית המקדש, כי עם ישראל אינו שולט עדיין בכל חלקי הארץ, וחבלי ארץ ישראל זועקים אלינו כבשוני נא, עזה ובנותיה, לבנון ושאר השטחים שאינם בריבונות מוצהרת וחלוטה.

כי עתה עדיין עת מלחמה, עת שפיכת דם אויבנו. ומצאתי לי ראייה מן הכתוב שכיבוש לבנון קודם לבנין בית המקדש (ישעיה ס - שבוע דחמתא, פסוקים י"ב-י"ג)

כִּי הִגְוִי וְהִמְמַלְכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּ: יִאֲבְדוּ וְהִגְוִים חֶרֶב יִתְרַבּוּ. כְּבֹד הַלְּבָנוֹן אֲלֵךְ: יָבוֹא בְרוֹשׁ תְּהָדָר וְתֵאשֹׁר יִתְדוֹ לְפָאָר מְקוֹם מְקַדְשֵׁי וּמְקוֹם רְגְלֵי אֲכָבָד. וּפִירֵשׁ רִש"י בְרוֹשׁ תְּהָדָר וְתֵאשֹׁר - מִיָּנִי עֵצֵי יַעַר לְבָנוֹן:

ולפי זה נתיישבה לי תמיהה נוספת, הרי כלל ישראל החרדים לדבר ה' זוכים לקיים כל מצוות ה' בהידור רב, תורה, עבודה, גמילות חסדים, מדוע סיבב הקב"ה שלא יוכלו לקיים מצוות כיבוש ארץ ישראל, כיון שהצבא נשלט בידי עוקרי ועוכרי הדת, ולפי זה נחה דעת, כיון שרצון ה' הוא שאיש מנוחה יבנה את בית ה', סיבב מסבב כל הסיבות, שתהיה קבוצה בעם ישראל שאינם יוצאים בצבא, ובעת שיהיה עת שלום ושלווה, יעלו להר מרום הרים ויבנו בית עולמים.

והדא היא דכתיב "וירא מנוחה כי טוב" על שבת יששכר העוסק בתורה, שהוא זוכה להיות ה"איש מנוחה" שיבנה בית המקדש, 'בואו טהורים ויתעסקו בטהרות'.

ברכה, מרדכי ע.

ימה שירים / ואין פרים / ואין פליל וקטורה
אבל מקטרה / עולה, ועטרה / מעטרת למגיה אורה
אשר משפטה / הוציא ועטה / בגדי נקם לתפארה
שמחת גילה / בבכי הובילה / על נחלי מים

לכה דודי / במשפט פודי / נצא השדה נשוח
נעו מעגלים / ולמשפריים וגלים / עד-אן נפשי תשוח
מטר אוצר / הרים יוצר / ובורא קטב רוח
צקנה לנעריים / וצמחו פערבים / על גלי מים

נהר דמע / ביום שמע / לגשם נדבות יונן
להחיות נפשות / ומפמים להמשות / אדא עלי קנן
ובחשורת סכות / לנפשות מחפות / אשגיא שרש וענף
ועץ גן-נעול / יהי שתיל / על פלגי מים

ובעת תשוב / נקבה תסובב / גבר אליו יאספנה
יפקד עדרו / לשלם נדרו / בעיר עיניו תצפינה
עוד תבנינה / לך תבנינה / בכבוד סתך תחפינה
ונהרו יודעי / תרועתה, זרעי / על כל מים

בירושלים - הכבוד למלך הכבוד

לכבוד עורכי הגליון,

נהינתי מאוד מהמדור החדש 'גדולי ישראל בונים את ארץ ישראל', ובפרט מהתיאורים על בית הכנסת תפארת ישראל ההולך ונבנה מחדש.

אמנם לקראת סוף הכתבה, היה משהו שקצת פחות הנהינתי ממנו, שנכתב שם שבית הכנסת יהיה גבוה בכמטר אחד יותר מבית הכנסת החורבה. אני מניח שדבר זה נכתב רק כדי לעזור לדמיון את הגובה הרב ואין בית הכנסת החדש יהיה מרשים במיוחד, אבל חבל שיש לזה 'צליל', עכ"פ באוזני, שזה כאלו מתוך 'תחרות' כביכול בין בתי הכנסת. ואם תחרותיות קטנונית כזאת בכלל לא מתאימה בין יראי ה', על אחת כמה וכמה בירושלים עיר הקודש, וכמו היא ששינו בירושלמי 'וכי יש קטן וגדול בירושלים?' [על המשנה בביכורים פרק ג' 'לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים' לקבל פני מביאי הביכורים].

ואולי על-ידי שלא נשקע בדברים קטנוניים הנובעים מגאווה תת-מגזרית מטופשת וכדומה, אלא כולנו יחד

נעבוד את ה' בשמחה כאומה שלמה ומאוחדת, ויגבה לבנו בדרכי ה', נזכה שממילא יקבל דבר זה ביטוי ויתלשב גם בעולם הגשמי, וכל ההבדלים בין הגבהים של שאר הבנינים באזור פשוט יתגמדו עד לכדי חוסר-משמעות, כשהקב"ה ירומם הר מרום הרים וישיב מקדש לתוכנו, בקיום 'נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות' בקרוב בימינו.

בכבוד,
א.פרץ

הערות המערכת:

כמו שהניח הכותב הנכבד מובן מאליי שלא היתה כאן כל כוונה של 'תחרות' או משהו קרוב לכך, ודוקא בגלל הריחוק הטבעי שיש לנו מדברים אלו ודומיהם [כאשר אחד ממאפייניה המובהקים של האגודה הוא האיחוד המופלא בין כלל המגזרים בציבור יראי ה'] אף לא העלנו בדעתנו שהדברים עלולים להתפרש בצורה שכזו, עם כל זאת כיון שנוכחנו לראות שיש מי שהדברים צרמו לאזניו לא נמענו מלהביא את מכתבו בכדי להדגיש את הדברים ביתר שאת.

על הצדיקים

והיה אם מישהו התעורר משורות אלו לחיבת ציון תהא זאת למנוחת נשמתו הטהורה.

החותם בדמע,
מנחם וואלף

במה נתיחדו ישראל

יש"כ על הגליון הנפלא כמו תמיד.

ראיתי מה שכתבתם על מו"ר הגר"ל מינצברג זצוק"ל. גם אני זכיתי לשבת בוועדים (לאבירים ליטאים) אצלו בבית, ותמיד ידענו שאם יתגלגל איכשהו ויזכר בנושא של תקומת ישראל בזמננו יש לנו עוד שעה של שיחה... היה מתאר באריכות ובמתקנות את החסדים הגדולים שד' עשה לנו.

יש עוד נקודה (ולא התייחסו אליה המתוראינים) ר' לייב היה מאוד 'לאומי' ואף שלא תמצא את המילה הזו בכל ספריו אבל התוכן שלה נמצא בכל מאמר שלו. דהיינו כל הגישה שלו היתה הסתכלות על עם ישראל ולא על יחידים והיה דורש על המושג אומה ועל חילוקי הלשונויות בין 'אומה' 'גוי' 'עם'. וידועים דבריו שהברית המיוחדת של ניצבים היא חריגה שהיא ברית עם היחידים. ועוד דרשות רבות. ויש דרשה מפורסמת שבה הוא זעק על אחד מספרי המוסר 'זה ספר לגוים לא ליהודים', כי כל דבריו על חיוב עבודתנו אינם מיוסדים על האבות ועל יציאת מצרים והברית עם ד' וארץ ישראל והמקדש, ומי שקורא את הספר לא מבין מה נתיחדו ישראל. כמוכן שאח"כ הוא הסביר בטוב טעם את דרכו של הספר, אבל לשון חריפה כזו שהשתמש בה אז, מתאימה רק למי שחי בצורה ברורה את ההתקשרות על אומתנו לד'. אגב, מתנגדיו עשו 'מעצמים' מלשון זו, ומענין מאוד שאת הפרסום הגדול לתורתו של ר' לייב עשו מתנגדיו, ואנשים שקראו את הדברים מאוד נהנו (ויש שהסתייגו מהחריפות ויש שהבינו מאיפה זה בא).

יש"כ שעשיתם זכרון לצדיק זה. וברור שההולכים בדרכו לא יעוותו את המוח ולא ינסו כבח לחשוב דברים הפוכים מהמציאות.

תמישיו לעשות חיל, ונזכה לראות בישועת ישראל
ש.ד.

עוד על כמיהתו הגדולה של המשגיח לארץ הצבי

ב"ה

שלום וברכה לכל דורשי ציון הקירים!

ברצוני להוסיף עוד קווים לדמותו של המשגיח הגה"צ ר' משה וולפסון זצוק"ל (גליון 79) ועל כמיהתו הגדולה לארץ הצבי.

קודם כל מה שכתבתם שהקפיד שבכל אחת מסעודות השבת יהיה על שולחנו לפחות מאכל אחד מאר"י, למיטב ידיעתי הקפיד שבכל מאכל יהיה מעורב רכיב או תבלין מתוצרת הארץ, וכמו שכתב נכדו הרב מאשינסקי במכתבו למערכת.

על כפיפת ראשו היה תפור אבן קטנה מאבני ארצנו הק'.

פעם העניק מתנה להגרא"י געלדצהלער זצ"ל בעל ה'קדשי יהושע' קופסה קטנה מכסף מלאה ב... אוריא דאר"י! (לא בטאבק).

שכיני ראהו פעם איך שהוא סוחב מזוודות על מנת להניחם בעלייה, וכשהציעו לו שיש מקום למטה במחסן, מיאן ונימק - 'רענצלעך שהיו באר"י מגיע להם להניחם במקום כבוד'.

היה מהראשונים שעלו לשהות במשך חודשי הקיץ בארצנו החמודה, עוד טרם שהיה סטייל כזה (חתנו הגה"צ ר' מרדכי זילבער שליט"א אדמו"ר מתולדות יהודה ממשיך מסורת חותנו מידי שנה).

בכל פורים משולש הגיע עם כל בני קהילתו לעשות את ימי הפורים האלה בתוככי ירושלים, ועודד שגם הילדים של הקהילה יצטרפו. פעם פגש את הרב שטיינמן זצ"ל ובירר הגרא"ל סיבת ביאתו לארץ, וכשענה שהגיע לחגוג את פורים המשולש בקרתא דשופריא התפעל מן ראש הישיבה זצ"ל וענה לעומתו אני שגר בבני ברק לא עלה על דעתו לנסוע לירושלים ואילו הוא מגיע מחו"ל...

פעם חשב וסיכם כל הימים ששהה בארצנו, ויצא לו חשבון של חמש שנים שלמות שזכה לדור בארץ ישראל.

לפני שהתאכסן פעם הראשונה בירושלים בין החומות, פחד אולי אין ראוי לישון בפלטרין של מלך,

ההשקפה החרדית במשנת הג"ר לייב מינצברג צצוק"ל

לכבוד גליון קדושת ציון,

יש מאמר שכתב ופרסם בעיתונות החרדית ידידי הדורש לציון ר' נתן רוזנבלט, על השקפת מו"ד הגר"ל מינצברג צצוק"ל, בעניני התקופה. אני חושב שתהנו מזה, ואולי תרצו להביאו בגליונכם. המאמר רצו"ב.

בברכה,

י.ב.

השקפת הגר"ל מינצברג בעניני התקופה

זכיתי להימנות על אלפי תלמידיו של רבינו רבי לייב מינצברג בעל ה"בן מלך". מספר שבועות לפני פטירתו, זכינו, תלמידיו תושבי מודיעין עלית, לשבות עימו שבת שלימה ומרוממת שלא תישכח מעולם.

לאחר הסעודה הארוכה, בעת אשר ליל שבת מפנה מקומו ליום השבת, כטוב לב בן המלך, הרהבתי עוז ושאלתי שאלה פשוטה ומורכבת ביותר: מה צריך להיות היחס שלנו למדינה?

רבינו חשב וחשב, ונראה שהוא שוקל מילותיו, מודע לגודל האחריות של העברת ההשקפה הנכונה לדור הבא. לאחר כמה דקות של שתיקה הוא הרצה בשעה ארוכה ופרס בפנינו את הכלל בהירות נפלאה, כדרכו בקודש.

פשוט וברור, אמר רבינו, שנעשה כאן נס גלוי לכל העמים. מי שלא היה כאן לא מבין את גודל הנס ומה היה כאן קודם, את ההפקרות ואת זילות חיי יהודי כפי שהיה כאן לפני כן (רבינו גדל כיתום, בן יחיד לאביו שנרצח במלחמת תש"ח). קיבוץ הגלויות המופלא וקיום שארית הפליטה, כולם באופן ניסי ממש. הוא ציטט את מו"ד הגר"ל מבריסק (הוא הכירו אך איני זוכר אם אמר ששמע ממנו ישירות או בשמו) שאמר כי המדינה היא שמייכל (חוק) של הקב"ה לאחר כל הצרות.

אין ספק, המשיך רבינו להפתעת כולם, כי מול עינינו רואים כי כל דברי הנביאים אמת, והכל מתחיל להתממש אחד לאחד, ואין כאן מקומו להאריך ולהביא הדוגמאות. אבל, וכאן נאנח רבינו, איך אפשר לשמוח כאשר כל זה נעשה תוך כדי רמיסת הדבר הקדוש והיקר לנו ביותר, והיא התורה הקדושה. איך אפשר לרקוד כאשר אותה המדינה היא מצד שני גם הפספוס הגדול ביותר של ההיסטוריה היהודית, כאשר הם לקחו את כל השפע שהקב"ה העניק לעמו הדווי לאחר השואה הנוראה, והשתמשו נגדו, לעקור את תורתו, ולהעביר את צאנו למולך החילוני.

הבהירות הזו הולכת עמי ועם כל מי שהיה שם באותו מעמד. אין יותר ספיקות והכל ברור ונהיר: יש כזה דבר

מדינה, אך איננו יכולים לשמוח ביחד איתם (יהודי קנאי אמר לי פעם שהמדינה בשבילו היא כמו כאב שיניים, הוא לא מכיר בכאב ומתעלם ממנו, אך הכאב פולח ואינו מותיר אפשרות שלא להכיר בו). פשוט וברור.

נזכרתי ב"שמועס" הזה, השבוע, כאשר משפחות החטופים דרשו שלא לקיים כלל את החגיגות השנה. כי "איך אפשר לשמוח כאשר יש לנו חטופים בעזה?". בקשתם התקבלה באופן חלקי, אך לגבי המשפחות עצמם, ברור כי אינם יכולים להשתתף באירועים ובשמחה.

קל וחומר, שאנו, בניו של הקב"ה, איננו יכולים לשמוח ביום אשר השמחה והדברים הטובים (יש הרבה דברים טובים ואי אפשר להתעלם מהם) קורים תוך כדי חילול כבוד אבינו יוצרנו, בכל רגע ובכל שעה, על ידי אותה ישות עצמה. עדי ישיקף ממרום ויגאלנו בגאולה אמיתית ושלימה.

רבי לוי נחמני צצוק"ל

לכבוד אגודת קדושת ציון הנכבדה,

אני מתפלא עליכם שאתם מתעלמים מאחד מגדולי הצדיקים בדור האחרון ומאהבתו הגדולה לא"י ולעמ"י, הגאון הצדיק המקובל רבי לוי נחמני צצוק"ל, אשר היה צדיק יסוד עולם חסיד ועניו, שלמרות שהשתייך לציבור החרדי לא נמנע מלהביע את דעתו בנושא דרישת ציון והמסתעף. אביא פה כמה קטעים מותוך הספר "הוא היה אומר" שהוציא תלמידו ובו אימרות שפר ודברי חכמה מרבו הרב צצוק"ל, ואסדר את הדברים לפי שלשת העקרונות של 'קדושת ציון'.

א. ארץ ישראל

אהבת ארץ ישראל היתה יוקדת בלבו של רבינו, והיה מגדולי מעודדי ההתיישבות בכל מרחבי ארץ קדשנו. רבינו התנגד בכל תוקף לפשע החזרת שטחי א"י לידי טמאים וערלים, וכאב מאד את הסכמי האסון הנקראים 'הסכמי אוסלו'. הוא היה מדבר בחריפות ובפסקנות נגד החזרת שטחי ארץ קדשנו לידי זרים. ובזמן ההוא היה סובב והולך ביישובי י"ש ורמת הגולן בכדי לעודד את המתיישבים ולחזקם ודיבר עמם על מעלת א"י ומצוות יישוב הארץ. והיה חוזר ואומר, שכל העוסק ברצי תורה אינו יכול לשמוע כלל על ענין החזרת שטחים וכדומה.

את העובדה שיש מגדולי ישראל שהתירו החזרת שטחים מחמת פיקוח נפש, הסביר רבינו כך: "אחרי שמנהיגי הדור החילוניים בחרו בחוקות הגויים, אין להם להתיימר לסמוך על הנס ולתפוס את החבל בשני ראשים, מצד אחד התמרדות בחוקי התורה ומצד שני לטעון 'לנו הארץ למורשה', והכתוב קורא 'זיתן להם ארצות גויים ועמל לאומים יירשו, בעבור ישמרו חוקיו ותורתיו יצוורו', עכ"ל בקונטרס 'כיצד נגאלין', שכתב בשנת

תש"נ. למרות זאת הוא עצמו התנגד בנחרצות למסירת השטחים, וכפי שכתב באותו קונטרס באריכות.

רבינו צצוק"ל ראה עין בעין בשוב ה' ציון, וכשהיה קורא בספר הקדוש 'אם הבנים שמחה' להגה"ק רבי ישכר שלמה טייכטהל צצוק"ל הי"ד על דרישתו ותביעתו לעזוב את הגלות ולקום ולפעול למען השיבה לארצנו היה רבנו דומע ומתרגש מדבריו חוצבי הלהבות, ופעם אמר לתלמידו כשדמעות בעיניו "ככל שנראה יותר גדולי ישראל לומדים בספר זה באותה המידה תקרב שעת הגאולה".

ב. הבנת מהות התקופה

רבינו אמר, כי היחס ליום העצמאות (ובעצם לתקופה כולה) הינו קיצוני משיני הצדדים - שיש שחוגגים אותו ויש שמתעלמים ממנו לגמרי, והאמת היא, שיש דברים בגו אך לא כמו שעשו אותו אצל הדתיים לאומיים.

ביאר רבינו, שבתהליך גאולת ישראל ישנן שני קומות, וכדרכת חז"ל "ואולך אתכם קוממיות" - קומה אחר קומה. הראשונה, הקומה הגשמית בחינת משיח בן יוסף שהיא הבנין הלאומי, והשנייה, הקומה הרוחנית בחינת משיח בן דוד, שהוא הבנין האלוהי. וזהו עומק הפסוק "קומי אורי כי בא אורך" - זה אורו של משיח, בתחילה 'קומי' - בחינת התקומה הגשמית והלאומית, ורק אחר כך 'אורי' - הארה רוחנית אלוהית.

ג. החזרת העם בתשובה וכינון מלכות התורה

כך כתב רבינו בקונטרס "וענתה השירה הזאת", וז'ל: "יש הסוברים, כי אין לנו אלא לחבוש את ספסלי בית המדרש ולהתעמק בלימוד תורה ומצוותיה, בדיוק כמו שנהגנו בגולה, והגואל יבוא מאליה. אם כך נהג, הרי שאנחנו מתעלמים במכוון ממקראות מפורשים בתנ"ך, שהצד השווה שבהן הוא החיוב לקום ולהתנער משגרת חיי הגלות. לא לשבת בחיבוק ידיים אלא לאזור כוחות ולפעול ולהחיות את נפש העם ולהחזירו לאלקינו. והרי המקראות לפניכם: 'ובקשתם משם את ה' א-להיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך', ובנביאי 'התנערי מעפר קומי שבי ירושלים עורי עורי לבשי עוזך ציון' וגו'. אין אלו מליצות בלבד, אלא קריאת הנביא אל העם באחרית הימים, שאין אתערותא דלעילא אלא ע"י שתוקדם לה אתערותא דלתתא". כך דרש רבינו להתנער מהאדישות ומתוך אהבת ישראל גדולה לכל ישראל לקום ולפעול ממש להפצת התורה והבאת הגאולה.

דומני שהדברים די דומים לדעה של 'קדושת ציון', והנה עוד הוכחה ש'קדושת ציון' אינה חידוש אלא היא פשוט מבקשת להחזירנו אל המקור.

בברכה, אהרן ל.

היהודים וחויץ לארץ

2,000 שנה? מדוע החזרה לארצה"ב היא בחירה כל כך קלה עבורם?

אם בימי המקדש אמרו חז"ל שמי שלא ראה את שמחת בית השואבה בירושלים, לא ראה שמחה מימיו, הרי שהליכה ברחובות ירושלים בשנת תשפ"ה, למרות המלחמה, בהחלט נותנת טעימה, ולו קלושה וחולפת, של השמחה והצהלה שהייתה פעם, וכמיהה למה שיהיה בעתיד.

כשאני מהלך בלילות חול המועד סוכות ברחובות ירושלים המוארים, שומע את צחוק הילדים, מרגיש את הכנרים פורטים על נימי הלב, רואה את המשוררים ברחובות - זו חוויה קסומה. איזה קסם מוחשי שכל אחד

עולי הרגל, עולי הגולה

לכבוד גליון קדושת ציון,

אני מצרף מאמר קצר שכתבתי (במקור באנגלית), אולי תוכלו לפרסמו.

בברכה,

אברהם שוסטריס

שמחה אמיתית

אני שומע את התיירים מתכננים את עזיבתם ותוהו: האם הם לא מבינים את ההקשר ההיסטורי של היכולת לשוב לארצנו הקדושה אחרי גלות ארוכה ומרה של

כשאני שומע שיחה של ניו-יורקי בפלאפון, אומר לחבר שהטיסה שלו חזרה היא למחרת אסרו חג, אני מרגיש כאב וצער. למה הוא צריך לעזוב כל כך מהר? האם הוא לא חש את אותו קסם שכולנו הרגשנו ברחובות? איך הוא יכול בקלות רבה כל כך להפנות את גבו לזה?

כשאני שומע את בחורי הישיבה האמריקאים מדברים ברכבת הקלה על תוכניותיהם לחזור לארה"ב, ללמוד בקולג' או להתחיל התמחות רפואית, הלב שלי נשבר לרסיסים. האם הם מבינים עד כמה הכישרונות שלהם נחוצים כאן? האם הם מבינים את ההשפעה שיכולה להיות לכמה בחורים יראי שמים במדינה היהודית הקטנה הזו, המדינה היהודית היחידה בעולם? האם הם מבינים את ההזדמנויות שממתנות להם כאן?

האם הם לא מבינים את ההקשר ההיסטורי של האפשרות לשוב לארצנו הקדושה לאחר גלות ארוכה ומרה של 2,000 שנה? מדוע החזרה לארה"ב היא בחירה כה קלה עבור רבים לאחר שנות לימודיהם בארץ או חופשות משפחתיות שנתיות?

כמוכן, אני לעולם לא אומר דבר. אני רוצה שירגישו שאני מתנשא עליהם או לגרום להם תחושת אשמה. אני רוצה שיחישו שאני מבקר אותם, שיש פגם השקפתי בהחלטות שלהם. אם כבר, הם כנראה רואים בי איזה "יוצא דופן", מי שהלך נגד הזרם ובחר להעדיף את ה'דעת-תורה' של גדולי התורה שבארץ ישראל בנושא העלייה עם משפחה, על פני ה'דעת-תורה' של אלו האמריקאים. לכן, אני נשאר תמיד בשתיקה ושומר את כאב הלב לעצמי.

אבל אז אני נזכר ברב החב"די מלפני 20 שנה, שראה אז נער רוסי חילוני בן 19 מניו ג'רזי, שלא שמר שבת או כשרות. אבל משום מה ראה בי משהו והאמין בי. הוא האמין בי מספיק כדי לומר לי את האמת בלי לייפות אותה. הוא לא ציפה שאתחיל לשמור שבת אחרי המפגש הראשון שלנו, אבל הוא האמין בי מספיק כדי לומר לי שאורח החיים של תורה ומצוות הוא חד-משמעי הדרך הנכונה עבורי.

יתכן שמשמיות רבות לא הייתי מוכן לזה באותו שלב, אבל הוא האמין בי מספיק כדי לומר לי שזו האמת, ושעלי לבחור בכך כאשר ההזדמנות תגיע. הוא לא פחד שבכך הוא פוגע באינטליגנציה שלי וביכולת שלי לקבל החלטות ולקבל עצות מהאנשים הנכונים, בעצמי. להפך - דווקא בגלל שהוא כיבד את האינטליגנציה שלי ואת היכולת שלי לבחור נכון, הוא הרגיש בנוח לומר לי באופן חד-משמעי מה הדבר הנכון בעיניו.

בזכות כמה מפגשים 'מקריים' עם הרב החב"די הזה מאוניברסיטת מרילנד, במהלך של כמה שנים שיניתי כיוון, וכעת אני זוכה למשפחה שומרת תורה ומצוות שחיה בארץ ישראל. מה שהוא עשה עבורי ועבור רבים אחרים היה מתוך אהבת ישראל אמיתית. לא מתוך התנשאות של מי ששומר שבת, מקפיד על כשרות או חובש כיפה כלפי אחרים שעדיין לא. רק אהבה אמיתית ודאגה כנה לעוד יהודי. אני חייב הרבה לרב הזה על דאגתו וכנותו.

באמריקה, רוב היהודים שומרי תורה ומצוות אפילו לא רואים בעלייה לארץ משהו שצריך לשאוף אליו. למרבה הצער, יהודים רבים טובים רואים בעלייה דבר

לא מציאותי או לא אחראי - לא מטרה שכל יהודי אמור לשאוף אליה ולתפוס בשתי ידיים כשמגיע הרגע המתאים והנכון. ליבם היהודי צריך את הרב שיאמר להם שזו מטרה שיש לשאוף אליה, ושגם אם אינם מוכנים כעת - זה בסדר. אבל זו עדיין צריכה להיות השאיפה של כל יהודי, ועל-פי הגר"ח קנייבסקי זו מצוות עשה מדאורייתא.

יש בעיות בישראל. בעלייה ישנם סיכונים, אתגרים וקשיים. חז"ל כבר אמרו שארץ ישראל נקנית בייסורים. איך אני מעז לומר ליהודי לעשות צעד שעלול להביא לו סבל, מצוקה או קושי?

כאשר יהודי מחליט לחזור בתשובה, ישנם אתגרים וקשיים רבים שממתינים לו. גידול ילדים ללא תמיכה משפחתית, טיפוח שלום בית וחינוך ילדים ללא נסיון מעשי מילדות. ישנם את הקשיים הכלכליים של גידול משפחה ברוכת ילדים, אשר לעולם מבחין עשוי להיראות כמטורף וחסר-אחריות. בארץ, יש בנוסף על כך גם את נושא השירות הצבאי.

ובכל זאת, רבני חב"ד, אש התורה, ערכים, נווה ועוד ממשיכים בשליחותם הקדושה לקרב יהודים לתורה, למרות הקשיים והאתגרים. איך הם לוקחים על עצמם את האחריות לעודד אנשים לעשות צעד שבוודאי יציב בפני אותם אנשים אתגרים רבים שמעולם לא חוו ולא התנסו בהם ואין להם את הכלים להתמודד איתם?

התשובה היא שהם מאמינים שהקב"ה רוצה את בניו בחזרה, וכשהיהודים מראים את רצונם לשוב אליו - הקב"ה כבר מראה להם את הדרך. שיבה אמיתית ליהדות פירושה בהכרח גם שיבה למולדת היהודית. זה עלול להיות קשה וכואב, אך אנו מאמינים שהקב"ה הוא טוב, ואם נעשה את שלנו - הוא יעשה את שלו.

חישבו רוב ישראל על אדמתם

לכבוד 'קדושת ציון',

יישר כח על המאמר היסודי של הרב חיים אינהורן על 'רוב יושביה עליה במשנת הגר"ח' (גליון 79), מאמר שהוא אבן יסוד לבניינים רבים בהלכה ובמעשה, ורצינית להוסיף עוד תוספת חשובה בזה:

בספר ישועות מלכו להגאון רבי יהושע מקוטנא ליקר"ת פרשת תרומה, כתב יסוד קריטי הנוגע למצב שלנו כיום בארץ ישראל וז"ל: "בספר החינוך כתב דמצות בנין המקדש היא רק בזמן שרוב ישראל יושבין על אדמתם, ולכאורה בימי שבי הגולה דכל הקהל היה רק ארבע ריבוא היאך בנו ביהמ"ק? ואפשר כמו שאמרו חז"ל בהגיגה זכה נוטל חלקו וחלקו חבירו בג"ע, א"כ ה"נ

כיון שהיה בידי כולם לעלות ולא רצו, נטלו העולים כח

וזכות הנשארם, ולהם היה הכח והזכות מרוב ישראל,

ומקרי רוב ישראל על אדמתם (ועיין תענית כ"ד גבי משמרות דאותם שעלו זכו בחלק שלא רצו לעלות). וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מהלכות סנהדרין דהסכמת רוב חכמי ישראל בארץ ישראל מועלת לעניין סמיכה ולא משגחין בחכמי חז"ל, ומה שהניח הדבר בספק וכתב שהדבר צריך הכרע, מטעם, דבזה"ז [א.ה. - בזמנו של הרמב"ם] ושל בעל 'ישועות מלכו', אך לא בימינו... שאין בידי חכמי חז"ל לעלות, אין כל הכח בידי חכמי א"י."

והמבין יעמוד מיד על גודל החידוש המונח בדבריו כאן והנוגע למעשה ביושבנו פה בארץ הקודש, אשר

כבר עידן ועידנים השערים פתוחים לכל בר ישראל לקום ולהתיישב בארצנו.

ואסיים בברכה ועידוד לכותבים היקרים, שיזכו ללכת מחיל אל חיל ולהגדיל תורת ארץ ישראל ולהאדירה.

בכבוד ויקר

נ.פ.

בריחה מארץ ישראל

לאור דברי הגה"ח רבי ידידיה ברנסדורפר שליט"א שפורסמו בקבוצת השליחה של האגודה ערב חג הסוכות, מאמרו בעניין איסור בריחה מהארץ בזמן מלחמה*, אני שולח לכם דברים ששלחתי לידיד מס' ימים לאחר שמחת תורה אשתקד.

יום ג' פ' בראשית תשפ"ד

נקודת אור - אולי בעל ההילולא מבארדיטוב זי"ע יעשה מזה מטעמים לאבינו שבשמים כאשר אהב...

הייתה לי היום שיחה עם ידיד טוב מלונדון שבא לארה"ק לסוכות וטיסתו בוטלה. הוא התעניין על החיים כאן בארה"ק לצד הישמעאלים צמאי הדם, על המציאות של יושבי הדרום עם האזעקות הנוראיות מדי כמה שנים, בסך הכל מדובר בשוני עצום מהחיים השלושים (לכאורה) בעירו האירופית.

ישמתי לב לנקודה מרתקת, שממש האירה באור יקר.

הוא שאל אותי האם היתה לי מחשבה לצאת מארה"ק לרגל המצב הנוראי, [כרגע כמוכן שזה לא אפשרי טכנית, אבל ברמת העיקרון]? ועניתי שמעולם לא חשבתי על כיוון כזה. וגם לא שמעתי כיוון כזה במשך חיי הקצרים, מאף קרוב ומודע.

לשם הסקרנות ערכתי כעין סקר סביבי, האם יש מישהו שחשב לרדת לחו"ל בגלל הזוועות שאירעו כאן בימים האחרונים.

לא מצאתי עדיין אפילו אחד כזה (!!!).

הלא דבר הוא.

צִיּוֹן כְּלִילֵת יִפִּי, אֶהְיֶה וְחֵן תִּקְשְׁרֵי מֵאֵז, וְכָךְ נִקְשְׁרוּ נַפְשוֹת תְּבַרְךָ -

הֵם הַשְּׂמִימִים לְשִׁלְיֹתֶךָ וְהַכּוֹאֲבִים עַל שׁוֹמְמוֹתֶךָ וּבּוֹכִים עַל שְׁבָרֶךָ.

ע"כ המכתב ששלחתי אז לידידי.

אציין שבמשך תקופה מאוד ארוכה לאחר שליחת הדברים עדיין ערכתי מעין "סקרים" סביבי, האם עלה על דעת מי לרדת חלילה מארץ הקודש מפחד המלחמה. ב"ה שלא נתקלתי אפילו לא בשמץ רצון כזה. [מלבד אנקדוטה מזרה שפורסמה בשם אדמו"ר אחד, שבשיחה עמו הכחיש את הדברים מכל וכל וטען כי דבריו סולפו הלוך ושוב].

בברכה,

א. קנר

* **הערת המערכת:**

המעוניין לקבל את המאמר המלא של הגה"ח רבי ידידיה ברנסדורפר שליט"א יפנה לדוא"ל מדור 'בית המדרש' DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

על התקופה ותהליך הגאולה

החסרון, שהחסרון גורם לנו לקוות ולהיות קשורים לקב"ה.

כך אנו חייבים להתייחס לקב"ה, על-ידי הקיווי, וכך אנו פועלים. ואנו צריכים לדעת את גודל הפעולה הגדולה שאנו חייבים לעשות, ולהכיר במיעוט יכולתנו,

שאנו חייבים לעשות לקידום הגאולה ולתיקון העולם, זה על-ידי הקיווי, לישועת קיוויתי כל היום, הקיווי והציפייה. הלא בשביל זה נועד החסרון, כך היא דרך הפעולה שלנו, גם במעשים גם במצוות - על ידי השלמת

קוה אל ה'

שלום,

יש פעולה מאוד גדולה שאנו חייבים ישראל יכולים לפעול, והרמח"ל הרבה מאריך בזה, וזה בעיקר הפעולה

שודאי שיעקר הפעולה הקב"ה עשה, עושה ויעשה, וכמוכן אנחנו שותפים גדולים, אבל קטנים מאוד. אני חושב שזה נקודה מאוד חשובה, לא למיעוט ערכנו, אלא לדעת את המקום שלנו, ויש לנו הרבה הרבה מה לפעול ככה. כל המעשים שלנו זה מתוך קיווי לה, ויש להרחיב ולהעמיק ולהבין בדברים. ייש"כ!

(מתוך הודעה בקו האגודה - 3701-607-079)

תפילה לרגל המצב

לכבוד גליון קדושת ציון,

אני מצרף בזה פזמוני תפילות שחברתי לעצמי לאומרום לרגל מצב המלחמה, וחשבתי לשתף בהן את ציבור הקוראים אולי יהיה מי שייפיק תועלת מכך. ואני מצרף גם הקדמה קצרה להסביר את נחיצות העניין.

ברוכה, שמואל ב. קריינס
מודיעין עילית

תפילה על הגאולה ועל התמורה

בעת צרה, כאשר גוברת מידת הדין, מצווה להתפלל ולהגביר נגדה את מידת הרחמים, ל"בל יקוב הדין את ההר", רצוני לומר, זכות אבות הנמשלת להרים (ר"ה). התפילה דלהלן מיוסדת על אדני קודש של תורה שבכתב ושבע"פ, פירוש ולא חידוש, למען תהא שכינה מדברת מתוך גרונו של המדבר. התפילה באה ללמד סנווריא על ישראל, אשר גם הריקנים שבו מלאים זכויות כרימון, וללמד חובה על אויביו, ולהפשיט את ישמעאל מכל זכות, וגם מזכות מילתו אשר מעכבת את הגאולה, ולהציגהו לפני מידת הדין לטרף במקומו. כי יראתי פן תהא עבודת הישמעאלים, אשר טועים ותועים, אבל הא מיהא מאמינים איכשהו באחדות ה', לרצון כלשהו לפני הבורא. שהרי כתוב לגבי מלך מואב, עובד עבודה זרה, אשר הקריב באופן אשר ה' לא צויה מעולם, "ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלוהו עלה על החמה ויהי קצף גדול על ישראל ויסעו מעליו וישבו לארץ" (מלכים ב, גכז), וכעניין זה מצינו שמשנה התפלל שלא יתקבלו מנחת החוטאים שנפשמם בעדת קורח לפני ה'. לכן, אשלוף חרבי ואשא קשתי, ועל משמרת ישראל ואתיבבה בבית ה' בלילות להתחנן לפני ה' על דבר זה, להרבות רחמים עד יעבור זעם.

תפילה זו גם תדבר אודות אדם ושאר אויביו, ותכליתה להחיש הגאולה ברחמים. וכבר גילה לנו הקב"ה שלא יביא הגאולה עד שנבקש אותה, ולא די בתשובה. שכן כתוב בישעיה (כא:א-ב): "משא דומה: אלי קורא משעיר "שומר מה מלילה, שומר מה מלילה?", "ענה לו, "אמר שומר, אתא בוקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו, שובו אתיו, "ופירש רש"י: דומה - הוא אדם וכו'. אלי קורא משעיר - אמר הקדוש ברוך הוא: אלי קורא הנביא או המלאך מעול מלכות שעיר. שומר מה מלילה - שומר ישראל מה תהא מן הלילה והחשכה הזאת? אמר שומר - הקדוש ברוך הוא. אתא בקר - יש לפני להזריח לעשות בקר לכם. וגם לילה - מתוקן לעשו לעת קץ. אם תבעיון בעיו - אם תבקשו בקשתכם למהר הקץ. שובו אתיו - בתשובה. כן יהי רצון.

שומר ישראל, וגואל יעקב,
שומר מה מלילה? ואם דין הר יקב,
קח נא את ישמעאל, ואת אויבי לקב.
ובא לציון גואל, ולשבי פשע יעקב.

מי עוד נצבים, תינוקות שנושבו,
בנים שובבים, השבים ושובו,
קצצם כששבים, ורבו כמו רבו,
ואם דין הר יקב, תדל נא מי קיום יעקב.

ואם עלה קצפה, על גבעות והרים,

אל ימוש חסדך, מעניים סוערים,
וברית שלומך, עם אשת געורים,
ואם דין הר יקב, מי נתן למשפה יעקב?

אומר ועושה, עשה למעני,
היה לי מחסה, עת תדן דיני,
בצלך פסה, אותי עם עוני,
ואם דין הר יקב, לא הביט און ביעקב.

למה רחוק הקץ, וקרוב בעל גבורה?
מה למענך הקץ, שמך עלינו נקרא,
עצת שטן ששן, הוא לא עמנו בצרה,
ואם דין הר יקב, אפא מלפי, אפא הוא א-להים,
ציה וישועות יעקב.

ואיך יתחרה עם אהלי קדר, את עם אחר עשרת כבוד והדר?

פי איך ידמה: (בניגון "על ישראל")

עם יד לו, עליו נחמתי, לעם אהבתי רק אותך נמתי,
עם ככלבו אוכל נבלות, לעם בחור יושב תהלות,
עם גרשת ונכש על מצרית, לעם גאלת ממצרים בברית,
עם ברות עטרים מהריבים, לעם דלים מטיבים,
עם רק רע על הים יצרים, לעם הוגים תמיד בתורת יוצרים,
עם גישי לנו בצמא נפוחים, לעם ושמה לא שוכחים,
עם ססאפה בשלחה תרבינה, לעם אז קנית ומטהר פל
בשנה,
עם בתמורות המה מצחקים, לעם חכם וחוקקים,
עם משתשחים מחסר ערוה, לעם טרם תמלוך יקרנו רק
קרה.

עם שלו מרציזי א-ל, לעם ישירן וישיראל,
עם דריקהם לא ידעת, לעם פבוד שמה עליהם קבעת,
עם פסל והבל פל הימים, לעם לומדים מלמדים ומקיימים,
עם תהיהם להם לא ידים, לעם מקדשי שבת ומוצדים,
עם תנפים ועיזי פנים, לעם נאמנים ובישנים,
עם אחר צומו סויר וזולל, לעם סועד די וקם ומהלל,
עם גם בלי חסר דומה לחמור, לעם עמך עמד בהר מור,
עם קב זנות השאיר לעולם, לעם פראש, למען תשכן
אצלם,
עם יד פושט בכל חמדה, לעם צנאר פושט בעקדה,
עם אשם באשור הוא שם, לעם קדוש גם באבד מקדשם,
עם רבה קשת וחרף מענים, לעם רפים ורחמינים,
עם שוידד פורע ופרא אדם, לעם שמיני מל פורע ומוצץ
הדם,
עם דרמת סוסים ודרמתם, לעם תולדות יעקב איש תם.

גם ערלת לבם תחזה, ציין המעכב את המלה,
הרי לא קרב זה, אל זה פל הלילה.

וראה את פל הרעות, אשר עשה ישמעאל,
ואתה ה' א-להים צ-באות, א-להי ישראל!

א-ל נקמות ה', א-ל נקמות הופיע,
צא ותלם בשכני, צרח נגבור והריע,
השב גמול על מעני, ואת קמי תכריע,
אם דין הר יקב, פי אכל את יעקב.

אדוני ב, שלח תשבי, עם מנחם ויגאלנו.
א-ל ש-די, צו לצר די, עד אנה נסבלנו?
ישמע א-ל, קול ישראל, וקול הנער לא יעלנו.
למה שועלים, הר חמלים, גרש לן ותשפלונו.
הרם אביו, בנה ציון, נורא מאוד מי יכילנו,
אש לקבה, יצא מקרבה, ומצא קש ויאכלנו,
יקב דין הר שעי, תחת אפ פשעיר, והיה שארית הצעיר,
עבדך יעקב.

ה' צ-באות עמנו משגב לנו א-להי יעקב סלה. ה' צ-באות
אשרי אדם בטח בה. ה' הושיעה המלה יענגו ביום קראנו.
עשה למען שמה, עשה למען מינה, עשה למען קדשך.
עשה למען תנרך, למען יחלצון ידיך, הושיעה מינה
וענגו. יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ה' צבוי וגואלי.

להערות ועותקים: 08-928-7768 בשעות הערב
או במייל shmuelkraines@gmail.com

פנים שונים של הגאולה

כידוע, נבוכו רבים וטובים בהבנת מהות התקופה שאנו נמצאים בה. הללו אומרים, 'אתחלתא דגאולה', ואחרים מגדירים 'סוף הגלות', יש נוקטים שזאת 'הכנה לגאולה', ויש בכלל הטוענים שזו 'גלות הקשה מכל הגלויות'. לאיש אין נוסחה המתקבלת על הדעת על כולם ופותרת את כל השאלות והסתירויות.

רציתי לשתף בהצעה ששמעתי לאחרונה אשר לעניות דעתי שופכת אור על ענין עמום זה.

במדרש תנחומא (פרשת בחוקתי סימן ג) דרשו חז"ל על הפסוק "אלך אשובה אל מקומי" (הושע ה טו), וזה לשונם: אמר הקב"ה, מה אני עושה כאן, אלך אשובה אל מקומי. אלכה ואשובה אין כתיב אלא אלך אשובה, שאילו היה כתוב אלכה ואשובה לא היה להם לישראל תקוה. אלא אמר להם הקב"ה, אע"פ שאני הולך יעשו תשובה ואני חוזר. לכן כתיב, אלך אשובה אל מקומי עד אשר יאשמו וביקשו פני בצר להם ישחרונני. ומתוך צרה הבאה עליהם יעשו תשובה ואני חוזר ויבקשו פני שנאמר בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה וגו'. ואחרי כן אני מחזיר להם שכניתי. רבי יהודה אומר, אם אין ישראל עושין תשובה אין נגאלין שנאמר (ישעיה ל טו) בשובה ונחת תושעון. רבי שמעון אומר בין עושין תשובה ובין עושין תשובה כיון שמגיע הקץ מיד נגאלין שנאמר אני ה' בעתה אחישנה. רבי אלעזר אומר, אם אין עושין תשובה מעצמן הקב"ה מעמיד עליהם מלך קשה כהמן ומשתעבד בהן ומתוך כך עושין תשובה שנאמר (שם טו טז) כי יבוא כנהר צר רוח ה' נססה בו. באותה שעה, ובא לציון גואל, עכ"ל.

וקשה הרי לכל תנא יש פסוק המוכיח כשיטתו, ומה יענה האחד על פסוקו של רעהו? ועוד, הרי בתחילה נוקט המדרש בפשיטות ש'מתוך צרה הבאה עליהן עושין תשובה', ואחר כך מביא דעות חולקות, מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר?

ויש לבאר, שאין כאן מחלוקת כלל, וכל תנא מדבר על חלק אחר בגאולה השלימה. יש את החלק הגשמי שהוא קיבוץ גלויות לא", בניין ירושלים, שלטון ישראל ופריחת הארץ מחדש. יש את החלק הרוחני והעיקרי שהוא ביאת המשיח, בניין בית המקדש והשראת השכינה. ויש חלק רוחני גבוה יותר, שדוד המלך חוזר ושולט עלינו בירושלים, ואכמ"ל.

וכידוע, אין לאדם שום שליטה ובחירה על גשמיות והכל נקבע ע"י הקב"ה עד הפרט הקטן ביותר. אולם ברוחניות הוא הקובע ומשפיע על ידי מעשיו.

ומעתה, ר' שמעון מדבר על החלק הגשמי, שהוא יבוא בין ישראל עושין תשובה ובין אם לא, ואפילו כולם פושעים גמורים רח"ל, וברגע שמיגע הקץ מתרחש קיבוץ גלויות וכו', כי אין לנו השפעה על גשמיות כאמור. ר' יהודה מדבר על החלק הרוחני האידיאלי, שמצד אחד אין הקב"ה יכול כביכול להביאו אם לא ע"י אתערותא דלתתא ותשובה שלנו שהרי ברוחניות אנחנו קובעים, ומצד שני הוא מוכרח להיות ולכן הקב"ה יביא צרות גדולות ויכריח אותנו לשוב בתשובה כדי שהגאולה תוכל לבוא. לכן נקט המדרש ברישא כשיטתו, שכולם מודים שזוהי הגאולה החשובה והעיקרית, וכך גם היה בשעבוד מצרים, שמתוך השעבוד זעקו לה' ואז יכל לגאלם, ועיקר גאולת מצרים היתה הגאולה הרוחנית,

קבלת התורה והיותנו לעם השם. ואילו ר' אלעזר מדבר על החלק היותר גבוה שאכן יבוא רק בתשובת ישראל ובקשת פני ה'.

אם כן, זמן הקץ היה כבר אחרי השואה, ומשום כך התגשמה הגאולה הגשמית. אך אין זה קשור כלל למצב הרוחני, שתלוי אך ורק בנו, ומנותק לגמרי מהגאולה הגשמית, וממילא אין זה מצדיק ח"ו התחברות לרשעים, ולא משליך כלל על ההתמודדות הרוחנית. ואילו בדורנו (לענ"ד מאדר תש"פ) החלו הצרות שמטרתן להחזירנו בתשובה ולאפשר לגאולה להגיע.

מה שנדרש מאיתנו עכשיו זה תשובה שלימה ובקשת הגאולה, מי יתן ונבין את הימים הרי העולם שאנו עומדים בהם, ונפעל ונזכה להביא את משיח צדקנו בב"א בחסד וברחמים.

תודה רבה,

אהרן ל.

התקדמות לקראת שלטון התורה

לכבוד גליון 'קדושת ציון',

יישר כחכם על שאתם מדברים על השאיפה לשלטון התורה. רציתי להצביע על העובדה, ולפיה מתחת לפני השטח כבר יש התקדמויות, אמנם קטנות, וכדאי לשים אליהן לב.

דוגמה אחת קטנה - ראיתי שבמדריך כשרות לעסקים ומוסדות שיצא בתש"פ ע"י בית ההוראה לענייני רבית בראשות הרה"ג ר' פנחס וינד שליט"א [השגתי בדוא"ל בבקשה ל-b025015920@gmail.com], יש רשימה של עיזיות [כולל 'חילוניות'], מוסדות המדינה, קופות חולים, חברות חשמל וגז, חברות, עסקים, מפעלים, גמ"חים וכו', קרנות פנסיה השתלמות וגמל וכו' שיש להם הסדר של היתר עסקה [מבלי להיכנס לסוגיית היתר עסקה - עכ"פ למסתייגים אפשר לומר גם בזה, קמעה קמעה]. תעברו על הרשימה, אני חושב שזה לא פחות ממדהים.

בנוסף, כשאנשים שנאמנים לתורה - עכ"פ במידה מרובה - מפעילים מערכות הקשורות לכלל החיים המדיניים [חברות, שירותים, מפעלים ועוד], או עכ"פ משפיעים בהם, ובפרט כשיש ביטוי מעשי לאותה נאמנות, האין אתם רואים זאת כהתקדמות לקראת שלטון התורה?

נכון שזה לא נעשה בחקיקה ובכפייה, ולכן יש אנשים שלא יבינו מה הקשר בין זה לבין שלטון התורה, או במונה היותר מצוי, 'מדינת הלכה'. אבל בעיני, התנהלות עם ישראל בכיוון של דרך התורה ללא כפייה, משמעותית פי כמה מאשר בצורה של תכתובים ממשלתיים.

כמובן, הרבה מאוד התקדמות בנושא שלטון התורה תלוי בהתקרבות הציבור לתורה [הרבה יותר מפעלולים פוליטיים], כי למעשה, השלטון במידה מרובה הוא השתקפות של הציבור. ובמילים אחרות, כשהיו עם ישראל אנשי התורה, השלטון גם יהיה שלטון התורה.

אני חושב, שעבור הציבור החרדי, החידוש של 'קדושת ציון' הוא שלא צריכים שהחילונים יארו חילונים בשביל להפעיל את המערכת המדינית והשלטונית כעין 'גוים-של-שבת' [כי אסור להפעיל מערכת שלטונית בארץ ישראל לפני בא המשיח, או רח"ל מהאי דעתא, שאין התורה ושומריה מסוגלים להתמודד התמודדות מעשית עם אתגרי מדינה].

ברכה,

י.ב. ירושלים

מי מפחד מגאולה?

לכבוד מערכת קדושת ציון,

ראיתי נבואה תמוהה לכאורה, שבהתבוננות נוספת - היא לכאורה המציאות שלפנינו, עם מסר חשוב עד מאוד. אשמח שתפרסמו את הדברים לתועלת.

בהפטרות שבת נחמו (וישעיהו פרק מ פסוק ט): "עַל הַר גְּבִיָּה עָלִי לָךְ מִבְּשָׁרְתְּ צִיּוֹן הַרִימִי בְּכַף קוֹלְךָ מִבְּשָׁרְתְּ יְרוּשָׁלַם הַרִימִי אֶל תִּיבְּיָא אֲמַרִי לְעַרְי הַיְדָה הַנְּהָ אָ-לֵהִיכֶם".

והנה פסוק זה קשה לכאורה: מדוע מי שמבשר את הגאולה צריך - **לפחד !!!** שצריך הנביא לומר לו: הרימי אל תיראי. מדוע הוא צריך לומר בקול גדול מאוד - האם אנשים לא רוצים לשמוע את הגאולה? מדוע הוא צריך לעלות על הר גבוה - האם אנשים לא באים לשמוע גאולה?? הלוא במשך שנים הם בוכים ומתפללים על הגאולה - וכיצד יתכן שהגאולה מגיעה ובסוף הם לא רוצים לשמוע אותה???

באמת בדורות עברו זה היה קושיה עצומה, אבל כאשר זה מתרחש בפועל אנו רואים כיצד 'ודבר אחד מדברך אחור לא ישוב ריקם'. והנה לנו עוד נבואה שמתגשמת בימינו: רש"י על המקום מביא - ובמקום אחר הוא אומר רגלי **מבשר** (לקמן וישעיהו נב) מדוע כאן נקראת הגאולה מבשרת בלשון נקבה. מתוך רש"י: "זכו קל כזכר לא זכו תש נקבה ומאחר פעמיו עד הקץ".

באור: מדובר כאן בתקופה שלנו - שעדין לא זכו - עדין לא כולם צדיקים ובכל זאת הקב"ה מביא את הגאולה בצורה של עני ורוכב על חמור - חומריות. במצב כזה יש הרבה שלא רק שאינם רואים את הגאולה - אלא אפילו הם כועסים על אלו שטוענים שזה חלק מהגאולה. לכן מבשר הגאולה במצב שלנו (לא זכו) מפחד לדבר על כך - מה, הוא ציוניסט? והנביא אומר לכל מחלקי גליון קדושת ציון (אלו שבחרים לראות את יד ה' בכל הדברים שקורים): "**הַרִימִי בְּכַף קוֹלְךָ מִבְּשָׁרְתְּ יְרוּשָׁלַם הַרִימִי אֶל תִּיבְּיָא**".

ברכה,

מחבר הספר לנו נרננה - על עניני הגאולה.

טל: 055-6785647

הערה בהלכות מדינה - המשך

לכבוד מערכת 'קדושת ציון':

הדפסתם מכתב מהרב משה מלוביצקי (גליון 80), שכתב שלדעת הרב מבריסק, רוב גדולי ישראל בשנת תרצ"ז הכריעו שמותר להקים מדינה אפילו על ידי מלחמה, וכאילו אני הקטן באתי לדחות את דברי הרב מבריסק, ולומר שבאמת לא התירו הגדולים אלא באופן של חלוקה ומתנה בדרכי שלום, ודלא כמה שקרה באמת בשנת תש"ח.

אבל באמת לא כן הדבר. הרב מבריסק חזה שחלוקת הארץ תביא למלחמה עם הערבים, ואמר בפירוש שהגדולים אצל הכנסייה לא חזו כן, ולכן טעו לדבריו להתיר דבר המביא לידי סכנה. הוא חשש שהקב"ה יהיה נוטה אחר הרוב ויגרום שתקום מדינה, ואח"כ יבואו הערבים להלחם. לא שהגדולים התירו המלחמה הזאת ולכן יהיה מלחמה, אלא שהגדולים התירו לקבל מדינה במתנה, בלי לצפות שיהיה מלחמה, ואז כאשר יפסוק הקב"ה כדבריהם יהיה ממילא מלחמה ויהיה סכנה לישראל.

הנה דבריו כאשר הובאו מפי בניו הגרי"ד והגר"ד בקונטרס, הובא בספר 'מקטוביך עד ה' באייר' עמוד 300:

"...והוא היה בכעס גדול מאוד על שדנים בזה באגודה ואמר שבאים לדון אם מותר לוותר על חלק מארץ ישראל אבל לוותר גם על נפש ישראל אחת הלא ודאי שאסור, והרי הערביים לא יעברו בשתיקה על החלוקה, ויהיה מלחמות ויהרגו מישראל, ומי יודע כמה דם ישפך."

ולפי גירסת הרב משה מרדכי שולזינגר, בספר פניני רבינו הגרי"ז עמוד קמח:

פתח הרב דבריסק זיע"א ואמר: "מה זה שדנו שם על תכנית החלוקה?! וכי איך תתבצע החלוקה הלכה למעשה? הלא ברור שהערבים בשום פנים ואופן לא יסכימו לחלוקה. החלוקה לא תוכל לצאת לפועל בדרכי שלום. ברור כשמש שברגע שתוקם מדינה יהודית, בהתאם להחלטת החלוקה - מיד יתחילו הערבים במלחמה, ודם יהודי יישפך. ואין בתורתנו הקדושה שום היתר שיישפך אפילו דמו של יהודי אחד בשביל הקמת מדינה יהודית..."

וכאן שאל הגאון הג"ל זצ"ל [ר' אברהם קלמנוביץ שהיה אצל הכנסייה ואח"כ נסע להרב מבריסק], "הלא המדובר הוא שחבר הלאומים ובריטניה יבצעו את החלוקה בדרכי שלום, ובהסכמת שני הצדדים, ולא שתהיה שפיכות דמים." ועל זה השיב מרן הרב דבריסק זיע"א: "זה לא יהיה כך. הערבים לעולם לא יסכימו להקמת מדינה יהודית. ובהכרח יישפך דם, ואפילו על ספק נפשות גם כן אסור, וכל שכן על ודאי נפשות..."

לפי דברי הרב מלוביצקי, הגדולים שהתירו מדינה בשנת תרצ"ז ידעו גם כן היטב שיהיה מלחמה עם הערבים. וקרא לכל מי שחשב אחרת טיפש, כיון שכבר התחילו הפרעות של הערבים שנה לפני הכנסייה. אבל כנראה הרב קלמנוביץ שהיה אצל הכנסייה לא צפה שיהיה מלחמה. וגם משמעות דברי הגרי"ז הוא שהמועצת לא לקחו בחשבון את השאלה של שפיכות דמים.

יש לנו גם המכתב מיעקב רוזנהיים המעיד על כך

(הובא מספר 'מקטוביך' עמוד 339):

"הסכמת אגודת ישראל להתיסדות מדינה לפני ביאת המשיח מבוססת על ההחלטות של גדולי התורה. זאת אמת שההחלטות תלויות בשני תנאים עיקריים הרחוקים מממשיות ומהאפשרות. א) התנהגות המדינה על פי התורה והמסורה; ב) שלום עם הערבים. התנאי השני תלוי בקיום השבועה שלא יעלו בחומה. שבועה זו אוסרת לנו כל פעולה צבאית וכיבוש הארץ נגד הסכמתם של הערבים וממשלות העולם. על כל פנים אין פקפוק להתיסדות מדינה בהסכמת הערבים והממשלות."

ולענין הטענה שרק טיפשי יחשוב שהערבים יקבלו מדינה יהודית בשלום, הנה אפילו עשרות שנים אחר הקמת המדינה, אחר כל המלחמות עם הערבים, יש שחושבים שפתרון "שתי מדינות" יביא לידי שלום, ואף אם מעטים חושבים כן היום, אבל בשנות התש"מ עדיין היה זה צד חשוב שדנו בו גדולי ישראל, כגון הרב שך והרב עובדיה יוסף שתמכו בהחזרת שטחים למען השלום. וכל שכן שבשנת תרצ"ז שלא ראו אלא קצת פרעות של ערבים, חשבו הרבה אנשים בקיאים בדבר שאפשר להגיע לידי שלום על ידי חלוקה, בפרט חלוקה כזו של ועדת פיל שלא נתנה ליהודים אלא 20 אחוז של הארץ. יש להוסיף, שכל הצד לבצע הצעת פיל היה בתנאי שייסכימו גם באי כח הערבים על ההצעה, ולכן היה סביר גדולה לחשוב ששאר הערבים גם כן לא יפריעו. ורק הגרי"ז מבריסק בחכמתו בעניני העולם צפה שלא יהיה כן.

ואדרבה אני שואל את הרב מלוביצקי, לדעתו שהמתירים ידעו היטב שיהיה מלחמה, למה באמת התירו להקים מדינה בתנאים כאלה, ומה עם טענת הגרי"ז שאסור לוותר על נפש אחת מישראל בשביל

מדינה? וכי היה להם נבואה כמו בימי עזרא שצריכים לשוב לארצנו ולבנות בית המקדש? וכי חיי כמה אלפי נפשות מיישראל לא היה חשוב בעיניהם? אלא בודאי שכל הדיון בכנסיה היה על מתנה בדרכי שלום.

והנך רואה שהרב יהודה לייב צירלסאן, בתשובתו אצל הכנסייה בעד קבלת ההצעה (הובא בשו"ת יד מרדכי ובספר שלי) לא דיבר מאומה בענין סכנה ואף הרב מרדכי ראטנברג ביד מרדכי שם כשבר לחלוק על הרב צירלסאן, לא הזכיר חשבון הסכנה. וכן הרב מנחם זעמבא שדיבר ברבים שם, לא הזכיר סכנה כלל, אלא לדעתו השאלה היתה איזה דרך יביא קידוש ה' יותר, הקמת מדינה לעיני העמים, או סירוב לקבל מדינה מתוך בטחון בהבטחת הקב"ה להביא הגאולה השלימה (נדפס בחידושי הגרמ"ז נ"ד). הרי ראייה שלא עלה על דעתם הצד שיהיה מלחמה וסכנה. אילו חזו שיהיה סכנה היה להם לכתוב זאת ולפרש למה לדעתם ראוי ליכנס לסכנה זו.

לכן חוזר אני על דברי, שהגדולים שהתירו בשנת תרצ"ז בשום אופן לא היו מתירים מה שקרה בשנת תש"ח. ואדרבה צא ובדוק בשנת תש"ח אם היו עסקני אגודת ישראל יכולים למצוא איזה גדולים בשעתם שהיו מוכנים לתמוך באותה המדינה של תכנית החלוקה, לאור מה שהיה כבר ידוע אז שתיבא מלחמה. לפי העדויות המובאות בספר "מקטוביץ" היו העסקנים משוטטים מגדול לגדול ולא היו מקבלים שום תשובה ברורה.

הדפסתם עוד מכתב מהרב בצלאל גנז. עיקר טענת הרב גנז היתה שהקב"ה כבר הכריע את השאלה, ובתחום זה קשה לי להתווכח עמו כי אני רגיל לדון בשאלות של הלכה על פי ש"ס ופוסקים, לא על פי מאורעות העולם, ולכן אין אני רוצה לענות על דבריו.

ירמיהו קאהן

הרב משה מלוביצקי:

לכבוד מע"כ מחבר ספר 'אחכה לך', השלום והברכה.

ראה ראיתי מה ששב להעמיד דבריו, יגע וגם מצא כי הרב קלמנוביץ סבר שהשבת הארץ לידי בעליה היהודים תתבצע בהסכמה וללא שפיכות דמים כלל, ולצד זה נמצאו דבריו של הרב רוזנהיים, שהסכמת אגודת ישראל להקמת מדינה לפני ביאת המשיח מותנית גם בהסכמת הערבים.

ומכאן בא להוכיח שגם בר דעת יכול היה לסבור שהקמת המדינה תהיה ללא התנגדות ערבית, א"כ נאמר שהסכמת הכנסיה הגדולה להקמת המדינה נשענה על ההנחה המוטעית שהיא לא תביא לשפיכות דמים כלל.

אמנם אין בפי מענה מרווח להסביר איך טעה הרב קלמנוביץ טעות גדולה כזו שאכן אינה ראויה לבר דעת, ועדיין אין זו סיבה לומר שרוב גדולי ישראל שהשתתפו בכנסיה הגדולה לקו בסנווריים והיו סומים וטפשים מלראות את המציאות הגועשת בארץ הקודש, בעליות ומורדות, משנת תרפ"ט.

מאורעות תרצ"ו לא היו אירוע בודד, כי אם מרד ערבי גדול ומאורגן שפרץ בשנה זו ונמשך שלוש שנים רצופות [כלומר, הכנסיה הגדולה התכנסה בעיצומו של המרד!], במהלכו נהרגו מאות יהודים ובריטים ואלפי ערבים ונחרבו קהילות ויישובים יהודיים. מרד זה בא לאחר מאורעות תרפ"ט, ובמידה מסוימת ניתן לומר שהוא מהווה המשך לאותן מאורעות.

האם ניתן היה לסבור שהקמת המדינה תהיה בדרכי שלום מצד הערבים? ודאי שלא.

ומה נעשה עם הרב קלמנוביץ?

1. זה ברור שלא מפני דבריו נסמא ונשטה את כל גדולי ישראל.

2. ידוע מאמר העולם שמקושיא לא מתים, אבל מתירוף והכחה עקומים, כן.

3. ואחר הקדמות אלו, שמא "ל שהרב קלמנוביץ ניסה להתמם עם הרב מבריסק ולנסות לרכך את התנגדותו בטענות שאכן אין בהן ממש ולא הועילו. וכבר מצאנו בש"ס אמוראים ותנאים שנתנו לדבריהם טעם שלא סברוהו, ולא אמרוהו אלא כדי להתווכח עם בר פלוגתתם (ראה למשל, סוכה כד, ר' יהודה

הוא דקאמר לרבי מאיר וכו').

וראיה לדברי, מטונן, הלא שפתי הרב רוזנהיים ברור מללו, שתנאי זה שהערבים יסכימו להקמת המדינה הוא רחוק מממשיות ואפשרות, ומר סותר דברי עצמו, כי בראש דבריו כתב שאכן נסמו עיני העדה לומר דבר שטות שכזו שהערבים יסכימו להקמת המדינה, ולכן הסכימו להקמת המדינה [זה לשונו: הרב מבריסק חזה שחלוקת הארץ תביא למלחמה עם הערבים, ואמר בפירוש שהגדולים אצל הכנסייה לא חזו כן, ולכן טעו לדבריו להתיר דבר המביא לידי סכנה], ואז מביא דברי הרב רוזנהיים שמלמדים על יקום שונה שבו גדולי ישראל באמת לא הסכימו בפועל להקמת המדינה, הם רק הוציאו הצהרה ולפיה אם יתרחש הנס ויסכימו הערבים להסכמת האומות להשיב את הגולה לבעליה, אזי גם הם סומכים ידם ואינם מתנגדים להקמת המדינה. וכאן המעיין שואל, האם טעו גדולי ישראל לחשוב שהקמת המדינה לא תביא שפיכות דמים כלל ולכן התירו בפועל את הקמת המדינה, או שמא ידעו היטב שאי אפשר להקמת מדינה בלא דם ולכן באמת לא התירו, ומ"מ פורסם ברבים שהם מסכימים להקמת המדינה, והיה הדבר נשמר בסוד עד שגילהו הרב רוזנהיים שבעצם אין הסכמתם הסכמה אלא ע"ד הלכתא למשיחא?

ודרכו של מר לא נודעה, מדוע העדיף לתלות בוקי סריקי בגדולי ישראל ולומר שטעו כולם ברואה כפי שטעה הרב קלמנוביץ [לכאורה, וראה לעיל], ולא אמר שילמדו הסתומים מן המפורש, הלא הוא הרב רוזנהיים שאמר בפירוש שאין אפשרות קרובה שיסכימו הערבים.

והמציאה שדימה למצוא בדברי הרב רוזנהיים אין בה ממש, היות ודעתו האישית של הרב רוזנהיים היתה נגד הקמת המדינה היהודית בניגוד גמור להחלטת הכנסיה, ואכן כבר באותו מעמד ניסה להציג כאילו החלטת הכנסיה היא נגד הקמת המדינה, כאשר לאחר הקראת החלטות [בעד הקמת מדינה אם תתנהל ע"פ התורה], נעמד והקריא רשימת החלטות נוספת שהראשונה שבהם היא "הכנסיה הגדולה דוחה את המדינה היהודית המוצעת על ידי הוועדה המלכותית, עם כל הכבוד שהיא רוחשת אליה בעד התאמצותה למצוא פתרון אובייקטיבי". דבריו שהיו מנוגדים כאמור לעמדת רבים מהאדמור"ם וחברי אגודת ישראל, עוררו סערה, והוא נאלץ להבהיר לאחר מכן שהדברים נאמרו על דעתו האישית, והאדמור"ם מסיגורה ורבי זלמן סורוצקין אף הודיעו פומבית שהם מתנגדים לדבריו [ראה תיאור מפורט של האירוע בקובץ 'הפרדס' תשרי תרצ"ח].

ובכן, לאחר שנסינו להקריא 'החלטה' של הכנסיה הגדולה בניגוד לדעתה, נכשל, הלך ו'העיד' על אותה 'החלטה' במכתבו, ומכיון שלא יכל 'להעיד' שהכנסיה הגדולה התנגדה להקמת המדינה - כפי שהכריז בעצמו ללא הועיל על במתה - כי כבר נודעה ברבים תמיכת אגודת ישראל בהקמת מדינה אם תתנהל ע"פ תורה, הלך וכתב שאמנם היתה הסכמה על הקמת מדינה אבל בתנאי שהיא לא תקום, כלומר, בתנאי שהערבים ישמחו בהקמתה.

וכמה נפלאו דבריו, שמנסה להסביר את סברת הרבנים שדימו לחשוב [לדעתו, ודלא כהרב רוזנהיים], שלא תהיה שפיכות דמים, שהיתה סברתם שהרי

תכנית החלוקה היתה לתת ליהודים רק עשרים אחוז מארץ הקודש, ולכן שמא ואולי יסכימו הערבים.

האם שכח שרבים מהרבנים שהתכנסו בכנסייה הגדולה התנגדו לתכנית החלוקה וכמה מהם הרעישו בקול גדול שזה כמו לוותר על אות בספר התורה? איך אפשר א"כ לומר שהם תמכו רק בתנאי שלא תהיה התנגדות ערבית, וחשבו שזה אפשרי בגלל שמתפשרים על עשרים אחוז, כשהם עצמם התנגדו בתוקף לפשרה זו?

וכמעשהו בראשונה כך מעשהו באחרונה, ללכת ולהוכיח מטעותו של הרב עובדיה יוסף שתמך בהסכם אוסלו, שהוא הדין שניתן היה לטעות טרם הקמת המדינה, שהיא תקום בהסכמת הערבים.

[הרב שך שהוזכר במכתבו, התנגד להסכם אוסלו, למרות קביעתו העקרונית ששלום דוחה שטחים]

הנה, מלבד שגם בנידון אוסלו, אדרבה יש לנו ללמוד מרוב ככל גדולי ישראל שהתנגדו לאותו הסכם התנגדות נחרצת, ולא מדעת היחיד, עוד יש לי להוסיף: יודעי דבר טוענים שהרב יוסף הוטעו ע"י קציני צבא בעלי השקפת עולם שמאלנית שהציגו לו 'תנאים' שמצדיקים את ההסכם הנורא הזה, ומה יעשה הרב ולא יטעה כאשר 'בעלי המקצוע האובייקטיביים' מסבירים לו עד כמה החושך הוא אור?

זאת ועוד, מה מקום יש להשוות בין הנידונים? באוסלו עמד רב המרצחים וחתם על כך שהוא זונח את דרך הטרור, ואסף את הוועד הפועל של ארגונו לקבל החלטה שמבטלת את האמנה הפלסטינית שקוראת להשמדת ישראל, ומשום כך סונוורו אנשי השמאל וחזו מזרח תיכון חדש [והטעו את הרב יוסף]. לעומת זאת, טרם הקמת המדינה לא נמצא מדינאי ערבי אחד שתמך ולא הביע התנגדות נחרצת להקמת מדינה יהודית. וכאמור, ההתנגדות הנמרצת מקצה אל קצה לוותה גם במאורעות דמים אלימים שנמשכו זמן רב, איך ניתן א"כ לטעות ולומר שלמרות שטרם נמצא ערבי אחד שיתמוך בהקמת המדינה, ולמרות שהם אווזים בחרב מזה זמן רב, עדיין אנו מקוים שהמדינה תקום בהסכמת הערבים? אין זו אלא פחות משתות בשטות [וכאמור, זו היתה סיבת התנגדותו של הרב רוזנהיים להקמת המדינה, התנגדות שהכריז עליה בכשלונו על במת הכנסייה הגדולה, ושתל אותה בהחבא כ'מסיח לפי תומו' במכתבו].

ומה שהקשה מר איך יתכן להתיר הקמת מדינה אם יש בכך סכנה לנפש מיישראל, באמת יש הרבה מה להאריך בכמה פנים, אבחר רק בדרך הקיצור:

שמועה שמעתי, שכמה שנים לאחר אותה כנסייה גדולה, עלה לשלטון במדינת גרמניה, צורך גדול ליהודים, הכריז מלחמה בעם היהודי, ואכן הצליח לכבוש כמעט את כל אירופה ולהשמיד את רוב היהודים ביבשת זו, וביניהם רבים מהרבנים שהתכנסו בכנסייה הגדולה.

אילו היתה יוצאת קריאה נחרצת יותר מאותה כנסייה לכל יהודי העולם למכור את כל נכסיהם שבארצות הניכר במחירי הפסד ולעלות במהרה לארץ הקודש, ואילו היו היהודים נשמעים לקריאה זו, היה בזה רווח והצלה גדולה למליוני נפשות ישראל, ולא להיפך.

ולסיום לא אתאפק מלכתוב: מר חותם שמו 'ירמיה קאהן' ומתגורר בניו יורק, ושאלתי בפי: מה לכהן בבית הקברות? שמא לא נודע למר שגזרו על גושה ועל אוירה של ארץ העמים טומאה? עד מתי יתעכב עוד בבית הקברות ולא יגיע לארץ הקודש.

ואם יזכה מר לעלות לארץ הקודש, נוכל אולי להשתעשע בדברי תורה פנים אל פנים.

כבוד רב, משה מלוביצקי.

הרב בצלאל גנז:

כל אחד דן על השאלות לפי ש"ס ופוסקים. אבל כדי לדון על שאלה כל שהיא, דבר ראשון צריך שיהיה ציור מדויק של המקרה הנידון. אם רוצים לדעת האם אפשר לפתוח מקרר בשבת ע"פ ש"ס ופוסקים, לכל לראש יש לדעת ולהבין היטב המציאות של המקרר.

מכיוון שהשאלה האם להקים מדינה ולכבוש אותה מידי הגויים, היא לא שייכת כבר זה 80 שנה, כי כבר לפני שמונים שנה הקימו אותה והיא מציאות קיימת, מה הנפק"מ היום אם זה היה מותר או אסור (ובכלל עבירותיהם של מייסדי המדינה היו הרבה יותר מעבירה על ג' שבועות)?

המציאות היום היא

4. יש כאן מדינה בשלטון ישראל עם מחציתו ואולי רובו של הכלל ישראל.
5. א"י בנויה ופורחת בגשמיות ורוחניות כפי שלא הייתה מאז החורבן ואולי יותר מכך.
6. יש מסביב בני ישמעאל הרוצים להשמיד הישוב, כשרק יכולים להרוג ר"ל ביהודים הם מיד עושים כן היל"ת.

השאלה העומדת היא מה לעשות עכשיו כדי להציל את עם ישראל בגשמיות ורוחניות. האם לר' ירמיה קאהן שגר בחו"ל יש איהו רעיון? אם כן הבה נשמע.

אבל ברור שאין לו ולא לשום אחד כל רעיון מעשי (לא תיאורטי) לרע זה כיצד מבטלים המדינה הציונית ללא נזק רוחני וגשמי למיליוני יהודים.

על כן ברור שע"פ תורה יש להמשיך בעז"ה לחזק את המדינה ברוחניות ע"י כל הכלים האפשריים המצויים בידינו הדיינו:

כח פוליטי שידאג גם להחזרת המיסים שגבו מאתנו לחיזוק הציבור החרדי, ולעשות מערכת חינוך כמו של החינוך ע"ש של בתי חינוך בכל הארץ לציבור הכללי, ובשביל זה צריך להיות חלק מהממשלה והכנסת. והכח הזה יתחזק ע"י שיבואו יותר ויותר יהודים חרדים מחו"ל לא"י.

בירה תוכיח

לכבוד מערכת קדושת ציון,

לגבי מכתבו של הרב ירמיהו קאהן (גליון 60), מאוד נהנתי מתשובת הרב בצלאל גנז שכתב 'המציאות היא שהקב"ה כבר 'הכריע' בענין, והביא כמה דוגמאות מהמציאות בימינו.

אציין בהקשר לכך את מה שראיתי שכתב הג"ר הרשל שטטר שליט"א (ר"י שייבת רבינו יצחק אלחנן) בספרו 'נפש הרב' על רבו הגר"ד סאלאוויצקי זצ"ל מבוססו. הרב שטטר הביא מקור מחז"ל לאמירה הרגילה על לשונו של הרב סאלאוויצקי שהיסטארי האָט געפאסקענט' - ההיסטוריה פסקה, מהגמרא ביומא דף ט. - אמר רבי יוחנן טובה צפורנן של ראשונים מכריסו של אחרונים א"ל דיש לקיש אדרבה אחרונים עדיפי אף על גב דאיכא שעבוד מלכות קא עסקי בתורה אמר ליה **בירה תוכיח** שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים. רואים שההיסטוריה מוכיחה, מביאים פסק מההיסטוריה.

בברכה,

יוסף קמנצקי

הערה בדברי היואל משה

לכבוד 'קדושת ציון' מצורף תוספת הערה חשובה, וזה לשון היואל משה (במאמר של שבועות סימן ס"ה) והנה

המהרסים לקחו גאולה מעצמם ע"י השתדלות מגונה אצל האומות... תולין עצמם באילן גדול הרמב"ן ז"ל בשיר השירים (פוק ח' פסוק י"א) שכתב שברשיון מלכי האומות ובעזרתם ילכו לא"י עכ"ל הו"מ. הו"מ דוחה את הראיה מדברי הרמב"ן בטענה שמדובר אחר ביאת המשיח, וז"ל: ועוד הלא מבואר שם תיכף בדברי הרמב"ן שכתב הטעם שיהיה מלך המשיח עני ורוכב על החמור רמז כי לא בקשתם ובחרבם ירשו ארץ ולא בסוס ורכב כי אם ברצון הבורא שיפיל וישפיל כל האומות לפניהם... ומבואר בזה בפירוש שדעתו ז"ל שלא יהיה גאולה ע"י שום השתדלות טבעי ואף לא יצטרכו לכלי זיין... וע"כ שגם מ"ש קודם שיהיה בעזרת האומות אינו אלא ענין נסי... שישלימו עם מלך המשיח כל האומות כי יתבהלו מפניו עכ"ל הו"מ.

ברם המעיין בשלימות דברי הרמב"ן שם יראה שיהיה אתחלתא דקיבוץ גלויות לפני משיח ובני ישראל ישתמשו בכלי זיין לפני ביאת המשיח. וז"ל הרמב"ן (בא"ד) ידוע כי... גלו' השבטים קודם (מנשה) [יהודה] ובנימין... ושהלכו בגלות ראשונה כן יצאו מן הגלות תחילה ולאחר זמן יצאו בני יהודה... וימשחו להם בית ישראל משיח (היינו משיח בן יוסף כמבואר בהמשך דבריו שהוא ימות במלחמה) **ויכבוש ארצות ומלכים ויבא לירושלים ויבנה אותה... וימות במלחמה... ואחר כן יבואו הנפוצות המפוזרים בין העמים ושמו להם ראש א' הוא משיח בן דוד**... ואפשר שבין שתי קיבוץ גלויות אלו יהיה זמן מרובה ובתוך כך יהיו רועים על העתים (נדצ"ל: מרועים מכל העתים) לברר וללבן בו רשעי ישראל ולהתיך אותם כהיתוך כסף בתוך כור, כמו שארע ביציאת מצרים... שהגאולה כמו כן תברר ותתלבן, **כלומר שלא תהיה בפעם אחת**, כמו שמצינו בבית שני שהיה בין בנין הבית ובין הפקידה י"ח שנה, ומיציאת מצרים עד שנכנסו לארץ מ' שנה ובעת ההיא יגברו המלחמות והמהומות העצומות עכ"ל הרמב"ן עיי"ש בפנים באריכות דבריו.

הרב אלימלך טייטלבוים

בנוגע להבנת מהות התקופה

כמה דברים בנוגע להבנת מהות התקופה:

א. בספר 'מעייני הישועה' של רבי משה קאצנבלוגען המכיל כמה שמועות נדירות מפי הגר"א בענין הגאולה, נכתב 'קיבלתי מאבי נ"ע שקיבל מהגאון, אם מלכי הגויים יקבצו נדחי ישראל והיו לעזר לבנות הערים הנחרבות יבטל ה' כל הנבואות הרעות אשר דיבר עליהם ולא יהיה כלל מלחמת גוג'. ייתכן, שבהסכמת האומות להקמת מדינה יהודית בארה"ק הרי זה נחשב שקיבצו נדחי ישראל וא"כ לא תהיה מלחמת גוג ומגוג. מבואר עוד, שנבואות הפורענות, גם אלו שנאמרו על אחרית הימים, לא חייבות להתקיים אם יטיבו הבריות מעשיהם ודברים יכולים להשתנות.

ב. ישנה נבואה מדהימה של רבנו האברבנאל על השואה בספרו 'ברכת הישועה' פ"ג, ספר שכנראה אבד לאחר השואה, אך יש שני מקורות מעצם ימי השואה שמצטטים את דבריו, והם ספר 'מגיא ההריגה' להרב שמעון אפרתי בהקדמה וספר 'אמרי קודש' מרשימותיו של החסיד ר' רפאל חיים פרידמן זצ"ל עמוד פג מהחלק השני. וכה דבריו: "וזאת קבלה היא מפי הנביאים, **שהזמן האמיתי והאחרון שאין עליו אחרון, בעתה**, יהיה במלחמה היותר נוראה שתהיה בעולם למן היום אשר נברא. בעיר אחת ממדינות המערב יעמוד רשע אחד מושל באף וחימה וצווי יהיו להשמיד ולאבד את שונאיהם של ישראל עד גמירא בלי גמול, ועם ישראל יהיה אז בצרה גדולה. שבע שנים ימשול כדברי הנביאים וייצא במלחמה לכבוש את כל

העולם, ויתקבצו אומות שבעולם אחד מהם לא ייעדר, מצד האחד יעמדו כל האומות המאמינים בדת ומצד השני שאינם מאמינים, ומקובל שמות שרי הצבא מכל צד. והרשע יכניע כל העולם לכף רגלו מדינה אחר מדינה וכל מלכי מזרח ומערב יכרעו ברך ויפלו לפניו כקליפת השום והוא גם לא ירחם עליהם וידרסם כארי. ומלכותו תתפשט כמעט בכל העולם מהם יכבוש בלי שפיכת דמים ומהם ישמיד עד לאחד. ובדרך הטבע אין מנוס להם (לישראל, א.ל.) ולא יישארו רק קדושים וכו' ועל זה נאמר והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו וכו' ועל מלחמה זו ניבא בלעם "אוי מי יחיה משמו א-ל", בעת שיעמוד רשע בעולם ושמו ושם אמו רמוז באותיות א' ל' (וזה ידוע לכל ששמו של הרשע אדולף ושם אמו לאטי), סטרא דקדושה בצירוף סטרא אחרא, **והיא מלחמת גוג ומגוג**, וינצח ניצחון עד אשר יבוא לארעא קדישא לארעא דישראל, **אז יצמח צמח צדיק גאולתינו ויאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר ומארצות קבצם ממזרח וממערב מצפון ומים**, עכ"ל.

ג. עוד נבואה מדהימה על השואה והקמת המדינה מצאתי בספר 'הביאי בניין מרחוק' עמוד 45, שם מספר המחבר שלאחר כיבוש פולין המערבית בידי הנאצים בשנת ת"ש ברחו הוא ואמו לפולין המזרחית, לחלק הסובייטי, והיו חלק מן הפליטים הרבים שגדשו את העיר ביאליסטוק. בשלב מסויים הוצפה העיר בפליטים והשלטונות הסובייטיים הודיעו כי על הפליטים לעקור למקומות אחרים כמו עומק רוסיה, פולין המערבית או מדינות אחרות. יהודים רבים חזרו לפולין המערבית, ואמו התלבטה. היא פנתה לשאל בעצת אחיה, משה אהרן. "משה אהרן היה תלמיד מובהק של החפץ חיים ותלמיד חכם מובהק בזכות עצמו. אמא סמכה מאד על שיקול דעתו. משה אהרן לא נתן לאמא להציע את ספיקותיה. מיד כשנתבררה לו מטרת ביקורה, הוא הודיע לה חד משמעית כי ייעודו הוא פלשתינה וכי גם עליה לעשות כן. אמא נדהמה, היא ידעה שמישה אהרן הוא לוחם מושבע בציונות ותגובתו לא היתה מובנת לה כלל ועיקר. "אתה, משה אהרן, לפלשתינה?" היא שאלה. משה אהרן היישיר מבטו לתוך עיניה ואמר "כן, פלשתינה! עכשיו הזמן לנסוע לשם. המלחמה התחילה עתה, ועתידה להימשך שש שנים". אמא היתה המומה. "שש שנים? אם המלחמה תארך זמן כה רב, הרי לא יישאר אפילו יהודי אחד באירופה!". "אין הכי נמי", הסכים אתה משה אהרן בפנים חתומות. אמא שתקה מתוך מבוכה אבל משה אהרן המשיך: "כן, המלחמה תימשך לפחות שש שנים, וכשלוש שנים אחר כך יקבלו היהודים מדינה משל עצמם". כאן כשל כח הסבל של אמא. הסיכוי למלחמה מתמשכת בת שש שנים היה מפחיד דיו, ואמא לא רצתה לשמוע עוד. ההצהרה של משה אהרן אודות מדינה יהודית, במיוחד לאחר החשש לגורל יהדות אירופה, נראתה בלתי מציאותית. אולם משה אהרן עדיין לא גמר לפסוק את פסוקו והוא המשיך ואמר: "אחרי זה בסיעתא דשמיא יבוא המשיח". הוא גם ציין תאריך כלשהו שנגמר בספרה חמש (מאחר שהשיחה נערכה בידי שני אנשים אשר בה היחידות נאמרות לפני העשרות היא קלטה רק סיפרת היחידות של השנה המיוחדת, אבל לא את המספר כולו). בשלב זה אמא היתה משוכנעת שמישה אהרן איבד את שפיות דעתו. אני זוכר בברור שבשלב מאוחר יותר בשנת 1942, כאשר גורל המלחמה טרם הוכרע, היתה אמא מנחמת אותנו ואומרת "צריכים להחזיק מעמד עוד שלש שנים". כאשר הייתי לוחץ ומבקש לדעת מה מקור הידיעות, היתה אומרת "אני יודעת". שנה לאחר מכן, כשנראה היה שהמצב הצבאי שלנו השתפר, היתה

מכריזה "עוד שנתיים". אינני יודע אם היא באמת האמינה בעצמה במה שאמרה או שרק חזרה כהד על דברי אחיה הצדיק. רק אחרי המלחמה כאשר התברר שמשה אהרן צדק סיפרה לנו אמא את חילופי הדברים

שהיו ביניהם. אולם גם לאחר שחזרה לפולין וראתה את גודל האסון אשר בא על עמנו בשואה, עדיין היה נראה לה בידינוי לחלוטין הסיפור על הקמת מדינה יהודית. כאשר התאמת גם הפרט הזה, והמדינה

היהודית הפכה למציאות, התחרטה אמא על שלא הקשיבה אז לאחיה עד הסוף".

בברכה, אהרן ל.

חכם לב יקח מצוות

נחלת צבי

לכבוד מערכת הגליון הנפלא "קדושת ציון" רציית לספר על חוויה מיוחדת במינה, ועל רעיון שאני חושב שאפשר להעתיק אותו ואשמח אם אי מי מהקוראים ירים את הכפפה!

במוצאי שבת פרשת חיי שרה, התקיימה סעודת "מלווה מלכה" ביישוב "נחלת צבי" הסמוך למעלה מכמש, בנימיין. מדובר בעצם במאחז של אברכים בני תורה שהוקם לפני כשנתיים, ומתגוררים בו נכון להיום כעשרה משפחות.

הייתה זו יוזמה של אברך מבית שמש שרצה לחזק את מיישבי הארץ, וכמובן להתחזק בעצמו (וכמו שנאמר: "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי א-להינו").

הוא קרא לכמה מהחברים מידידי קדושת ציון הדרים בבית שמש, השמועה עברה מפה לאוזן ובשעה 10 בלילה התקבצו ובאו קרוב ל-40 אברכים, הגיעה קבוצה מבית שמש, מירושלים, מביתר עילית, מקרית ספר ואפילו מקריית גת!

הרה"ג ר' משה מלוביצקי שליט"א - מחשובי הכותבים בגליון - עשה "סיום" על ספר "אם הבנים שמחה", אותו סיים ללמוד בערב שבת חיי שרה, אז גילה בחתימת המחבר שם שזה בדיוק התאריך שהמחבר גמר לכתוב את הספר, ולכבוד הסיום חילק יין לכל הציבור וכן נשא דברים במשנתו. סבורני שאם האומר שמועה בשם אומרה מדובר שפתי בקבר, על אחת כמה כשאומרים ולומדים את דברי ה"אם הבנים שמחה" במדומי גבעה קדושה בארץ ישראל...

אחד החברים הקריא את דברי האוה"ח הק' בפרשתן כשהוא מסביר מה צריך לעשות לבני האמה - בני ישמעאל... (עי' אוה"ח בראשית טז, ה ד"ה ויש לדון. ושם כה, ו כי ישמעאל משפט קנייה יש בו לצחק, מושלח ועומד הוא. ויש יום לא-לא איום משפט יעשה ויכיר נקנה לקניין)

שמענו שניים מתושבי המקום - ר' אסא ור' אלכסנדר אשר ניאותרו לספר לנו על המקום ויושבי, מה שמויחד בנחלת צבי שכולם אברכים ויושבים ולומדים כל היום, כשהגענו ראינו בפינת ביהמ"ד את אחד התושבים כשהוא יושב ולומד באווירה מיוחדת של יישוב הדעת נפלאה! כמעט כל התושבים במקום לומדים בכולל או ביישיבה, והיו גרים לפני כן בירושלים ושלמו שכירות מפולפלת. היום הם גרים במרחק נסיעה קצר, 20 דקות מירושלים, שלמו 50,000 ש"ח על בניית הבית הזה, לא משכנתא ולא שכירות...

גם פיניוים אין שם ברוך ה', עלו על השטח באסרו חג שמחת תורה תשפ"ג, בהתחלה פיניו אותם כמה פעמים אבל הפינוי האחרון היה ב"ט כסלו, לפני שנתיים!

במלווה מלכה השתתפו מגוון אנשים, ממש ראו שלא מכירים זה את זה מרוב הציבור שהגיע וממגוון המקומות, היתה קבוצה של אברכים מבית שמש, קבוצה מירושלים, מבית שמש, מקרית גת. הייתה תחושה נפלאה, ואני חושב שאם יארגנו מידי פעם מפגשים נוספים כאלו, יהיה לזה ביקוש גדול. בפרט עכשיו במוצאי השבתות הארוכים של החורף, או אולי בלילות החנוכה, אפשר לעשות כל פעם בגבעה אחרת ובהתנחלות חדשה. אין כמו לחוות את השטח ואת התושבים בעצמם מקרוב, בשביל להבין ולהתחבר למצוות ישוב ארץ ישראל כפשוטה ממש... אשמח אם תפרסמו מכתבי זה.

יהודה ו. בית שמש

הערת המערכת:

מדהים לציין שמי שהניח את אבן הפינה לישוב זה, היו בני תורה מ'קדושת ציון', כאשר בחודש תשרי שלפני כן, במהלך סיור שנערך במקום מטעם קדושת ציון ותנועת נחלה, לבדוק הקמת יישובים לחרדים ביהודה ושומרון. התחילו האברכים

לננות בידיים מבנה מאבנים מקומיות, ואחר כך הוקם שם היישוב נחלת צבי. ומי יודע? אולי זה שתחילת הבניה היתה ע"י אברכים שתורתם אומנותם השפיע אחר כך על המקום שגם יהיה מקום תורה, ענבי הגפן בענבי הגפן, תורה וארץ ישראל, כי תורה מחזרת אחר אכסניה שלה.

לאסוף מצוות מהרחוב, כפשוטו

שלום, רצייתי להעיר, שעל אף שאולי לא מספיק מתעסקים בפועל בענין ישיבת ארץ ישראל אצלנו, יש משהו מאוד מעשי שאפשר בקלות לקיים -

אם אדם הולך ברחוב ורואה שיש איזה משהו מקולקל ברחוב, איזה משהו שמפריע למעבר, פעם זה היה מאוד קשה לקיים את המצווה של יישוב ארץ ישראל, היה צריך להביא מעדר, חול, ולסדר. היום, מתקשרים לעירייה, ברוב המקומות באים לסדר את זה בזמן קצר מאוד - ובפרט בירושלים אני מוכרח לציין ממש עושים את זה מאוד מהר. ובפרט כשזה דבר מסוכן, לפעמים איזה ברזל שבולט וכדומה, חוץ מיישוב ארץ ישראל זה גם עוד כמה מצוות. כשאדם זוכה לתקן פה משהו כאן בארץ זה בפשטות מצווה דאורייתא, ואפשר לקיים את זה היום בקלות, פשוט להרים טלפון. אנשים לא יודעים שזה כל-כך קל, זה דבר שצריך לפרסם, פשוט מתקשרים לעירייה, 106 מכל עיר ועיר, ובאים לסדר את זה.

תודה רבה, ותזכו לעשות דברים טובים.

(מתוך הודעה בקו האגודה - 079-607-3701)

הערת המערכת:

אחרי בירור, התברר שלחיוג מטלפון נייד יש לכל עירייה מספר שונה למוקד 106. לעיריית ירושלים - 10620*

אין פודין את השבוין יותר על כדי דמיהן

הרב יצחק ברנד
מח"ס ברית יצחק
ירושלים

ומלבד כל זה, כאן יש סכנה גדולה גם אם פודין, בין משום שמפסיקין קצת המלחמה, וכל הפסקה של מלחמה גורם לפיקוח נפש, וכן סכנת הפסק של כללות המלחמה, וכן האויב משתמש בהפסקה כדי להתחמש בחזרה, וכן מביאים הרבה סחורה שכוללת דלק וכן נשק (כי במשאיות הסייע שמביאים לא שייך להשיג שלא יהא שם נשק) ובין משום השבויים שנשארים שיותר קשה לפדות אח"כ. שמעתי בשם הרב יעקב קמיניצקי צ"ל שבשעת מלחמה אסור לשחרר שבויים כדי שלא לחזק את האויב.

וכן משום שכאן הרי לא פודין תמורת כסף אלא תמורת הרבה רוצחים שחזקה שהם ימשיכו לרצוח כמו שראינו תמיד בשאר העיסוקאות הקודמות, וכל הצרה דידן נעשה בעקבות עיסקת שליט ששחררו רוצחים שכעת מנהלים את הרציחה, ולא שייך להתיר משום פיקוח נפש של השבויים, וא"כ אין שום היתר בעיסקת זו.

וכ"ש שכבר שמענו שמחבל אחד מן המיועדים לשחרורו אמר מפורש שאם ישתחרר ימשיך להרוג, וא"כ לא שייך להתיר משום פיקוח נפש של השבוי, כי הרי יש כאן פיקוח"נ של כל הציבור בארץ.

בסוגיה, גיטין מ"ה. הובאו ב' טעמים בדין 'אין פודין את השבוין יתר על כדי דמיהם', אם הסיבה שאין פודין יותר מכדי דמיהן הוא משום דוחקא דציבורא, וממילא כשאדם פרטי רוצה לפדות יכול, או שהטעם משום דלא ליגרבו - שלא יבואו לשבות יותר כדי להרויח כסף ואז גם אדם פרטי לא יכול לפדות.

ובאחרונים (הובאו בפ"ד י"ד ס' ר"ב ס' ד) אומרים שיש גם נפ"מ אם יש סכנה, שאם משום דוחקא דציבורא מותר לפדות במקום סכנה (וזה ע"פ התוס' גיטין נ"ח. ד"ה כ"ה ממין), ואם משום דלא ליגרבו אסור גם בסכנה.

הרמב"ם פסק כטעם משום דלא ליגרבו. וכ"פ בשו"ע סי' רנ"ב ס' ד'. הרא"ש כתב שלא הכריעו בזה.

ברי"ף לא הביא כלל האיבעיא דגמרא, וכתבו הרמב"ן רשב"א וריטב"א בגיטין שבגמרא כתובות נ"ב: הכריעו דלא לית ליגרבו וגם אדם פרטי אסור לפדות, ופסק זה הרי"ף, וממילא פסק הטעם דלא ליגרבו. וכתבו שכן גם דעת רבינו חננאל. והר"ן בגיטין כתב שהרי"ף לא הכריע, אלא יש כלל' שב ואל תעשה עדיף' וממילא אין לפדות. מכל זה יוצא שעיקר דעת רוב רובם של ראשונים שהטעם של אין פודין הוא משום דלא ליתא ליגרבו ולא חיישינן לספיקא של הרא"ש, וממילא כאן אין סיבה לפדות בגלל שזה פיקוח נפש של החטופין, אלא יש כאן פיקוח נפש של העתידין ליחטף ועתידין להרג.

נכתב בעה"ט כסלו תשפ"ד

מאי חנוכה? התשובה לכאורה ידועה "דת" כו' שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמינים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה".

ושב פעם אשאל, מאי חנוכה? כאשר אנו מדליקים את המנורה ומקריבים קרבנות על המזבח - השמחה גדולה ואנו זוכרים איך יש לנו את העבודה, את הנסים שעשה לנו ה' א-להי ישראל, אך מאז אבדנו כל זאת, לשמחה זו מה עושה? וכי מה יש לשימוח על נסי המנורה כשאת המנורה עצמה אין לנו? איזו שמחה יש בחנוכה המזבח כאשר מקום המזבח משוקץ ומשומם?

לא אני הראשון שעורר שאלה כאובה זו - יש על זה סוגיא בבבלי ר"ה י"ח שם אמרו שכל הימים טובים הכתובים במגילת תענית בטלו, מפני שדינים כדן ד' צומות - בשעת שלום יהיו לשמחה ולששון, אין שלום צום - הגמרא מקשה על זה ממעשה שהיה בזמן ר' אליעזר ור' יהושע שגזרו תענית בחנוכה ור"א ור"י מחו בהם ואמרו התענו על מה שהתעניתם - והרי בזמננו לא היה שלום (רש"י כתב שהיו אחר החורבן אך בפשוטו הוא ראה לרמב"ם שאף בזמן הבית אם אין שלום יש צום ואכמ"ל) ומיישבת הגמרא "אמר רב יוסף שאני חנוכה דאיכא מצוה - אמר ליה אביי, ותיבטיל איהי, ותיבטל מצותה - אלא אמר רב יוסף שאני חנוכה דמיפרסם ניסא" לא נעסוק בעומק תירוץ הגמרא, אבל מה שברור שהגמרא כורתת את חנוכה יחד עם ד' צומות - שבזמן הבית הוא זמן שמחה אך אחר החורבן מן הדין היה שלא ינהג ביום זה אפילו מצות נר חנוכה כמו שאמר אביי "תיבטל איהי ותיבטל מצותה"

אם כן אחרון ואשאל מאי חנוכה?
יש שיאמרו - השמחה היא על אפשרות שמירת התורה והמצוות שכן אלולי נסים אלו הייתה משתכחת תורה מישראל - אך נראה שאת רבותינו האמוראים אין תרוץ זה מספק - משום שאם עם ישראל באותו זמן היה מכופף את הראש ליונים והיה אומר להם - קחו את בית המקדש, קחו את הסמיכה והסנהדרין, קחו את המלכות על ארץ ישראל - באותו רגע כל הגדרות על התורה והמצוות היו מתבטלות כי היונים רצו לשלוט עלינו לשלוט על מלכות ישראל המפוארת היונקת ישירות ממלכות הבורא - הם ידעו שאם ינתקו אותם ממקור היניקה - הנצחון בידיהם, כיון שכך אין מקום לשימוח ולציין ימים אלו כימי השבת התורה על כנה ומקומה - כי בשביל תורה כמו של ימינו לא צריך ניסים - לתורה כזו ששופטים ושוטרים - אין, סנהדרין - אין, מלך - אין, בית המקדש - אין. למצב כזה היונים חיכו ובכך הם שבעי רצון.

אעתיק ממגילת אנטיוכוס (בתיגום) מדברי אנטיוכוס "ויען ויאמר לשריו הלא ידעתם כי יש עם היהודים אשר בירושלים בינינו. לאלהינו אינם מקריבים ודתינו אינם עושים ודתי המלך עוזבים לעשות דתם. וגם הם מחילים ליום שברון המלכים והשלטונים ואומרים מתי ימלך עלינו מלכינו ונשלוט בים ויבישה וכל העולם ינתן בידינו. אין כבוד למלכות להניח אלה על פני האדמה. עתה בואו ונעלה עליהם ונבטל מהם את הברית אשר כרת להם שבת ראש חודש ומילה." על כן כאשר הגענו לחורבן הבית וביטול כהנייה מלכיה וסנהדריה, והמצב כבר לא כמו שמתאר הרמב"ם בסיום תאור הנס "וחזרה המלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני" - מן הדין היה שיבטלו ימי החנוכה.

תשובה לכותב הנכבד הרב יצב. שליט"א מח"ס בעצתך תנחני ועוד ספרים חשובים, על תנית רשותו לפרסם בגליונו מאמרי יסוד אלה

עלו לכאן כאשר התנאים היו מחפירים, סיכנו את חייהם ואף מתו במיתות קשות, הן בדרך לארץ ישראל והן על אדמתה. איך יתכן שמתפתחת אדישות לענין הקדוש הזה?

הרי יש להבין דבר אחד: הגאולה העתידית שכולנו מייחלים לראותה במהרה בימינו, תתרחש כאן, בארץ ישראל. בית המקדש יבנה בירושלים, אין תכנית להעביר אותו לאמריקה. המשיח יופיע כאן, עם ישראל יתקבץ לכאן. איך יתכן שיהודי חי במקום שהוא התחנה הסופית, היעד של עם ישראל ושל כל העולם כולו, ולא איכפת לו ללכת מכאן?

התשובה היא בעצם השלכה ישירה של הדברים האמורים לעיל: ארץ ישראל נקנית ביסורים. חיבור אמיתי לדבר נוצר רק כאשר מתייסרים ומשקיעים למענו. היסורים שעוברים אלה שלנחמים על הזכות לגור בארץ ישראל - מחברים לארץ ישראל. אנתנו לא נלחמים כי אנתנו לומדים תורה וכי הצבא כיום הוא מקום מסוכן לשמירת התורה. הכל נכון, אך למעשה, אם אדם חי את חייו בלי להתייטר על הארץ ובלי להשקיע בה - אין לו את הדרך להתחבר אליה.

במה דברים אומרים - רק אם אדם לא חושב. אבל אם הוא חושב ומחפש - יש דרך להתחבר על ידי יסורים. הרי במציאות המגורים בארץ ישראל הם יסורים במידה מסוימת. יוקר המחיה הוא הדבר המרכזי הקשה כאן, העלויות הגבוהות של הדיור מקשות מאוד על החיים. זה בהחלט יסורים. השאלה היא האם היסורים הללו עוברים עלינו ואנתנו מקבלים אותם ככוונה הרצויה, מתוך רצון ואהבה להשקיע בארץ ישראל, או שאנתנו חווים אותם בליט ברירה מתוך כעס ובתחושה של אילוף.

רבינו יונה כותב בתחילת שער שני שהיסורים משפיעים על האדם לטובה ומרוממים אותו רק כאשר הוא מקבל אותם בצורה הנכונה, מתוך אהבה והכרה שהכל מה'. אבל אם הוא חי את חייו מבלי מחשבה - אין סיבה שהיסורים יעילו לו להתקרב. אם אדם סובל בארץ מיוקר המחיה ומצוקות הדיור אבל לא רואה בזה זכות להתיישב בארץ ישראל למרות הקשיים - היסורים לא מקרבים אותו אל הארץ אלא רק מרחיקים. אך אם הוא רואה בכל הקשיים כאן ניסיון, והוא רואה שליחות להיות שותף בהפרכת ארץ ישראל מבחינה גשמית ורוחנית, להרחיב את גבולות הקדושה ולמלא את ארץ ישראל ביהודים שמרי תורה - הוא מתחבר היטב.

כל החיבור אל הארץ תלוי במידת המודעות שיש לחשיבות המגורים בה, בהתייחסות המרוממת לעצם הזכות של המגורים כאן. השאלה היא האם זה נעשה מבלי משים, רק משום שכאן נולדנו, או שזה נעשה מתוך מודעות ומתוך הבנה של השליחות. זוגות צעירים כיום יותר ויותר מתרחבים במקומות המגורים, כבר לא מצטופפים רק בגושים החדידים הגדולים. בדרך כלל השיח הוא סביב העניין של מחירי הדירות או מקומות העבודה. לכאורה צריך

השיעור מתקיים בקביעות בכל יום שני בשעה 19:00 ב
קדשת צ
לקבלת המאמר במייל: com

בעצתך תנחני

מאמר שבועי להתבוננות בפרשת השבוע ובעבודת ה'

גיליון 172

פרשת חיי שרה תשפ"ה

ארץ ישראל נקנית ביסורים

להביא אותם למצב של בחירה, כדי שהטוב והשלמות יגיע להם בזכות ולא בחסד. הנוסח המפורסם הוא שאילו היינו מקבלים את ההטבה בחסד היה זה נהמא דכיסופא, לא נעים לאדם לאכול מתנת חיים. אך הרמח"ל מוסיף עומק בדבר: הטבה שאדם מקבל מכ גורם חיצוני אינה שייכת לו באמת. האדם הוא בעלים אמיתי רק על מה שהוא עמל בעמלו וזכה בו על ידי יגיעו. כדי שהאדם יהיה באמת בעל הטוב והשלמות - הוא צריך ליצור את השלמות והטוב בכוחות עצמו, לא לקבל אותם מהקב"ה. הדרך היחידה להיות בעל הטוב והשלמות ולזכות בהטבה הנצחית בדרגה של בעלים אמיתי ולא בצורה חיצונית, הינה - להתייטר ולהשקיע למען הטוב. כאשר אדם משקיע מעצמו כדי לזכות בדבר מה - אותו דבר נעשה שלו באמת, במהותו. הוא בעל השלמות.

דברים אלה של הרמח"ל מוכרים לנו מן המציאות. בגמרא מבואר "רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירי". אדם אוהב רק את מה שהוא השקיע בו והתאמץ בעבורו, רק כך הוא מרגיש שיש לו בזה קנין אמיתי. בעבר הלא רחוק היה מקובל שזוגות מקבלים מהוריהם דירה קומפלט, והיה קורה שזוג נכנס לדירה מרהטת בלי לשלם כלום. אחרי חצי שנה הם היו חוסכים פרוטה לפרוטה וקונים ארון ספרים. ארון הספרים הזה שעלותו היא אפסית ממש לעומת הדירה - היה חביב עליהם יותר מהכל.

שלושת המעלות, תורה, עולם הבא וארץ ישראל - הן המעלות של השלמות הנצחית שמביאות את עם ישראל אל שלמותו. וכדי לזכות במעלות אלה באמת - צריך להתייטר ולעמוד בקשיים. זו הדרך היחידה לכך שמעלות אלה יהיו חלק בלתי נפרד מאיתנו. אי אפשר לזכות בהן בלי מאמץ ויסורים, כי בלי יסורים הם לא יהיו חלק מאיתנו. מי שמקבל את ארץ ישראל על מנש של כסף - אינו מרגיש חיבור אליה.

כאן יש מקום להפנות את המבט אל נקודה חשובה מאוד בחיינו.

מצוי לשמוע אנשים שמדברים על ארץ ישראל באדישות יתר. כאן הם נולדו ולכן הם כאן, אבל אין להם שום הערכה ואהבה לארץ ישראל. הם צריכים לגמור את החורש, לשלוח את הילדים לשיבות וסמינרים, לחתן את הילדים עם שיזוכים טובים, והו פחות או יותר. ארץ ישראל היא בסך הכל מקום נוח לבצע בו את כל הדברים הללו. אם תמצא להם מקום זהה בנתונים, שאפשר לחיות בו בטוב ולהיות חלק מהציבור החרדי בהצלחה מרובה, אך לא על אדמת הקודש אלא בבליגיה או אמריקה - בבקשה, בשמחה. איך יתכן שזה קורה? אנתנו חיים על המקום שהוא חמדת כל הדורות, במשך אלפיים שנה יהודים השתוקקו וחלמו עליו, אנשים סיכנו את חייהם בשביל לגור כאן, תלמידי הגרי"א והבעל שם טוב

אברהם אבינו רוצה לקבור את אשתו במערת המכפלה, הוא נתקל במוכר חמין ותאב בצע שלא מוכן לתת את הקרקע בפחות מארבע מאות שקל כסף, סכום אסטרונומי. זה ניסיון לא קל: אחרי כל כך הרבה שנות מגורים ארעיים בארץ שביקרונו שייכת לו ומומדת להיות לזרוע - כאשר הוא מנסה לעשות את הצעד הראשון לתקיעת יתד, לא לבנות ארמון, בסך הכל לקבור את אשתו המוטלת לפניו - הוא צריך לשלם סכום אגדי. זה ניסיון שאברהם אבינו עומד בו, כדרכו במשך כל החיים.

אך באמת צריך להבין מה מטרתו של הניסיון הזה? למה לא נתן לו הקב"ה גישה קלה ופשוטה במחיר מוזל למערת הקבורה שנמצאת בקצה השדה? הרי לא היה צריך נס מיוחד בשביל כך.

לשם הבנת העניין יש להתבונן על ענין קנית מערת המכפלה. קנין המערה היה צעד ראשון של התיישבות בארץ ישראל בדרך קבע. עד ששרה נפטרה היה אברהם אבינו מסתובב בארץ ישראל בלי קשר קבוע ומחייב למקום מסוים. הוא גר באוהלים, פעם כאן ופעם שם. אין לו שייכות קבועה למקום. כרגע הארץ אינה שלו אלא של הכנעני, והוא רק מסתובב בה כאורח. הקב"ה קרא לו מפורח כדי לזכות בארץ, והזכיה היא בשלב הראשוני ביותר שלה - הכירות עם הארץ, והשפעה על תושביה ע"י ההתארחות ביניהם. בשלב שבו הוא חייב לקבור את אשתו - אי אפשר להמשיך להיות נודד. צריך לקבוע מקום. אי אפשר לקבור באוהל נייד. צריך האחיות קבועה בקרקע שתהיה שלו לעולם. כאשר הוא בה לקמות מערת קבורה הוא עושה את הצעד הראשון להיות בעלים על הארץ. זה הקנין הראשון בארץ ישראל, תחילת התיישבות הקבע.

בגמרא במסכת ברכות (ה) מבואר: "תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנו אלא על ידי יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא". כאשר עם ישראל רוצה לזכות בדברים הכי חשובים הוא צריך להתייטר. אם אברהם אבינו רוצה לעבור לשלב הזכיה האמיתית בארץ - הוא צריך לשלם כסף רב, להתייטר בשביל הזכיה. כבר תחילת הישוב בארץ היתה על ידי יסורים, על ידי עזיבת בית אביו ומולדתו, כי כדי להתיישב בארץ צריך הקרבה. אבל עכשיו כאשר עוברים לשלב האחיות הקבועה - צריך לעבור קושי נוסף, להקדיש עוד מאמץ והקרבה.

מדוע באמת צריך להתייטר לפני זכיה בארץ או בעולם הבא או בתורה? כך חקק הקב"ה. אבל מה ביאור החוק הזה? הדברים מתבארים על פי דברי הרמח"ל בדרך ה', הידועים בחלקם. הרמח"ל מבאר כיכודע את סיבת הבריאה שהקב"ה רצה להטיב לברואיו כי מחוק הטוב להטיב, והדרך להטיב להם את שלמות ההטבה היתה

אם כן אשאל שוב "מאי חנוכה"? לא מסתבר שאנו מקיימים את ימי החנוכה ללא כל משמעות רק בגלל ש"מפרסם ניסא" איזו משמעות יש כן לימים אלו ולמצוותיהם? רש"י מפרש "דמפרסם ניסא" "כבר הוא גלוי לכל ישראל על ידי שנהגו בו המצות, והחזיקו בו כשל תורה – ולא נכון לבטלו" – אחרי שאכתוב את העולה מדברי הנביא – נראה אולי לפרש את דברי רש"י לעומקם.

על מאורעות ימי החנוכה כבר התנבא הנביא זכריה ונכתבו בקצרה – עלינו ללמד מהם מהו המסר שנוקבע לצנח בכתבי הקדש – מסר זה הוא נצחי שקיים אף לזמננו אנו, וכמו שנראה – במיוחד לזמננו אנו.

גילי מאד פתיציון הריעי פת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונאשע הוא עני ודכב על-ידי המוד ועל-יעיד בן אנתות: והכרתי דרכ מאפרים וסוס מירושלם ונכרתה קשת מלחמה ודבר שלום לגוים ומשל מים עד ימים ומנהר עד אפסי ארץ:

גם את בדם כריתך שלחתי אסירך מכבוד אין מים ב:

שוכו לכצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך:

כי דרכתי לי יהודה קשת מלאתי אפרים ועורתי כניף ציון על-כניף יון ושמתיד כתר בבור:

וה' עליהם יראה ויצא כפרק חצו וא-דני ה' בשופר יתקע והלך בסערות תיקן: ה' צב-אות יגן עליהם ואכלו וכבשו אבני-קלע ושתו המו כמו-יין ומלאו פמוןן כפזיות מזבח: והושיעם ה' א-ל להרים ביום ההוא קצאן עמו כי אבני-יגוד מתנוססות על-אדמתו: (ספרי ט) קשה במסגרת קצרה זו להאריך בכל פרט ופרט שבנבואה – וישנם עוד פסוקים בהמשך שלא הובאו כאן – אך נכתבו את המבנה הכללי כפי שפרשו הרד"ק והמלבי"ם.

החלק הראשון של הנבואה מדבר על מלך המשיח ועל הגאולה השלמה העתידה "הנה מלכך יבוא לך כו' והכרתי רכב מאפרים וסוס מירושלים ונכרתה קשת מלחמה ודבר

שלום לגוים" כו' – זו גאולה שאין אחריה מלחמה ושובה ימלוך מלך לישראל ש"משלו מיד עד ים ומנהר עד אפסי ארץ".

והחלק השני של הנבואה עובר לדבר על גאולת ישראל מידי יון, ואומר על זה "גם היום מגיד משנה אשיב לך", מה הקשר בין הענינים ומהו "מגיד משנה"?

כתב הרד"ק: "גם היום מגיד משנה אשיב לך. אמר הא-ל יתברך בבשורה אחרת קרובה יבשר לך הנביא המגיד, שניה לראשונה שהגיד, שהיתה עתידה, והוא מה שהושיע הא-ל יתברך לישראל מידי יון בבית שני ע"י מתתיה בן יוחנן כהן גדול ובניו".

והמלבי"ם ביתר ביאור: "אתם אסירי התקוה, שהייתם מקוים זמן רב על הגאולה, גם היום מגיד משנה אשיב לך, יש להשיב לך דבר שיגיד לך משנה, היינו נסים כפולים שיהיה בשני זמנים, כי יודיעם מלחמות החשמונאים נגד היונים בימי אנטיוכוס, ומלחמת בני אפרים נגד גוג ומגוג לעתיד, ששניהם נבואות עתידות, ואמר גם היום, כי יכלול בזה הגדה אחת בדבר שיהיה היום בזמן הזה קודם הגאולה העתידה, שהיא מלחמת המכביים עם בני יון".

והיינו שניסים אלו שהיו בימי מתתיהו ובניו באים להורות על הגאולה העתידה והם באים לתת תקוה – כשם שארעו ניסים אלו כך בוא תבוא מלחמת בני אפרים עם אויבי ישראל בקץ הגלות ובבוא הגאולה העתידים לבוא.

ואם נשאל מה הצורך בסימן זה ומה הוא מורה על העתיד יותר מגאולת מצרים? משום שעם ישראל בשובו מגלות בבל, רואה שהוא נכנס לתקופה בה אין נביא, ובית המקדש שנבנה כבר, חסר חמשה דברים, ואין בו השראת השכינה ואין נביא כמושה, כיהושע והזקנים, שיהיה את עם ישראל, (בכמה מקומות מתואר עם ישראל לפני הגאולה העתידה כצאן ללא רועה ראוי, ביניהם בנבואה הבאה בזכריה, נבואת פנחס על הרועים שאינם חסים על הצאן, ויש להאריך הרבה כמה הדברים נוגעים לימינו, אך קצר המצע מהשתרע) ועל כך תמהים ישראל איך מתוך מצב כזה נצא מאפלה לאורה? מגלות לגאולה? לצורך כך הראה לנו הקב"ה את ניסי חשמונאי ובניו –

בעצתך תנחני

מאמר שבועי להתבוננות בפרשת השבוע ובעבודת ה'

גיליון 173

פרשת תולדות תשפ"ה

משמעותה של ארץ ישראל

להסתיים במוות, כל יציאה לחיק הטבע עלולה להסתיים בהכשת נחש, וכו'. בקצרה: לחיות זה מסוכן... דין פיקוח נפש אינו אומר להפסיק לחיות. הוא אומר להיזהר מלמות.

אם אדם מסכן את עצמו לחינם, בלי סיבה ממשית – אכן הדבר אסור, כי הוא עוסק כעת בסיכון החיים. אבל אם הוא חי אורח חיים תקין, הוכרח מטבע הדברים בסכנה מסוימת – אין זה נחשב לסיכון חיים. להיפך, הוא עוסק בלחיות. לעסוק בפרנסה זה עיסוק בלחיות, לא עיסוק בלמות. האי, זה מסכן את החיים? הסיכון הנרוך בעצם החיים עצמם הוא חלק מהחיים. לטפס על פיגומים ללא צורך, רק לשם השעשוע – זו עברה חמורה של סיכון החיים. אבל לטפס על פיגומים לצורך פרנסה – זו מצוה של עיסוק בחיים.

אם אדם נוהג ברכב בלי שום סיבה (כמובן, במקום שאכן הנתיגה נחשבת מסוכנת, אין הדברים אמורים על מקום שבו הסיכון אפסי ממש, בזה בוודאי אין מתחשבים ללא) – אכן ראוי להימנע מכך. אך אם יש לו סיבה חשובה לנהוג, זה משמעותי לאיכות החיים שלו – היחס הוא שונה לחלוטין, כי הוא לא עוסק בפעולה מסכנת חיים אלא עוסק בלחיות. ככל שהצורך הוא משמעותי וגדול יותר לחיים – כך ההתחשבות בסיכון נמוכה יותר.

לאור האמור – ככל שהצורך גדול יותר, וכל שאורח החיים שגורם את הסכנה הוא גבוה וחשוב יותר – כך מותר ואף ראוי לסכן בעבורו את החיים (כמובן במידה והסכנה אינה מוחשית בצורה ברורה ומיידית אלא ברמה הכללית). מי שמסכן את חייו בעבור עישון – אולי זה מותר, אבל בוודאי אין זה ערך. מי שבוחר לנהוג ברכב ולא לנסוע באוטובוס מטעמי נוחות – זה בוודאי מותר ללא שום ספק, אבל עדיין מסתבר שהמחמיר מטעמי שמירת הנפש – קדוש יאמר לו. אך מי שמסכן את חייו בעבור פרנסה – לא רק שזה מותר אלא שזו מצוה.

עתה נשוב לשאלה של מגורים בארץ ישראל כשיש סכנה בזה. לא מדובר על סכנה מוחשית ומיידית וממשית, שזה בגדר פיקוח נפש הדוחה את כל התורה, אלא על סיכון כללי מסוים (במידה שזה בכלל נכון כיום שהמגורים בארץ נחשבים למסוכנים יותר ממקומות אחרים). האם הדבר מותר, או מצוה. לאור מה שהתבאר, שכנולד הערך של הדבר כך גדול ההיתר ואף המצוה להסתכן בעבורו, אזי ככל שנבין יותר את מעלת המגורים בארץ ישראל, וככל שנבין יותר שזה לא דבר נקודתי אלא דבר מהותי בכל צורת החיים של עם ישראל – כך יתעצם ההיתר ואף המצוה של סיכון החיים בעבור זה.

זה מחזיר אותנו לשאלה הראשונה: מה הענין לגור דווקא בארץ ישראל. האם כאן לומדים יותר טוב? מתפללים יותר טוב? נוהרים

בעקבות השיעור שנמסר בשבוע שעבר, הגיעו כמה שאלות מאמריכים, וצריך להתייחס אליהן ולברר את התשובה ביסודיות.

השאלה הראשונה היתה – אנתנו באמת רואים בתורה עסק גדול שביב הנושא של ארץ ישראל, כפי שהוסבר בשיעור בהרחבה. אבל מה באמת הענין בזה? מה חסר במגורים בחו"ל כאשר לומדים תורה ומתחנים את הילדים לתורה ושומרים על כל המצוות בדיוק כמו בארץ? מה זה כל כך משנה לקב"ה אם מקיימים את התורה במקום מסוים דווקא?

השאלה השניה היתה – המגורים בארץ גובים מחיר דמים כבד. אנתנו יודעים שפיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. להיכן נעלם הכלל הזה? אם היתה לנו אפשרות להעתיק את כל הישוב בארץ ישראל לארץ אחרת שבה לא יהיו מאבקים ומלחמות אינסופיות, האם לא היינו חייבים לעשות זאת?

יתכן שבמציאות השאלה כלל לא מתחילה, כי כל כדור הארץ מסוכן פחות או יותר, ובלאו הכי כמובן אין אפשרות להעלות על מטוס שמונה מיליון יהודים. אבל השאלה היא ברמת העיקרון. האם אדם שיכול למצוא לעצמו ולמשפחתו מקום בטוח יותר שבו אין פיגועים ומלחמות מסוכנות חיים – האם לא ראוי שיעשה כן, על פי השקפת התורה שפיקוח נפש דוחה הכל?

נתחיל מהשאלה השניה, ואז נעבור לשאלה הראשונה.

את השאלה הזו על פיקוח נפש, אפשר להעתיק לכל שטחי החיים: האם אסור לנהוג ברכב? המציאות מוכיחה שנהיגה עצמאית מסכנת חיים פי כמה מנסיעה באוטובוס. האם מטעם חשש פיקוח נפש יש חיוב להימנע מנהיגה? את אותה שאלה אפשר להעתיק לרבים מתחומי החיים: האם יש חיוב לאכול רק לחם מלא עם גזר וחסה, האם יש חיוב להימנע משימוש בפלאפון בגלל נזקי הקרינה, האם יש חיוב לגור במושב בגלל זיהום האוויר בערים הגדולות, וכהנה עז ועוד.

מה התשובה לכל זה?

מצאנו בגמ' שמותר לסכן את החיים במידה מסוימת שביל פרנסה: הפסוק בספר דברים אומר - "לא תעשוק שכיר עני ואביון... בימוי תיתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואילו הוא נושא את נפשו". ודרשת על כך הגמ' (ב"מ קיב): "מפני מה עלה זה בכבש ונתלה ובלוץ ומסר את עצמו למיתה - לא על שכרו? מתבאר מלשון הגמ' שמותר לפועל לעסוק בעבודה שיש בה סכנת חיים מסוימת. היסוד הזה מובא בפוסקים.

מה באמת יסוד ההיתר? היסוד הוא פשוט: החיים מלאים בסכנות. כל חציית כביש עלולה להסתיים בתאונה, כל לידה עלולה

להכניס למודעות גם את הענין של ישוב ארץ ישראל, הזכות העצומה להפריח את שוממותיה ברוחניות, להרחיב את גבולות הקדושה, וליישב את הארץ כפשוטו.

עד כאן התבאר הענין של חוסר חיבור לארץ הנובע מחוסר ההשקעה וההקדבה, חוסר מודעות וחוסר תחושת שליחות בסבל הכלכלי למען המגורים בארץ. נקודה נוספת העולה לגרום לריחוק מהארץ היא הנקודה ההשקפתית. מרן הגרא"מ שך זצוק"ל היה בעד נתינת שטחים לערבים תמורת שלום. משנתו היתה שהמגורים בארץ ישראל אינם דוחים פיקוח נפש. כתוצאה מכך התפתחה אצל חלק מהאנשים השקפה כזו שלא עושים שום ענין מהזכות להיות בארץ ישראל. למה הדבר דומה? לאדם גדול שיחנך מאור את תלמידיו לכן שפיקוח נפש דוחה שבת, ויש להחמיר בכל ספק פיקוח נפש אפילו ספק קל. כתוצאה מכך יקומו אנשים שחושבים שהם תלמידיו ולא שישמו כל צרכם, ויאמרו שאין ענין כל כך בשמירת שבת...

למרבה הצער יש אנשים שטועים בזה ומתייחסים למגור הליטאי ולמפלגה הליטאית כביכול היא "שמאלנית". השמאל באמת לא רואה שום ענין אידיאולוגי בישוב הארץ. אין לו העדפה לארץ ישראל על פני אמריקה, ואין לו ענין לגרש מבאן את הנוגים. הם כאן רק משום שכאן הם נולדו. זו השקפה גויית שאינה מכירה בערכו של יהודי, בשליחות ההיסטורית של עם ה', ובמתנה הגדולה של הארץ הנבחרת לעם הנבחר. האמריה שכביכול זו השקפתו של המגור הליטאי, "לא מעניינת אותנו אדמת ארץ הקודש, רק תן לנו שקט", ועוד בשם התורה כביכול, זה חילול השם.

נכון שברגע ההנהגה של העם היא חילונית והמדינה היא חילונית. אבל לא בגלל זה נתנתק מהארץ. נבין שלמות היהודי היא בארץ ישראל, כפי שכתוב בתורה כמה וכמה פעמים. יש לנו מטרה סופית לתקן עולם במלכות ש-ד, ומוטל עלינו לעשות כל מה שבידינו כדי שזה יקרה במהרה בימינו. אין ספק שקידושה של הארץ והרחבת שמירת התורה בה היא דבר גדול מאוד שנמצא בידינו. לבנות את בית המקדש איננו יכולים, אבל להכין את עצמנו ואת עמנו ואת ארץ הקודש לקראת התיקון השלם – אנתנו יכולים.

דוד המלך קיבל נבואה מנתן הנביא שהוא לא מורשה לבנות את בית המקדש. הוא לא אמר: "בסדר גמור, אם הקב"ה לא רוצה ממני את בית המקדש – אלך לענייני הדחופים". לא. כל ימיו הוא פעל כדי להכין את כל התשתית הנצרכת לבנין הבית: צבר כסף רב, קנה את השטח, חפר את היסודות לבנין, ועשה הכל חוץ מהבניה עצמה. מה שלא יכול היה לעשות – לא עשה, אבל מה שהיה יכול – עשה עד המקסימום. זה גם תפקידנו בעולם: להתחבר אל מעלת ישוב הארץ, ולפעול למען קידושה בכל מה שבידינו. אנתנו הרי כבר עושים זאת, חסר רק ה"מצוות צריכות כוונה".

כולל "חורשי ציון" ביתר עילית רח' דרכי איש פינת 11.

b0548407520@gmail

פעילות חורף תשפ"ה

ועל המלחמות - כינוס חנוכה בירושלים
לידידי ופעילי האגודה, אי"ה ביום ב' אור
ל' כסלו א' דר"ח נר שיש, פרטים מלאים
בדוא"ל ובקו. הציבור מוזמן • שבת לפעילי
האגודה בחברון פרשת ויחי • הילולת אם
הבנים שמחה

לפרטים, ולעדכון שוטף על פעילות
האגודה, בדוא"ל בשליחת בקשה ל-OFFICE@
KEDUSHASTZION.ORG ובקו האגודה, וכן
הקלטות מאירועי האגודה, שיעורים ועוד -
079-607-3701

רבני חברי ואהדי 'קדושת ציון' מברכים בשמחה ובתרגשות מקרב
לב את הרוח הדינה באופנים, עורך התוכן המפיק של גליון קדושת
ציון, ראש וראשון לשוב ארצנו הקדושה, בעליה, בדיעבד, שבת, שבת,
בפרייה, ובכל דרשת ציון,

הרב יואל יצחק ברמן עם נות ביתו שיח'

לרגל מניחת כנס הבח"ח צבי נ"י בכרית האירוסין
עב"ג למשפחת וינשטיין

השוכן בירושלים ישכון שכינתו בכיתם וישרה כינורם אהבה ואחיה
ושלום ורעות וזכו לראות יחד עם כל בית ישראל בכניית החורכה
הגדולה שבחורכת ירושלים בעת שקיימים בנו המקרא וקדושת הדין
על פלה ישיש עליו א-לחוד כב"א יברכה ה' מציון וראה קטוב
ירושלים כל ימי חייך וראה כנים לבניך שלום על ישראל.

רבני חברי ואהדי 'קדושת ציון' מברכים בכרית מזל טוב ורב נחת
את העושה ומעשה לציון, מראשי האגודה ומנהליה

הרב חיים מאיר אינהרין עם נות ביתו שיח'

לרגל היכנס כנס יניק וחיים ברוך צבי נ"י
לנועם על תורה ומצוות

רבני חברי ואהדי 'קדושת ציון' מברכים בכרית מזל טוב ורב נחת
את עורך המדור 'דעת תורה'

הרב דוד מלינובסקי עם נות ביתו שיח'

לרגל הולדת כנס כשעט"מ,
ולרגל היכנס כנס יניק וחיים משה נ"י
לנועם על תורה ומצוות

שמע ישראל -

עם ה(ש)קפה של הבוקר

מאמר אקטואלי יומי
מאת יו"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל:
1@קריאתשמע.ישראל או
1@SHEMA-VISRAEL.ORG

לא רוצים לפספס?

עדכון שוטף על פעילות האגודה
בדוא"ל ובטלפון

בדוא"ל: בשליחת בקשה ל-
OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG
בטלפון: 079-607-3701

לתרומה / למני גלינות להפצה

לתרומה/ למני: נדרים פלוס:
'אגודת קדושת ציון' | לתרומה
בלבד: בנק מזרחי (20) סניף 459 מס'
חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

אשר קמים מעצמם מתוך קנאה לשם ה' ולכבודם של
ישראל ללא כל מינו מצד העם וגם ללא כל צווי מגבוה
- ומושיעים את ישראל.

הנביא אומר 'והושיעים ה' א-להיהם ביום ההוא כצאן
עמו, כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו' כאן כתוב שרועי
הצאן שעל ידם יהיה הנס הם הכהנים וכמו שפרש"י "כי
הכהנים בני חשמונאים המתפארים באבני נזר בטורי
חושן ואפוד יהיו מתנוססים בניסים על אדמתן" הכהנים
מתוארים כאן כנושאי אבני החושן על לבם - והוא כמו
שנאמר על החושן "ונשא אהרן את שמות בני ישראל
בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני
ה' תמיד" "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו
לפני ה' תמיד" - והיינו שהכהנים אשר הם עובדי ה'
ופרושים מהנהגה המדינית - אך הם הם הנושאים את
בני ישראל ומשפטים על לבם, ומתניהו ובניו אשר ראו
בעניים ולחצם של ישראל, הם אלו שלא נכנעו וכופפו
את ראשם לדרישות היונים להשיכם תורתך ולהעבירם
מחוקי רצונך, אלא דבקו בה' ובתורתו, כשראו הכהנים
זאת וקמו להושיעים - אז יכלו להתפאר באבני נזר בטורי
חושן ואפוד.

ומזה נלמד לדורות, שגם אנו הדלים והקטנים
והרחוקים, אם נצא ונלחם למען ה' ועמו ומקדשו, אף
בעת חושך ללא נבואה ואורים ותומים, יבואו על דינו
ניסים ונפלאות, כשם שנעשה למתניהו ובניו - כבימים
ההם, כן בזמן הזה.

בשמירת הלשון יותר? נשמרים יותר מפגיעה העולם הזה וסכנותיו?
יתכן, ואף מסתבר. בשום מקום בעולם אין כוללים כמו בארץ,
בשום מקום אין מלחמה בפגעי הטכנולוגיה כמו בארץ, בשום
מקום אין התנזרות מתאוות העולם כמו בארץ (יחסית, כמובן).
אבל מה יקרה אם בכל זאת, לו יצויר שנמצא קהילה על פני תבל
שמצליחה ברוחניות יותר מקהילת ארץ ישראל, האם עדיף לעבור
לשם?

התשובה לזה נוגעת להבנת כל הצורה של יהודי.

מה זה יהודי ומה תפקידו בעולם? התפיסה הפשוטה היא שתפקידו
של יהודי הוא לקיים מצוות הכי טוב שאפשר, ולהימנע מעבירות
בכל כוחו. זה נכון כמובן, אבל זאת לא המהות.

הקב"ה ברא עולם לצורך מטרה כללית ומקיפה, שאליה כל העולם
שואף ומתקדם כל הזמן: להמליך את הקב"ה על החיים, על כל
יושבי תבל, ועל כל השטחים המעשיים. אנחנו העם שנבחר
לתפקיד הגדול הזה, לכונן חיים של אומה שהקב"ה עומד במרכזו,
שכולה כפופה להוראותיו ומינתה מתנהלת על פי חוקיו ותורותיו.
אנחנו צריכים להיות המרכז של העולם, כשבמרכז ארצנו מתנוסס
ביתו של הקב"ה בראש ההרים, והעמים כולם לומדים מאיתנו
להמליך את ה'.

זו התכנית וזו צורתה של השלמות: בית מקדש במרכז הישוב
היהודי, מלך המשיח מולך על העם ומדריך אותם בדרכי ה',
והעולם כולו לומד מהעם הנבחר את הדרך. ה' מולך על כל העולם.
כלשון הנביא ישעיהו (פרק ב): 'יהיה באחרית הימים נכון יהיה הר
בית ה' בראש ההרים וינשא מבנות ונהרו אליו כל הגוים. והלכו
עמים רבים ואמרו, לכו ונעלה אל ה' ה' אלהי אבותינו יעקב, וירינו
מדרכיו ונלכה באורחותיו, כי מציון תצא תורה ודבר ה'
מירושלים'.

אנחנו לא אוסף יחידים שכל אחד מתעסק באוסף מעשים טובים
בביתו ולעצמו. אנחנו עם אחד, שמטרתו להגיע למטרה אחת, וכל
פעולה שלנו צריכה להיות חלק מהמטרה הזאת.

לתכנית הזאת יש מקום ביצוע. ה' אמר למלך על כל העולם
במקום שנבחר לצורך כך: בהר ציון ובירושלים עיר קדשו, בארצו
שאותה הוא בחר לצורך מימוש התכנית.

הקב"ה הקדיש את המקום הזה, ארץ ישראל, להיות מקומו. זה
המקום שבו הוא נמצא, לא במקום אחר. אין לו תכנית להעביר את
בית המקדש לאוגנדה. רק במקום הזה יש השפעה אלוהית, יש
שכינה, יש הארת השם. בארץ הנבחרת הוא ימלוך על העם הנבחר,
וכך תתקיים תכניתו. "כי בחר ה' בציון איוה למושב לו, כי יעקב
בחר לו י-ה ישראל לסגולתו". כפי שהוא בחר בנו לעם, כך הוא
בחר במקום שלנו לארץ. זו ארצו, מכאן תצא המלכות שלו לכל
העולם. העם הנבחר צריך לשבת על הארץ הנבחרת כדי לקיים את
תכניתו של ה' שמביאה לשלמות אחת: ה' מולך על כל העולם דרך
עמו ודרך ארצו.

יתכן לבאר את עומק דברי הגמרא ורש"י ה"ל - מועדי
מגילת תענית שהנהיגו אותם ישראל מדעת עצמם - אין
בהם אלא מה שהם, ציון ושמחה לנס שארע באותו יום,
ולכן כאשר בטלה השמחה בטלו אלו הימים, בשונה מכך
מועדי התורה, כפסח שבועות וסוכות, יש בהם נצחיות
ויש בהם מן העבר ההווה והעתיד, גם יהודי הנמצא
ב'אושיון' אוכל הוא מצה - כי הוא יודע שיציאת מצרים
היא נצחית וגם אם עכשיו הוא נמצא בחשכה - הקב"ה
כרת ברית עם ישראל ביציאת מצרים להיות א-להיהם
לנצח "וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". יתכן
שחנוכה אמנם מתחילה נתקן כמועד כמו כל מגילת
תענית - אך מתוך פרסומו וכמו שכתב רש"י "החזיקו
בו כשל תורה" - נמצא שהחזיקו את ימי החנוכה לא רק
כימי ציון של העבר אלא כ"של תורה" שכדברי הנביא
זכריה - ניסים אלו אינם למקומם ושעתם אלא הוראה
נצחית יש בהם.

* לא אתאפק מלהזכיר את אחת ממאורעות הזמן
המסעירות - מהפכת המורדים בסוריה - כששמעתי
על כך אמרתי לעצמי, אם הם הצליחו - מה אתנו? בניו
של מקום - אם יכאב לנו עול הוללים ומשחיתים, אשר
מצוות רבות בתורה אינן מניחים לנו לקיים כראוי, אם
נרצה אנו החרדים אל דבר השם במלכות שמים שלמה,
כמו שרצו אבותינו - בודאי נצליח לחולל מהפכה -
והרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות כשם שעשה עם
אבותינו בימים ההם בזמן הזה.

בתוצאה מכך הארץ גם משפיעה שפע רב גשמי לעם ה', כי השפע
הגשמי הוא תוצאה של השפע הרוחני. השפע הגשמי מתעורר
בעקבות התכנית הרוחנית, ולכן כאשר עם ישראל חוזר לארץ
ישראל הארץ מתעוררת ומוציאה פירות ונעשית ארץ פוריה, כפי
עשייתנו רואות. אנחנו כמובן בתחילתו של התהליך, אבל זה הכיוון
כפי שאומרת הגמרא (סנהדרין צח). "ואמר רבי אבא: אין לך קץ
מגולה מזה (שאם הארץ נעשית פורחת אותה הוא שהגאולה קרבה),
שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל
כי קרוב לבוא".

כאשר מבינים זאת, שאנחנו חלק מרכזי בתכנית הנצח של הקב"ה
להבאת השלמות, ולא רק עושים מצוות ונמנעים מעבירות (שגם
זה כמובן הרבה מאוד), אלא אנחנו בעלי שליחות לאומית לתקן
עולם - כל היחס משתנה, גם לארץ ישראל, וגם לעצם היהדות
שלנו.

הרבה אנשים חיים בתחושה של התעסקות נקודתית: "אני צריך
להיות בסדר", ותו לא. אין להם מבט של "חלק מעם ישראל".
המבט הנקודתי הזה גורם לנתק מהמסורת, לחוסר חיבור רגשי
לעם ישראל ולמסורת התורה.

סיפר לי אברך שלומד עם בחור טוב משיבה טובה, שהוא ראה
שהבחור לא מחזיק ראש בסוגיא, והרגיש שפשוט חסר לו ידע
בסיסי מה זו גמרא, מה זו משנה, מה מתרחש בספר שמואל, מי גנד
מי ולמה. קצות ונתיבות הוא יודע להגיד, אבל את הבסיס הבסיסי
חסר לו. הוא החליט ללמד אותו את סדר הדורות, והשתלשלות
מסירת התורה (אגב, בספרי "מסע בעקבות הגמרא" יש עיסוק
נרחב בעניין זה, וקוראים רבים העידו על מהפך בכל החיבור לגמרא
בעקבות ההבנה של סדר מסירת התורה והתפתחותה). אותו בחור
שמע את הדברים והגיב בהתרגשות: "חזקת לי את האמונה!" מה
קרה? מה התחדש לו שהביא אותו להתרגשות? הוא אפילו לא
שמע הוכחות למסורת, הוא בסך הכל פעם ראשונה קלט שיש כאן
מסורת, שיש רצף מאברהם אבינו עד אלינו, שהתורה שמשם קיבל
בסיני עברה אלינו בצורה מסודרת. הוא פתאום קלט שהוא חלק
מעם, חוליה בשרשרת, נושא של מורשת עתיקה בת קרוב לארבעת
אלפים שנה.

עלינו לחיות בתחושה שאנחנו חלק מהסיפור הגדול ביותר בעולם,
עלינו להרגיש שאנחנו דורכים על האדמה שעליה דרכו אבותינו.
אנחנו מתחברים אליהם ולתפקיד הגדול שהם נשאו, ואחרים
הביאו את התכנית אל סיומה ושלמותה. ברגע שיש חיבור
למורשת ולהמשכיות ממילא רוצים להמשיך את הסיפור בצורה
הטובה ביותר, להפריח את הקדושה ולהרחיב את גבולותיה על
אדמת הקודש. לא להסתפק במגורים ב'ד' אמות החרדיות, אלא
להעצים את הקדושה ואת התורה בכל חלקי עם ישראל בכל
ארץ ישראל.

השיעור מתקיים בקביעות בכל יום שני בשעה 19:00 בבול"ל 'חורשי ציון' ביתר עילית רח' דרכי איש פינת קדושת ציון.

לקבלת המאמר במייל: b0548407520@gmail.com

אם הבנים שמחה

ספרו הנודע של הגה"ק רבי ישכר שלמה טייכטל זצוק"ל הי"ד מאמרים בשבחה של ארץ ישראל ושיבתה

מהדורה חדשה ומתוקנת בהוצאת משפחת המחבר זצ"ל

להשיג בחנויות הספרים המובחרות | הפצה: קולמוס

הילולת 'אם הבנים שמחה' שבת תשפ"ה

פרטים יבואו בקו האגודה 079-607-3701 ובדוא"ל.

לרישום לעדכון שותף על פעילות האגודה, שלחו בקשה למייל:

OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG

מתוך מכתב הרבנים: "וכבר היה לעולמים, שאותם צדיקים המבקשים לדרוש לציון בטהרה סבלו מהתנכלויות והשמצות, וכפי שאירע לצדיקי עולם הגאון רבי עקיבה יוסף שלזינגר זצ"ל בעל ה'לב העברי', הגאון רבי ישכר שלמה טייכטל זצ"ל בעל 'אם הבנים שמחה' ועוד רבים מגדולי ישראל."

ט"ו

א"ר חפ"ד

כי בחר ה' בציון אזה למושב לו

הנה שמענו גם ראינו אנשי תורה ומעלה, אשר רחש לבם דבר טוב לעורר ולהחיות את הלבבות לארצות ארצנו הקדושה המתה כל דורות ישראל, אשר כל גרולי ומאורי האומה נבססה נפשם אליה בכל שנות מוריתו בין הגויים.

ואתר שייבנו זה ברחמי לשון לארצנו ולעמור לפניו, בזכות מסירת נפשם המופלאה של מורשי הישוב מהלטידי הנ"א והמכש"ט. התח"ס גדולו ספרו ותימן, זכינו לארצת פנים מלאה נאט ה' יתברך, כאשר אור השנתתו ית' ורחמי המרובים עליו הולך ובגון עד אור היום, ואף מצות רבות שהיו בגדר הלכתא למשיאא חסכו למעשיות חסכו לקיימן בחיורו רב.

מעשה ה' הגדול כשבונו לארצנו, וחסדו עמו נבון, אף כי באו מרשיעי ביות חשהלשו מבושית רבות על מסעל קדושה זה, אין חרבר גורע מאיטו מקדושתה של ארצנו ומחמדו ה' שעליו לחרות עליהם, ויש להתחזק באהבת ארץ המדה ובהוכנתו לרשת אותה ולבנות בה את מלכות ה' על יסודות תורהו הקדושה, ובכך אף יהיה חיקון לחיסרון שיש בשלטון שלא נהגו רח"ל ע"פ התורה במלכותו של מלך.

הנחם אנשי מעלה הקימו אגודה קדושה - אגודת 'קדושת ציון' - אשר מטרתה ומטמינה את הסמיסיו חללו בעד והמקטשות, כעודה שאין בה חישש של התחברות לרשיעים, ואין בה פן התשקפות חרות, אלא רק ע"פ גרולי התורות דרשיי עיון בעתה, ואף אינם גרתיים מסני טלעינים ומלעינים, המנאנים רבאם רעה ומכפיישים אותם, וכבר היה לעולמים, שאותם צדיקים המבקשים לדרוש לציון מותרה סבלו מהתנכלויות השמצות, וכפי שאירע לצדיקי עולם הגאון רבי עקיבה יוסף שלזינגר זצ"ל בעל ה'לב העברי', הגאון רבי ישכר שלמה טייכטל זצ"ל בעל 'אם הבנים שמחה' ועוד רבים מגדולי ישראל.

ונחוק בואת את אגודת 'קדושת ציון' ונקרא בקדושת קדושה לכל תוככי האגודה לכלל אותבי החרות באטת לכא למרות ה' בעבורים, ובזכות דרישת ציון על טהרת הקדושה מכה לחוות בענינו משוב ה' לציון ברחמיים גדלים.

גדולי ישראל בונים את ארץ ישראל

בגיליונות הקרובים נביא סיפורים על גדולי ישראל שהתעסקו בבניין הארץ, מתוך הספר החדש **נחלת יעקב - חמישים פרקים על גדולי ישראל שבנו את ארץ הקודש** (ניתן להשיג ברשת יפה נוף).

פרק ג'

זכות ארץ ישראל - לחלץ מצר וממיצר

והטביעה חותם מיוחד על חיי היהודים בעיר. היתה נערצת על הכל בצדקותה ובפיקחותה. רבנים גדולים, גאונים וצדיקים ראו לעצמם זכות לבקרה בביתה ולקבל מפיה את ברכתה.

ראה נא מפלאי ההשגחה, לאחר מאסר בעל ה'תניא' מחמת שדאג לשוב ארץ ישראל, זכה ובו ביום שיצא מהמאסר נולדה לו נכדה שעלתה לארץ ישראל, והיה לה חלק גדול בהקמת ישוב גדול בארץ ישראל, בעיר הקודש חברון! ראה משלי ג, יב ברש"י, שלאחר ייסורים שמקבלים באהבה מגיעות מתנות גדולות.

העיד לנו רבו של מרן התניא בצוואתו שכתב לבנו ז"ל כי חכמתו ובינתו ודעתו הם עד אין חקר, ושיקול דעתו הראשון הוא נבואה קטנה, ואך למותר להביע ולספר את גדולת רבנו התניא... **ולא הזכרתי את גדולתו רק לענין דבר החדש שלמדתי מדבריו הקדושים... ענין זה שזכות ארץ ישראל מגין עלינו לחלצנו ממצר.**

אם היישוב היהודי בחברון - הרבנית מנוחה רחל סלונים

באותו היום בו השתחרר בעל התניא - נולדה בת לבנו האדמו"ר 'האמצעי', רבי דובער. כאשר בישר הבן לאביו על לידת נכדתו, נענה הרבי ואמר לבנו: קרא לה 'מנוחה', כי מעתה נבוא אל המנוחה. הפעוטה נקראה גם בשם רחל על שם בתו של 'בעל התניא' שנפטרה בצעירותה, ולימים נודע שמה כרבנית הצדקנית **מרת מנוחה רחל סלונים, אם היישוב היהודי בחברון.**

"ומי אנכי שפל אנשים כמוני שהביאני ה' עד הלום שנתגדל ונתקדש שם שמים על ידי... אך מאת ה' היתה זאת לגלגל זכות על ידינו, בזכות ארץ הקודש ויושביה, היא שעמדה לנו ותעזור לנו בכל עת להרחיב לנו מצר ולחלצנו ממצר."

בשורות הקצרות, המגלות טפח ומכסות טפחיים, שכתב האדמו"ר הזקן בעל ה'תניא' במכתב מיוחד לידידו ומחותנו הקדוש,

רבי לוי יצחק מברדיטשוב, בעת שחרורו ממאסרו ב"ט כסליו תקנ"ט, בוקעת ועולה התקשרות ומסירותו לחיזוק היישוב היהודי בארץ הקודש. מסירות זו

חברון - תמונה עתיקה

התפתחה עם הקמתן של קהילות חב"ד בירושלים וביישוב היהודי בחברון.

כתב הרב אם הבנים שמחה (בהקדמה ראשונה לספרו): "למדתי מתוך דבריו הקדושים ממש דבר חדש שלא ידעתי עד כה ולא ראיתי עוד בשום ספר, **שבזמן שאדם הישראלי הוא בצרה רח"ל, יוכל להנצל מהצרה בזכות ארץ**

ישראל ויושביה, כאשר כתב בפירוש דזכות ארץ ישראל ויושביה היא שעמדה לנו ותעזור לנו בכל עת להרחיב לנו מצר ולחלצנו ממצר - עד כאן לשונו.

הרי דהיא שעמדה לו. וגם כתב **שתעזור לנו בכל עת** שאנו בצרה ר"ל להרחיב לנו מצר ולחלצנו ממצר. וכבר

המאבק העולמי על ציון הרבנית

הרבנית מנוחה רחל נפטרה **בכ"ד בשבט ה'תרמ"ח**, ונטמנה בבית העלמין העתיק בחברון. ציון קברה נהרס בידי ערבים אחרי פרעות תרפ"ט. מקומו זוהה על ידי פרופ' בן ציון טבגר, שבנה מחדש את תל האבנים מעל קברה.

בשנת תשנ"ז כאשר דנה הממשלה על קווי חלוקת חברון התברר לפתע כי מנהלי המו"מ לא קראו נכון את המפה, וחלקת קבר הרבנית, נמסרה לרשות הפלסטינית. אנשי הישוב היהודי בחברון, הזעיקו את ראשי חב"ד.

ברגע היוודע הדבר התעוררה סערת רוחות שהקיפה את כל העולם. אלפי פניות ומחאות זרמו. משנוכחו בטעות ביקשו הנוגעים בדבר מהערבים להסכים להעברת המקום, והללו נעתרו תמורת ויתורים מפליגים. כך ניצל קבר הרבנית מנפילה בידי רשות המחבלים, ואף זכה, לאחר שנים, לבינוי מחדש בתרומת הנגיד הרב יוסף יצחק גוטניק

משפחת סלונים בחברון

פעם חלתה והרופאים התייאשו מחייה, אביה הורה ללחוש באוזנה בשמו שהיא תבריא ותזכה לעלות לארץ הקודש ומיד הברואה (מתוך ספר חברון). כמו שאמר אביו בעל התניא, שבזכות ארץ ישראל אפשר לזכות לישועה.

בעצת אדמו"ר הצמח צדק עלתה היא ובעלה רבי יעקב (כולי) סלונים לארץ הקדש **בשנת תר"ה** יחד עם בני משפחתם לחזק את הישוב בחברון. בעלייתם גדל הישוב ונתרחב מאוד, **עד שרוב הישוב בחברון היו נכדיה וניניה.** עד לפטירתה התגוררה הסבתא הצדקת בעיר הקודש חברון

סימטה בחברון

1 הערת המערכת: כידוע עיקר ההלשנה התבססה על עיסוקו באיסוף כספי צדקה ושליחתם לארץ ישראל שהיתה באותה תקופה תחת שליטת האימפריה העות'מאנית שלחמה ברוסיה.

חברון תרע"ג

מאוסטרליה. בסמוך החל לפעול 'כולל' ביוזמת בית חב"ד בחברון. **לאחר שנים**, התברר כי הרבנית 'גמלה' טובות לאלו שפעלו למען הצלת ציונה. כשפרצה מלחמת טרור **בראש השנה תש"ס**, ובתי היישוב היהודי עמדו תחת אש

מחבלים וצלפים מידי יום ביומו, התברר, כי חלקת הרבנית שולטת על כל העיר, והיא איפשרה להגן על היישוב היהודי כנקודת תצפית מעולה. יודעי דבר אמרו אז: היישוב היהודי בחברון הציל את ציון הרבנית, וכעת הרבנית הצילה את היישוב. הישועות נמשכו אפוא גם שנים רבות אחר הסתלקותה...

(ע"פ פרק ט"ו בספר)

פרק מתוך הקמת היישוב היהודי בחברון - בעבר ובהווה

הק', ויעלה תפלתם מעלה מעלה רום המעלות, דרך מערת המכפלה מקום שנתחברו בה אבותינו הק', ויושפע לו שפע ברכה וחיים ארוכים ממקור הברכות, אמן סלה."

קנין ד' אמות בארץ ישראל

באותה תקופה נשלחו שדרים מאנשי חברון, לגייס כסף עבור היישוב. אחד השדרים הרה"ח ר' שמעון שמרלינג משקלוב, נהג להסתובב במושבות היהודים בחו"ל ולהכריז, **שמי שרוצה לקנות ד' אמות נחלה בחברון** יתרום סכום נכבד. שיטתו נחלה הצלחה והיא הגיעה לשיאה כאשר הרבי המליץ לחסידי חב"ד לקנות נחלה בחברון, והבטיח שמי שיקנה ד' אמות בחברון יינצל מחיבוט הקבר. (ראה באריכות בספרי בית ראובן על הזכות העצומה לקנות קרקע בארץ ישראל) בכדי לתת תוקף לדבריו, ובבחינת **'ממנו יראו וכן יעשו'**, קנה הרבי נחלה על שמו בחברון, ורכש לעצמו חדר או שניים מחדרי של בית הכנסת הספרדי 'אברהם אבינו', והקצום לבית הכנסת מיוחד עבור חסידי חב"ד.

בחדרון בקומה התחתונה של בית הכנסת, שוכן כיום בית כנסת חב"ד שקנה האדמו"ר האמצעי מחב"ד מכספו. **זהו בית כנסת חב"ד העתיק בעולם**. ההתחדשות המעשית של המקום על ידי חב"ד החלה על ידי הרב יצחק גינזבורג. הוא הקים שם כולל ללימוד חסידות, ובמשך שנים רבות למדו בו שיעורי חסידות. המקום נקרא **"בית הכנסת מנוחה רחל"**, על שם בתו של האדמו"ר האמצעי שהתגוררה בחברון והיתה מהדמויות הבולטות בה.

(ע"פ פרק ט"ז בספר)

נספר מעט על חדרון אחד מתוך בית הכנסת. הסיפור מתחיל בשאיפתו וחפצו של הרה"ק רבי דוב בער מליובאוויטש זי"ע (ד"ר מיטעלער רבי) לעלות בעצמו אל ארץ הקודש. את רצונו זה הביע הרבה פעמים, באומרו "כי בזה היה מגיע לדרגה גבוהה מאוד בחייו, והרבה מן האושר היה נופל בחלקו".

פרק מרכזי ומכובד בחייו תופסת פעילותו המסועפת והענפה למען יישוב ארץ ישראל. **בשנת תקפ"ג** היה הראשון לייסד את היישוב של עיר הקודש חברון, ואף השתדל להחזיק את יושביה בסכומים מכובדים.

הוא קרא לכל החסידים להכין קופת צדקה לארץ ישראל (קופת רבי מאיר בעל הנס) ולתת שם צדקה בפרט בעת האוכל, בבוקר ובערב מיד שיסדר שולחנו ייתן כל איש בפושקע (-בקופה) הקבועה בכותל סמוך לשולחנו, וכן יתנו האורחים היושבים על שולחנו איש כמתנת ידו וכפי כבודו, ומתן ידו ירחיב לו, ובפרט מִתֵּן בְּפִתְךָ יִכְפֶּה אִיךָ (משלי כא, יד), וגם נדבות בשעה הצריכה לאדם, או קודם התפילה דכתיב **'אֲנִי בְּצִדְקָה אֶחְזָה פָּנֶיךָ'** (תהלים יז, טו) כידוע.

בשנת תקפ"ג כתב הרבי איגרת לחסידים בחשיבות מעלת היישוב בחברון וחיזוקו, בדבריו ביאר על פי תורת החסידות את גודל מעלת עיה"ק חברון, ומסיים: **"על כן מי לה, לא יחוס על ממנו ויחבב מקום אבותינו הק' בלב ונפש, ויתאמץ לחזק ישיבת אנ"ש במקום אבותינו הקדושים, ובזכות זה נזכה להתקשר בכל יום במידותיהם**

בכדי לסבר את האוזן על עוצם מעלת וקדושת היישוב המתחדש בחברון, אמרו המושלים: "בעולם כולו - לכל ארץ יש סיפור מסביב להקמתה. בארץ ישראל - לכל עיר יש סיפור מסביב להקמתה. בירושלים - לכל שכונה יש סיפור מסביב להקמתה. ובחברון - לכל בית יש סיפור על המאבק והמסירות מסביב להקמתו."

בית הכנסת 'אברהם אבינו' בחברון

לאחר שחרורה של חברון **בשנת תשכ"ז**, מבקר עולה חדש בשם פרופ' בן-ציון טבגר ז"ל בסיוור בעיר האבות. המדריך, מתעכב ליד דיר עיזים, ומספר **שבמקום הזה היה פעם בית כנסת מפואר ע"ש אברהם אבינו**, שנחרב וחולל: עיזים מהלכות ומטילות את גלליהן במקום שהיה בית תפילה במשך 400 שנה! פרופ' טבגר אינו מסוגל לעבור על כך לסדר היום, הוא בעצמו חופר במקום, משחזר ומקומם הריסותיו ללא הפסקה, מתוך דבקות ומסירות עד שלאחר מאבקים מרובים, **בשנת תשמ"א**, חודש בית הכנסת על-ידי פרופ' טבגר.

בית הכנסת שוחזר על פי תמונות ועל פי זכרונות של בני חברון שניצלו בתרפ"ט, וכיום הוא שוב משמש לתפילה. לבית הכנסת הוחזרו ספרי תורה עתיקים שנלקחו ממנו לירושלים לאחר הטבח בתרפ"ט.

בית שנאורסון בחברון

בית שנאורסון בחברון

בית כנסת אברהם אבינו חברון תרפ"ט

בית כנסת אברהם אבינו בחברון

בית כנסת אברהם אבינו בחברון כיום

ברוך שם כבוד מלכותו שכם עיר הברית עיר כתר תורה

הרב מאיר גולדמינץ / חלק ה'

באופן פשוט, דווקא בגלל מעלותיה הרוחניות הרבות של שכם, ירבעם בוחר להקים בה את מלכותו.

נזכר כי באותה שעה ירבעם גדול הדור היה. "שכל תלמידי חכמים דומין לפנייהם כעשבי השדה." (סנהדרין קב.). הוא ידע להעריך את גדולתה הרוחנית של שכם, אף הרבה יותר ממה שכתבנו במאמרים הקודמים. אין ספק שהוא ידע להציב את בירת מלכותו במקום בו נכרתה הברית בין רבש"ע לעם ישראל, ובין ישראל עצמם "כל ישראל ערבין זה לזה".

בנוסף, זה המקום הטבעי שאליו מגיעים כל באי הארץ. כבר הזכרנו שהן אברהם אבינו, והן יעקב אבינו, עם כניסתם לארץ מגיעים לשכם. אמנם כל אחד מהם בדרך אחרת. גם בני ישראל, ביום אשר עברו את הירדן, עשו את הדרך לשכם. אם כן, מלבד מעלותיה הרוחניות, השולט בשכם מחזיק בידיו את לבה של ארץ ישראל, ואוחז את דרכיה המרכזיות.

על גבי זה, נראה שלימוד הפסוקים מביא אותנו לראות עומק גדול יותר:

נתבונן במלכות ירבעם בן נבט, מול מלכות בית דוד.

דוד המלך התחיל את מלכותו בחברון, כמבואר בהרחבה בתחילת מה שנקרא בפי העולם "ספר שמואל ב". הקב"ה בעצמו שולח את דוד למלוך תחילה בחברון, ואף הפסוקים מדגישים זאת כמה פעמים.

וַיְהִי אַחֲרַי כֵּן, וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר, הֲאֵעֲלֶה בְּאֶחָת עָרֵי יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו עֲלֶה. וַיֹּאמֶר דָּוִד אֲנִי אֵעֲלֶה, וַיֹּאמֶר חֲבֵרֹנָה: וְאֶנְשָׁיו אֲשֶׁר עִמּוֹ הֵעֲלָה דָוִד אִישׁ בְּבֵיתוֹ, וַיִּשְׁבְּרוּ בְּעָרֵי חֲבֵרֹן: וַיָּבֵאוּ אֲנָשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ שָׁם אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל בֵּית יְהוּדָה (שמואל ב' ב', א-ד).

אם כן, ה' אומר לדוד שיעלה לחברון, ושם מושחים אותו למלך על יהודה.

אף אבנר בן נר, כאשר הוא רוצה להמליך את דוד על כל ישראל, הוא מגיע אל חברון. לבסוף אבנר אף נקבר שם, כדכתיב: וַיִּקְבְּרוּ אֶת אַבְנֵר בְּחֵבְרוֹן?¹

גם ראש איש בושת נקבר שם וְאֶת רֹאשׁ אִישׁ בִּשְׁתׁ נִקְבְּרוּ שָׁם וְאֶת בְּחֵבְרוֹן:²

בסופו של דבר, גם כאשר כל שבטי ישראל ממנים את דוד למלך, הם עושים זאת בחברון: וַיָּבֵאוּ כָּל שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל דָּוִד חֲבֵרֹנָה, וּשְׁם הַמְּמַלְכִים אֶת דָּוִד

במאמרים הקודמים פגשנו את אברהם אבינו בכניסתו לארץ, הגענו שוב עם יעקב השב לארץ ישראל ומגיע "שלם" לשכם, ראינו את חלקת השדה שקנה במאה קשיטה, הלכנו עם אחי יוסף מחברון לשכם, נפרדנו מיעקב עם יוסף הצדיק שהלך באותה דרך, תעינו בשדה והמשכנו לדותן, חזרנו ממצרים והלכנו דרך עמק תרצה שוב לשכם לבנות מזבח בהר עיבל - שם נהיינו לעם, עלינו אל הר גריזים והר עיבל אל מעמד הברכה והקללה - אל הערבות ההודית, נפגשנו שוב בשכם בברית נוספת שנכרתה שם לפני פטירתו של יהושע בן נון, וכעת נגש לאחד הדברים הכואבים שבשכם, והוא פילוג הממלכה.

וַיֵּלֶךְ רְחָבֶעִם שָׁכֵם, כִּי שָׁכֵם בָּא כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִמְלִיךְ אֹתוֹ (מלכים א' פרק י"ב)

רחבעם בן שלמה מבין שהמקום הראוי למלוכה על ישראל הוא שכם. עם שבט יהודה הוא מסתדר, אך יש קושי מול עשרה שבטים. רוצה רחבעם למלוך גם עליהם, ולדעתו המקום הראוי לכך הוא שכם.

מדוע דווקא שם?

בהמשך, נשאל את אותה שאלה בנוגע לירבעם בן נבט, והתשובה שם אולי תסביר גם את ניסיון מהלכו של רחבעם.

עם ישראל חושש, ומציב בפניו בקשה: "אֲבִיךָ הִקְשָׁה אֶת עֲלָנֹה, וְאֶתְהָ עֵתָה הִקְלַ מְעַבְדֵת אֲבִיךָ הִקְשָׁה וּמַעֲלוֹ הִכְבֵּד אֲשֶׁר יִתֵּן עֲלֵינוּ, וְנַעֲבֹדָךְ".

רחבעם מתייעץ עם הזקנים, עם הילדים, מקבל את עצת הילדים ומשיב: "אֲבִי הִכְבִּיד אֶת עֲלָנֹה, וְאֲנִי אֲסִיף עַל עֲלָנֹה. אֲבִי יִסַּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים, וְאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בְּעֵקְרָבִים".

עשרה שבטים מסרבים לקבל את מלכותו, ומעמידים עליהם למלך את ירבעם בן נבט. "וַיְהִי כִשְׁמַע כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי שָׁב יְרֻבְעֵם, וַיִּשְׁלַחוּ וַיִּקְרְאוּ אֹתוֹ אֶל הָעֵדָה, וַיִּמְלִיכוּ אֹתוֹ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל. לֹא הָיָה אַחֲרָי בֵּית דָּוִד, וְזִוְלָתֵי שְׁבֹט יְהוּדָה לְבָדוֹ".

ירבעם בונה את שכם, ויושב בה כעיר מלוכה "וַיִּבֶן יְרֻבְעֵם אֶת שָׁכֵם בְּהַר אֶפְרָיִם, וַיִּשָּׁב בָּהּ".

מדוע ירבעם בוחר להקים את מלכותו דווקא בשכם?

שער שכם, השער היפה והמפואר בשערי חומת ירושלים העות'מאנית, נקרא כך משום שממנו יצאה הדרך צפונה, לעבר שכם. ברוב השפות האחרות הוא נקרא "שער דמשק" מאותה סיבה: הדרך צפונה הובילה בהמשך לעבר העיר דמשק, ובכן:

שימי עד דמשק משכנותיך

בימים אלו, הקב"ה מהפך עולמו אצל שכנו מצפון מזרח. המשטר העריץ של אסד נפל, והמורדים תפסו את השלטון. מאמינים אנו, כי הדברים אינם רק בגדר "עניינים פנימיים של סוריה", אלא נוגעים הם לעם ישראל, ולשם כך הם נועדו. רואים אנו את ריבוננו של עולם מוביל את עם ישראל להמשך קיום שבועתו, אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם, וְשָׁבוּעֲתוֹ לְיִצְחָק; וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֶקֶק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר, לֶךָ אֶתְּנֵן אֶרֶץ כְּנָעַן, הַכֹּל נְחַלְתְּכֶם, וּמִקְדָּם אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אֶל פִּסְגַת הַחֲרָמוֹן, וְקָדִימָה אֶל הַמִּשְׁךְ הַהַבְּטָחָה הַאֲ-לֵהִית אֲשֶׁר הִיתָ עַד כֹּה תַחַת שְׁלֹטוֹן סוּרִי. שומעים אנו את קול ה' קורא לנו. קורא לנו להתענג באהבתו ובמתנתו "לך אתן את הארץ הזאת", ומרחיב את גבולנו אל מחוזות חדשים.

ראוי להביא את מה שמנהגנו לומר בהושענא רבה, בפיוט "קול מבשר מבשר ואומר". עומדים אנו ומשתאים, כי הגיעה העת שהקב"ה מבשר לנו את אותם בשורות טובות. הבה נאחז בגודל השעה, ונזכה כעת לקיומם:

קוֹל נִשְׁמַע בְּכָל גְּבוּלָךְ. הַרְחִיבֵי מְקוֹם אַהֲלֶךָ. מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

קוֹל שִׁימִי עַד דְּמִשְׁק מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ. קְבִלֵי בְּנֵיךָ וּבְנוֹתֶיךָ. מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר:

ופירושו - **קוֹל נִשְׁמַע בְּכָל גְּבוּלָךְ** - נראה מה קורה אצלנו מעבר לגבול. **הַרְחִיבֵי מְקוֹם אַהֲלֶךָ** - זו המטרה של מה שקורה. להתרחב, להתקדם, לרשת. **קוֹל שִׁימִי עַד דְּמִשְׁק מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ** - "משכנותיך" דייקא. הקב"ה מעורר את לבנו.

אך לא ככיבוש צבאי בלבד, אלא התיישבות. לשכון במקום. **קְבִלֵי בְּנֵיךָ וּבְנוֹתֶיךָ** - מילים שעוטפות אותנו באהבה. ארץ הממתינה לבניה ובנותיה, מקבלת אותם בחיבה, ומחבבת אותם אל חיקה. **מְבַשֵּׁר וְאוֹמֵר** - זה מה שהקב"ה מבשר לנו כעת.

הקב"ה אוהב אותנו, מצפה לנו, מייחל לנו, שמח בבנינו ובנותינו השבים לאדמתם, המרחיבים את גבולם, ומתגעגעים וכוספים לקיום דברי הנביאים. אין לנו מה לירא מאומות העולם, יש את הקב"ה שחפץ בבניו ומנהל את עולמו למענם. כדברי חז"ל בילקוט שמעוני תצ"ט: **"בני, אל תתיראו, כל מה שעשיתי, לא עשיתי אלא בשבילכם. מפני מה אתם מתיראים? אל תיראו! הגיע זמן גאולתכם!"**

וכדברי הנביא (ישעיהו מג) **"וְעֵתָהּ, כֹּה אָמַר ה', בְּרַאָה יַעֲקֹב וַיִּצְרָךְ וַיִּשְׂרָאֵל, אֶל תִּירָא כִּי גְאֻלְתֶּיךָ, קָרָאתִי בְשֵׁמְךָ לִי אֶתְהָ:"**

1 כנראה היתה חרבה מימי אבימלך בן גדעון, כפי שיבואר בהמשך. ואולי גם פנואל היתה חרבה מזמן גדעון.
2 קברו סמוך למערת המכפלה.

למלך על כל ישראל ויבאו כל זקני ישראל אל המלך חברונה ויכרת להם המלך דוד ברית בחברון לפני ה' וימשחו את דוד למלך על ישראל (שמואל ב' פ"ד ה').

מחברון עולה דוד לירושלים, ומנהל שם את מלכותו. אך גם עם פטירתו, הפסוק מדגיש שתחילת מלכות דוד היתה בחברון ויהימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה. בחברון מלך שבע שנים, ובירושלם מלך שלשים ושש שנים (מלכים א' ב' י"א).

אם כן, מדוע ירבעם מתחיל את מלכותו במקום אחר?

נחמד את השאלה, שהרי גם אבשלום, כאשר רצה למרוד בדוד המלך, הבין שהמקום המתאים ביותר לעשות זאת הוא בחברון. שם מתחילים המלכים למלוך. וישלח אבשלום מרגלים בכל שבטי ישראל לאמר, כשמעכם את קול השפך, ואמרם מלך אבשלום בחברון (שמואל ב' ט"ו י').

מכל בחינה עולה, כי חברון היא עיר המלכות הקודמת לירושלים. שם התחיל דוד המלך למלוך, שם החיבור אל האבות הקדושים, אל יסודות האומה, אל השורשים העמוקים ביותר שלנו, ממילא היא העיר הראויה ביותר לתחילת המלוכה.

חוזרת ועולה השאלה, מדוע ירבעם אינו עושה זאת? מדוע הוא אינו מבסס את מלכותו על אדנים קדומים, ופוחח מקום חדש? האם כבר בתחילת מלכותו, כאשר עדיין כשר היה, כבר אז רצה להתנער מכל קודמיו ולהקים משהו אחר לגמרי? כדי להשיב על כך, צריך להכיר מלך ישראל נוסף שמלך בשכם - מלך שקדם לירבעם, ואף לשאול ודוד.

מוצאים אנו בספר שופטים מלך לתקופה קצרה מאוד שמלך בשכם, ושמא אבימלך בן גרעון.

אחרי שגדעון נצח בקרב את המדיינים, הציעו לו למשול בישראל. להיות סוג של מלך - יותר מאשר מעמד של שופט ויארמרו איש ישלח אל גדעון מלך בננו גם אמה גם בנה גם בן בנה כי השענתנו מיד מידן (שופטים ח' כ"ב). ממשל עם המשכיות לזרעו אחריו, שמזכיר מאוד את המלוכה הראויה בישראל למען יאריק ימים על ממלכתו הוא ונבני ישראל. כדברי חז"ל, אם בנו ראוי הוא ממשך למלך אחריו.

גדעון מסרב להצעה ויארמרו אלהם גדעון, לא אמשל אני בכם, ולא ימשל בני בכם. ה' ימשל בכם. גדעון סרב, אך בנו אבימלך דווקא רצה את המשרה.

אבימלך הולך לשכם, ומדבר אל משפחת אמו. בעלי שכם מצטרפים אליו, הם הורגים את שבעים בני גדעון, וממליכים עליהם את אבימלך. ויאספו כל בעלי שכם וכל בית מלוא וילכו וימליכו את אבימלך למלך עם אלון מצב אשר בשכם (שופטים ט' ט').

יותם - היחיד מבני גדעון שנצל מהטבח, עולה לראש הר גריזים, ונושא קולו אל בעלי שכם:

הלוך הלכו העצים למשח עליהם מלך ויארמרו לזית מלכה עלינו... ויארמרו העצים לתאנה, לזית את מלכי עלינו... ויארמרו העצים לגפן, לזית את מלכי עלינו...

חז"ל דורשים זאת על השופטים הקודמים: עתניאל בן קנז, דבורה, גדעון.

אך הם סרבו למלוך. העדיפו להיות שופטים. רק אבימלך, שעל פי התנהגותו עם אחיו אין כמוהו כקוף מזיק, רוצה למלוך.

ויארמרו כל העצים אל האטד לך אמה מלך עלינו: ויארמרו האטד אל העצים אם באמת אתם משחים אתי למלך עליכם באנו חסו בצלי ואם אין תצא אש מן האטד ותאכל את ארזי הלבנון: ועפה אם באמת ובתמים עשיתם ותמליכו את אבימלך...

כלומר, כל הסיפור של אבימלך עוסק בהמלכה, ומשלו של יותם מגלה שרצו כבר להמליך את השופטים הקודמים, אך לא עלה הדבר.

אבימלך מלך בשכם שלוש שנים. מהפסוק וישלח אבימלך על ישראל שלש שנים, עולה המחשבה, שמלכות אבימלך לא היתה רק על בעלי שכם, אלא מלך על כל ישראל, כאשר עיר המלכות היתה שכם.

סופו של הסיפור, שבעלי שכם מרדו באבימלך, הוא נלחם בהם קשות, הרג את תושבי העיר וזרעה מלח. את הנמלטים אל מגדל שכם - צריח בית אל ברית - שרף באש, ומתו שם כולם - כאלף איש ואשה.

לאחר מכן נלחם בתבץ, לכד גם אותה, אנשי תבץ נמלטו אל מגדל עוז שהיה בעיר. גם אותה רצה אבימלך לשרוף. אלא שאשה אחת השליכה פלח רכב על ראש אבימלך, המיתה אותו, ובכך המהומה הסתיימה.

נחזור כעת לירבעם בן נבט: האם זו הדמות המוערצת בעיניו? האם את דרכו הוא רוצה להמשיך? האם כך הוא גם רוצה לסיים?

לא נראה.

אם כן, מדוע הוא בוחר בשכם במקום מוכן לפורענות? להקים את מלכותו?

גם אם נמצא הסבר מדוע אינו יכול להקים את מלכותו בחברון, יקשה מדוע אינו מקים אותה בצרדה - עיר הולדתו?

אך כשנתבונן, מתוך הקושיה עולה התשובה: יש דבר משותף בין אבימלך וירבעם: שניהם מזרע יוסף. אבימלך משבט מנשה, וירבעם משבט אפרים.

כידוע, יש מלכות השייכת ליוסף, ויש מלכות השייכת ליהודה - לרוד המלך וזרעו. ואף לימות המשיח התבאר בדברי רבותינו כי ישנם שני משיחים: משיח בן יוסף ומשיח בן דוד.

נראה שיש כאן שתי בחינות שונות של מלכות ובכורה הנעות בין יוסף בן רחל, ליהודה בן לאה. מצד סדר הדברים בפועל הבכורה שייכת לבני לאה, אך התכנית המקורית של יעקב אבינו היתה לשאת את רחל, ואילו לבן רימה את יעקב, והחליף את רחל בלאה, הרי שיוסף היה הבכור למשפחת יעקב אבינו, והיה נוטל את המלכות, וכמו שאמר רבותינו (ב"ב קכ"ג). ראוייה היתה בכורה לצאת מרחל אלא שקדמתה לאה ברחמים (ע"פ פי' המהרש"א שם).

ואכן יעקב הכיר בכך. וישלח אל אהב את יוסף מלך בניו כי בן זקנים הוא לו ויעשה לו כתנת פסים. ואף את הבכורה נתן לו ואני נתתי לך

שכם אחד על אחיה אשר לקחתי מיד האמרי בחיבי ובלשתי.

טוענים שבטי יוסף, כי גם המלכות מגיעה ליוסף, ומלכות יהודה שעליה נאמר "לא יסור שבט מיהודה", אמנם אי אפשר לבטלה, אך די לה שתתקיים בשבט אחד בלבד. כדבר ה' אל אחיה השילוני וילקחתי המלכה מיד בני ונתתיה לך את עשרת השבטים: ולבנו אתן שבט אחד למען היות ניר לדוד עבדי כל הימים לפני בירושלם העיר אשר בחרתי לי לשושן שמי שם: ואתה אקח ומלכת בכל אשר תאמר נפשך והיית מלך על ישראל.

מלכות זו של ירבעם יכולה להיות קבועה לא פחות ממלכות בית דוד. פסוק מפורש הוא ויהיה אם תשמע את כל אשר אצוה ואלכת בדרךי ועשית הישר בעיני לשמור חקותי ומצותי כאשר עשה דוד עבדי והייתי עמך ונביתי לך בית נאמן כאשר נביתי לדוד ונתתי לך את ישראל. יש לה מקום במעמד מלכותו של יוסף, וגם כאשר תחזור הממלכה לבית דוד, לא תבטל קביעותם של בני רחל. כדברי יהונתן בן שאול לדוד ואתה תמלך על ישראל ואנכי אהיה לך למשנה. וזה שורש אמירת הקב"ה לירבעם אני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, המובאת בסוף המאמר.

לכן כיוונו אבימלך ואף ירבעם. הם מלכו בשכם - עירו של יוסף. יוסף נמכר בשכם, חזר ונקבר בשכם. שכם היא עיר הברית שנבחנה ותוקנה ביוסף, ואף מבטאת את קדושת ישראל שישודה ביוסף הצדיק. לכן כאשר הם רוצים להקים מלכות ישראל הנפרדת מיהודה, מלכותו של יוסף שאולי אף מבטאת כי יוסף הוא הבכור, הם מקימים אותה בשכם.

רמז לדבר אולי אפשר למצא כבר קודם מלכותו של ירבעם בן נבט.

כאשר ראה שלמה את עוז רוחו של ירבעם, הפסוק כותב ויהי ירבעם גבור קיל ויבא שלמה את הצער כי עשה מלאכה הוא ויפקד אותו לכל סכל בית יוסף.

ירבעם ממונה על בית יוסף. הוא משבט אפרים, שם מקורו, ועל בסיס שבט זה מתבססת מלכותו. שכם עיר הברית. שכם עיר הקדושה וקדושת הברית. שכם עירו של יוסף הצדיק. דווקא בגלל מעלותיה הרבות, היא מקום מועד לפורענות. כאשר זרעו של יוסף מקים מלכות לישראל, זה המקום המתאים ביותר להקמת מלכות זו. מלכות שיכולה להיות פורענות, ויכולה להיות בסיס לקדושה. תלוי בבחירתו של ירבעם בן נבט.

ואלו הם דברי הגמרא תפשו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו מי בראש, בן ישי בראש - אי הכי לא בעינא (סנהדרין ק"ב).

ירבעם בן נבט היה גדול הדור. הוטלה עליו המשימה להקים את מלכות זרעו של יוסף, שתהיה בחינת "יוסף הצדיק". אך הוא נכשל במשימה, והקים עגלי זהב.

מקום המבחן הוא שכם. שכם מוכנה לפורענות, ומוכנה לקדושה. מלכות ישראל - מלכות יוסף - מקומה בשכם. התפקיד שלנו הוא לבחור את הדרך הנכונה.

טיולים בשומרון ובמקומות מרתקים נוספים
ניתן להזמין טיולים לקבוצות או ליחידים אצל המדריך הנודע שלנו הרב מאיר גולדמניץ.
לפרטים ניתן לפנות לרוא"ל:
MEIR9506@GMAIL.COM
או להשאיר הודעה עם פרטיכם בקו האגודה
079-607-3701 שלוחה 9.

3 כשהיינו בהר גריזים במצפה יוסף, נוכחנו לדעת, כי אפשר לשמוע משם את קולות העיר שכם. מן הסתם, אפשר גם משכם לשמוע את הקול הקורא מחר גריזים.
4 מכאן עוד ראיה, שמלכות אבימלך לא היתה רק על אנשי שכם.
דרך אגב, לאחר המרידה בשכם, אבימלך ישב בארומה, ומשם שלט בשכם.
5 וירבעם בן נבט אפרתי מן הצרדה (מלכים א' י"א).
6 בטויל בצרידה ראינו כמה עיר זו מבוזרת, עם אל הדרך, ומתאימה לשלטון.
7 בניגוד לשאלו, שבא מבנימין, שמלך בבבעת שאול אשר בנחלת בנימין.
וכן בעשה שהמית את בית אחאב ומלך אחריו, היה משבט יששכר, והעביר את עיר המלכות לתרצה.

תפילת ראש חודש ברחבת הכותל המערבי

כמידי ר"ח גם בר"ח הקרוב, אל מול הנסיונות הקבועים של הרפורמים לזכות בהכרה על חשבון הכותל המערבי שריד בית מקדשנו, יתקיים מגין שחרית הגיגי ברחבת הכותל באותה השעה.

ישנה חשיבות בהשתתפותו של כל יחיד ויחיד במנין זה, מפני שבמנין של מעל חמש מאות מתפללים, המשטרה מאפשרת להתפלל עם מערכת הגברה עוצמתית, כך שקול ענות הרפורמים לא נשמע ולא מורגש.

והחודש, ר"ח טבת - ביום רביעי, נר שביעי של חנוכה בשעה 06:40 תפילת ראש חודש וחנוכה - בדרכם של החשמונאים.

לפרטים והסעות 0583252914

ואחר כן באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בהצרות קדשך

תפילות ולימוד בשער הכותנה בימי החנוכה

במשך ימי החנוכה, תתקיים תפילת שחרית כותיקין עם הלל בשער הכותנה, בהשתתפות רבנים חשובים. לאחר התפילה יתקיימו סיבובי שיעורים לפי דרישה.

כמו כן, יתקיים סדר לימוד בלילות חנוכה בשעות 21:30-23:00 ולאחר מכן תפילת מעריב.

תפילת שבת בשער הכותנה - בהקמה!

מוסיף והולך - בע"ה מרחיבים את גבולות הקדושה, המניין המיוחד מתרחב גם לשב"ק! עם קידושא רבא לאחר התפילה.

ב"ה זה כבר כמה שבתות שזוכים לייסד את המניין. זכות גדולה למשתתפים בשבתות הבאות, קיומו של המניין בע"ה ירשם על שמם לנצח בשערי בית ה' המעוניין להשתתף, נא ליצור קשר עם הרב אברהם גנו -

05276-00819

היכל התורה

משמור בכל ליל שישי, לימוד כל הלילה עם כיבוד במקום, בבית המדרש צילול של היכל (מתחת לישיבת פורת יוסף, סמוך לכותל המערבי)

"שעריך הם דופקים"

ותיקין בשער הכותנה בערבי שבתות וראשי חודשים

ב"ה זכינו שזוהו כמה שנים מתקיים בכל יום שישי מגיני שחרית כותיקין בשער הר בית קדשנו בהשתתפות עשרות אברכים ובני ישיבות, בהמשך למנהג ארץ ישראל בימי הגאונים.

בשנים האחרונות המניין מתקיים בשער הכותנה - המקום הנגיש הקרוב ביותר לקודש הקדשים מדותין לתר הבית, הידוע כמסוגל לשיעור ומאות שנים שנהנו בני ירושלים לשפך שיהם בו. לאחר תפילת שחרית נאמר סדר תפילה קצר על פי נוסח שנהגו בזמן הגאונים לומר במקום זה. הציבור מוזמן בהרכב להעטרף למניין מיוחד זה עם הגן החמה. כמנהג ישראל מזה אלף שנה. ויחיד שתישמע שוועתו ונוכה לראות במהרה במנין ביהמ"ק

"נוראות תענינו בעמודינו מוזל שער

סלרתי נקשיב בכואינו בשער"

(על פי סייט שנהגו לומר בזמן הגאונים בשער הר הבית)

לברורים: 055-672-5758 | קו העדכונים: 079-607-7476